

BARTIN ÜNİVERSİTESİ FELSEFE BÖLÜMÜ
ÖĞRENCİ KİTAPLARI SERİSİ I

SESSİZ DUYGU

Editor

Prof. Dr. Ash YAZICI

Yazarlar

Esmâ Nur AYDIN, Zeynep DEMİRHAN, Esmâ Sultan TEKİN, Seyit Ali KESKİN, Cansel BİLEK,
Züheyla ÖNCÜL, Hülya KARA, Dilara UPRAK, Aleyna GÖKKAYALI, Yusuf OKUMUŞ, Nihat Can BOZ,
Hilal ÖZBEY, Duygu BAĞCI, Eyyüp GÖKTÜRK, Elif Ebru ERDEM, Suzan Büşra KAYSERİ

BARTIN ÜNİVERSİTESİ FELSEFE BÖLÜMÜ ÖĞRENCİ KİTAPLARI SERİSİ I

SESSİZ DUYGU

Editor
Prof. Dr. Aslı YAZICI

Yazarlar

Esmâ Nur AYDIN, Zeynep DEMİRHAN, Esmâ Sultan TEKİN, Seyit Ali KESKİN,
Cansel BİLEK, Züheyla ÖNCÜL, Hülya KARA, Dilara UPRAK, Aleyna GÖKKAYALI,
Yusuf OKUMUŞ, Nihat Can BOZ, Hilal ÖZBEY, Duygu BAĞCI,
Eyyüp GÖKTÜRK, Elif Ebru ERDEM, Suzan Büşra KAYSERİ

Bu Kitap 2022-2023 Bahar döneminde Felsefe Bölümü'nde açılan FEL 450 Kadın Çalışmaları dersi kapsamında öğrenciler tarafından hazırlanmıştır.

Kapak Tasarım: Dilara UPRAK, Yusuf OKUMUŞ

İÇİNDEKİLER

ÖNSÖZ.....	3
YANILSAMA.....	5
İÇİMDEKİ SES	7
KARA ÖNLÜK.....	11
İÇSEL YAŞANTI.....	13
DÖNGÜ.....	14
BİR KADIN BİR ERKEK.....	17
KADINCA	24
KADIN OLARAK.....	41
KENDİNE AİT BİR ODASI MI OLMALI KADININ	48
BAZI EŞİTLİKLER EŞİKTEN GEÇENE KADAR.....	51
HİÇBİR NEDEN ŞİDDETİ HAKLI ÇIKARAMAZ.....	54
DUYGULARIN CİNSİYETİ YOKTUR.....	56
KADINLAR SADECE DUYGUSAL DEĞİL ÇALIŞKAN DA BİR VARLIKTIR	58
HER KADIN KENDİ BEDENİ HAKKINDA EN İYİ KARARI VEREBİLİR.....	61
İHTİYAÇLAR UTANILACAK ŞEYLER DEĞİLDİR	64
ÇÜNKÜ FEMİNİZM HERKES İÇİNDİR.....	68
İKİ KİŞİ.....	73
FEMİNİST ETİK VE ÖZGÜRLÜK SORUNU ÜZERİNE.....	83

DEĞİŞİMİN İLK ADIMI: SORGULAMA.....	88
MAHKUM EDİLMEYE ÇALIŞILAN KADIN.....	96
DÜNYA KADINLAR GÜNÜNDE BİR SKANDAL	99
KENDİM VE KADINLIĞIM ARASINDAKİ DİYALOĞUMSU DENEME	103
RENGARENK DENEYİMLER	108
YAŞAMA MÜDAHALE OLABİLİR Mİ?	112

ÖNSÖZ

İnsanlık tarihinin başlangıcından itibaren herhangi bir toplumda kadın olmanın çeşitli önyargıları ve kalıpları da beraberinde getirdiği su götürmez bir gerçektir. Tüm önyargı ve kalıplara karşın toplumun temel taşı olan kadınların birçok alanda yetkin ve liyakat sahibi olan bireyler oldukları da yadsınamaz bir gerçektir. Öncelikle belirtmek isteriz ki kadın hakları için insanlık tarihinin başlangıcından itibaren verilen mücadele sadece kadınların kendi sesini duyurabilmek adına verilmiş bir mücadele değil aynı zamanda kadın ve erkeğin insan onuruna yakışır bir şekilde aynı toplumda eşit ve hakkaniyetli bir şekilde yaşama isteği mücadelesidir. Kadının toplum tarafından uğradığı baskıların, kadının kendi gücünün farkına varamamasının ve kadının toplum içinde hakkı olan özgürlük ve eşitliğe sahip olamamasının ana nedeni kadını toplum içinde belli sınırlar, roller ve kalıplar içerisinde tutma isteğidir. Kadının toplum içerisinde hak ettiği eşitliği ve özgürlüğü kazanması öncelikle bu isteğin eleştirel olarak sorgulamasına dayanır. Yalnız böyle bir eleştirel sorgulama esasen gerçek anlamda açıklık ve samimiyet ilkesine dayanmalıdır. Diğer bir deyişle bir toplumda kadın veya erkek tüm bireyler açık ve samimi bir entelektüel alçak gönüllülük ile empati kurarak hakkaniyetle kadının toplumdaki yeri ve rolünü tutarlı bir bütünlük içinde eleştirel bir gözle sorgulamalıdır. Böyle bir sorgulama salt bilişsel boyutu olan epistemik bir sorgulama değil aynı zamanda sosyolojik, psikolojik ve politik boyutu olan bir değer ve karakter sorgulamasıdır. Böyle bir sorgulama öncelikle toplumdaki her bir bireyin kadın sorunlarına yönelik kendi deneyimlerini sorgulamasıyla başlayacağına inanıyoruz. Bartın Üniversitesi Felsefe Bölümü 2023 Bahar Dönemi *FEL 450 Kadın Çalışmaları* dersi kapsamında hazırlamış olduğumuz bu kitapta yer alan felsefi diyaloglarla kadın hakkında değinilmeyen, göz yumulan sorunlara ilişkin günlük hayatta yaşadığımız problemleri, bu problemlere yönelik deneyimlerimizi, duygularımızı ve değerlendirmelerimizi kendi penceremizden sizlere aktarmaya çalıştık. Diyalogların tamamında kendi perspektifimizden kadınların toplumda maruz kaldığı ve dile getiremediği, dile getirse de çözüme kavuşturamadığı sorunları ele aldık. Diyaloglardaki kavramsal, kuramsal ve kurgusal yapı ağırlıklı olarak içinde yaşadığımız toplumda deneyimlediğimiz kadın sorunlarını nasıl algıladığımızı, epistemik ve mantıksal olarak nasıl değerlendirdiğimizi ve en önemlisi de bu sorunlara karşı nasıl bir duygusal tutum geliştirdiğimizi açıkça yansıtmaktadır. Diyaloglar her birimizin bu sorunlara karşı duyduğumuz ancak açık olarak dile getirmediğimiz duyguları yansıttığı için hazırladığımız bu kitabın adını *SESSİZ DUYGU* koyduk. Kendi sessiz duygularımızı dile getirerek sizleri eleştirel gözle düşünmeye ve kendi duygularınızı seslendirmeye davet ediyoruz.

Sessiz Duygu adlı bu kitabı yazmamızda bize yol göstericiliğini yapan, bizi yazmaya cesaretlendiren ve bizden desteğini esirgemeyen Sayın Prof. Dr. Aslı YAZICI hocamıza teşekkürlerimizi sunuyor ve öğrencileri olmaktan gurur duyuyoruz.

Esmâ Nur AYDIN¹

Zeynep DEMİRHAN²

Biz bu diyaloglarda cinsiyetler arası eşitsizliğin dayatıldığı toplumların düzeninde kadınların sınıflandırılmasını, aile içinde ve iş hayatında pek çok alanda önlerine engel konulmasını, geri kalan kadınların da ev hayatına ve çocuk bakmaya adapte edilmesini, kadın kimliklerinin toplum içerisinde aşılmaz krizlere yol açmasını, kadın ve erkeğe biçilen rollerde erkeklerin kendisine dönük bir lider algısının yaratılmasını konu edindik.

¹ Bartın Üniversitesi İslami İlimler Fakültesi İslami İlimler Bölümü Öğrencisi ve Bartın Üniversitesi Edebiyat Fakültesi Felsefe Bölümü Yandal Öğrencisi

² Bartın Üniversitesi İslami İlimler Fakültesi İslami İlimler Bölümü Öğrencisi ve Bartın Üniversitesi Edebiyat Fakültesi Felsefe Bölümü Yandal Öğrencisi

YANILSAMA

Zeynep : Merhaba, dünyada genel olarak kadınların ne tür sorunlarla karşılaştıklarını ve bu sorunlar hakkında genel olarak konuşmak istedim.

Esmâ : Merhaba, evet güzel olur. Tarihsel ve antropolojik veriler çerçevesinde kadın sorunu tarihselliğe tanıklık etmekte, tarihin belli bir evresinde ve belirli koşullara bağlı olarak ortaya çıkan bir sorun.

Zeynep : Ataerkil toplumlar olarak değerlendirirsek erkeğin egemen olduğu baskın olduğu kadının egemenliği ise daha azdır.

Esmâ : Evet. Kadın ve erkek cins farkı gözetmeksizin eşittir.

Zeynep : İnsan oluşta kadınla erkek arasında fark yoktur. Sorunlara değinecek olursak kadın evde, işte, kısaca gündelik hayatta erkeklere nazaran daha çok yük düşüyor.

Esmâ : Mesela ev açısından bu yükü hafifletmeli her iki birey açısından da görev paylaşımı yapıldığı zaman sorumluluklar paylaşılır ev yaşamı kolaylaşır.

Zeynep : Hele ki çalışan bir kadın olarak çocuklar da varsa erkeğin sadece işe gidip gelmesi ve eve gelince hiçbir şey yapmaması kadını her anlamda çok yoruyor.

Esmâ : Evet katılıyorum.

Zeynep: İnsanlık neden kadın-erkek olarak yaratılmıştır asıl amacı nedir?

Esmâ: Neslini devam ettirebilmek için çift cinsiyetli yaratılmışız. Mutlu olup mutlu aileler kurabilmek için herhalde.

Zeynep: Peki bir kadın olarak nasıl mutlu olacağız. Aile kurmadan yekpare mutluluk olmuyor mu?

Esmâ: Olunur elbette ama bizler duygusal varlıklarız.

Zeynep: Mesela evlilik sosyalleşmek midir sence. İnsanlarla yaşamak hakiki anlamda sosyallik midir?

Esmâ: Bence sosyallik insanın tıpkı kar tanelerinin birbirine zarar vermeden amacını gerçekleştirebileceğiniz göstermesi gibi bir şeydir.

Zeynep: O halde ailede kadının sosyal olabilmesi neye bağlıdır. Kadın evde nasıl kendi gibi olabilir?

Esma: Her birey üzerine düşen sorumluluğun farkına vardığında, hiçbir iş için başkasını fail göstermediği sürece bu sorunun üstesinden gelinir diye düşünüyorum. Mesela ‘‘yuvayı yapan dişi kuştur’’ diye bir atasözümüz var. Bu söze iki açıdan bakmak istiyorum.

Zeynep: Tabi ki dinlemeyi çok isterim.

Esma: Bu söze biyolojik açıdan katılıyorum. Çünkü kadın doğası gereği neslin devamını sağlayan varlıktır. Fakat herhangi bir iş bölümünde ya da anlaşmazlık durumunda ilk adımı kadının atması gerektiği cihetinde söylenen atasözüne bu meyanda katılmıyorum.

Zeynep: Haklısın arkadaşım çok yönlü bakmak gerek.

Esma : Toplumumuzda bu gibi cinsiyetçi ayrımlar hep var olagelmıştır. Mesela ev hanımı tabiri. Kadın gerçekten evinin hanımı mıydı yoksa düşüncesi bile sormayan, hor görülen hizmetçi statüsünde miydi?

Zeynep: Haklısın arkadaşım. Biz kadınların daha adaletli bir dünyada yaşaması için hemcinslerimizi uyandırmamız gerekiyor. Çünkü erkek çocuklarını yetiştiren kadın değil miydi?

Esma : Evet. Aslında ortak noktamız olması gerekiyor. İnsan olarak da bu kimliğe bakmak lazım.

Zeynep : Ayırmanın sınırı yok . Birlikte bazı şeyleri aşalım.

Esma : Bu konuda fikirlerimizi paylaşmak güzeldi.

Zeynep :Devam ettirelim, teşekkür ederim.

Esma : Rica ederim keyifli fikir alışverişi oldu.

İÇİMDEKİ SES

-Selam canım. Karşılaşmamız iyi oldu. Vaktin varsa sahilde oturup bir şeyler içelim mi?

-Benim içinde iyi olur canım hadi gidelim.

-Bakar mısınız iki çay alabilir miyiz?

‘Benim gibi demli hayat gibi acı olsun’ dedi. İkisi de gülüştüler...

-Yakın zamanda bir olayla karşılaştım. Bunu yaşayarak deneyimlemek çok acıydı.

-Ne ile karşılaştın, merak ettim anlat bakalım canım.

-Bir sır arkadaşım vardı bana benden daha yakın. Onunla kimi zaman sık sık kimi zaman da nadiren konuştuğumuz oluyordu. Uzun zaman oldu konuşmamıştık.

-Devam et canım seni dinliyorum.

-Yağmurdan kaçarken doluya tutulmak gibi biraz. Her evin telaşı olur. Yaşadığım ortamdaki biraz sıkılmıştım mekan değiştirmek istiyordum. Bulduğum yer her şeyiyle dört dörtlüktü enazından benim için öyleydi. Ama nasıl desem bilmiyorum huzursuzdum.

Psikolojik sebepler ve diğer bazı şeyler diyerek iç çekti. Dalgın gözlerle denize baktıktan sonra ince belli çay bardağını tablasından ayırıp bir firt çekti. Ortamda ufak bir sessizlik hakim olduktan sonra tekrar kaldığı yerden devam etti.

-Bunu bir dert olarak anlatmıyorum. Sadece yaşayarak deneyimlemek çok farklı oldu benim için.

-Devam et bakalım dinliyorum.

-Bulduğum mekandan biraz uzaklaştım. Ama gittiğim yer yine benim evim sayılacak bir yerdi. Abimin evine gittim. Tek yaşayan abim haliyle bütün işlerini kendi yapıyordu. Kahvaltı, ütü vs. fakat geldiğim andan itibaren tek başına yaptığı işler sanki benim bir vazifemmiş gibi üstüme yığıldı. Bu sözlü bir yığılma değildi elbette ama yaptığım her şey somuttu pekâlâ.

- Maalesef toplumumuzda böyle şeyler hala yaşanıyor. Seni dinliyorum.

-Sır arkadaşımın uzun zaman olmuştu konuşmayı. Taa ki vazifeler yığılmaya başladı işte o zaman arkadaşımın konuşmaya başladım. Ufak ufak söyleniyordu bana.

Tekrar ince belli bardağını tablasından ayırıp bir firt çekti.

- Nasıl yani anlayamadım?

-Anlarsın canım birazdan acele etme. Öğrenciydim o zamanlar. Yirmili yaşlardaydım. Kız çocuğuydum ama en önemlisi de kız kardeşim. Sabahdan okula gidiyor akşamın beşinde eve geliyordum. Yoğun bir okul hayatım vardı. İdeallerim için iki dönemin dersine birden giriyordum.

- Belki bunlar sana ağır gelmiş olabilir ama bunların daha kötülerini yaşayan insanlar var. Lütfen bu kadar karamsar olma.

-Tabi ki öyle canım. Ben bütün dünyanın derdini çektim demiyorum ama yaşanmasa ya da biz kadınlar olarak daha bilinçli, sorumluluk sahibi en önemlisi de cinsiyet ayrımı yapmayan, roller biçmeyen, bilinçli bireyler yetiştirmek bu çok mu zor gerçekten?

-Zor olduğunu sanmıyorum. Annelerimiz yaşadığı hayat tecrübelerini hep iyileştirerek, pozitifleştirerek çocuklarına verselerdi daha bilinçli nesiller olabilirdi. Katılıyorum sana.

-Kesinlikle. Neyse devam edeyim.

Bir firt daha içti soğumuş çayından. Çayın bile tadı yok dedi kendi kendine ya da ona öyle gelmişti. Neyse dedi.

-Akşam ayağımın tozuyla eve geldikten sonra bu sefer de yemek telaşım başladı. Hâlbuki bu evde tek başına yaşayabilen birivardı ama ben gelene kadar.

-Haklısın canım.

-Yemek derdi bittikten sonra derslere başlama dokuzu buluyordu. Tabi hem zihin hem beden yorgunluğu da cabasıydı. Bu sırada paşamız(abimiz) ya işte olur ya da işte olmadığı günlerde ise bilgisayarının başında uyuyana kadar otururdu. Biliyorum ki bu durum genel olarak hemen hemen her evde aynı şekilde.

-Kesinlikle öyle artık! Birde bu durumun okumuş ya da okumamışlıkla hiç alakası yok canım. Her iki kesim de istedikleri zaman partnerlerine yardım edebilir ve tekrar işlerine katılabilirler.

-Tabi ki öyle biraz empati yapsalar ama ne onlar kız olarak doğacaklar ne de böyle bir düşünme faaliyetine girişeceklerdi. Neyse devam edeyim. Bütün yorgunluğuma rağmen hiçbir şeyin saatini aksatmadan, olması gerektiği zamanda yapılıyordu her şey. Bunlar okul harici bana biçilen günlük ödevlerdi. Hafta da bir olan ödevlerim de vardı. Bunlar alışveriş, temizlik gibi insanı bedenen yoran şeyler. Yine de bu mekan değişikliğini ben seçmişim. Kimse beni buradakalmaya zorlamıyordu.

-Haklısın.

-En acısı neydi biliyor musun? Bunları yaşayınca annelerimizin ne kadar fedakar ve güçlü olduklarını farkettilim. Toplumumuzda annelerimiz evi çekip çevirir, evin bütün ihtiyaçlarını giderir, bir kadın olarak çocuklarına ve eşlerine karşı sorumlulukları vardır. Ama günün sonunda erkek olanın yaptığı tek şey ise sabahtan akşama kadar çalışmaktı. Baba rolü de tartışılır bu tarz insanların.

-Çok haklısın.

-Sabahtan akşama kadar çalışıp akşam evine gelmekte ideal baba yada eş olunmuyor güzel arkadaşım.

-Aynen öyle.

-Ama sorsan bu tarz erkeklere sözüm ona adamlara-seni muhtaç bırakıyor muyum yahut şiddet uyguluyor muyum diyerek kendilerini çok iyi savunurlar. Ama olay bu kadar tekdüze değil.

-Birde tam tersini düşünelim mi?

- Adam akşam işten geldikten sonra çocuklarıyla ilgilenir, eşine sofrayı toplamada yardım eder, en ufak şeyde bile eşine yardım etse kadından mutlusu yoktur bu dünyada. Kadınlarımızın isteği tek şey eşit iş bölümü bence. Soğumuş çayından bir fırt daha çekecekti ki bardağın boş olduğunu fark etti. Tıpkı bazı insanlar gibi dedi. İki çay daha alabilir miyiz dedi sert bir ifadeyle. Karşısındaki garsonun buna maruz kalacak ne suçu olmuştu? Bardağın boş olduğuna mı sinirlenmişti?

- Neyse canım uzun lafın kısası uzun zamandır konuşmadığım arkadaşım içimdeki sesteki rollerim arttıkça içimdeki seste benle konuşmaya başladı. Hatta günler geçtikçe içimden haykırıyordu bile. Peki meramını anlatsa karşısındaki onu anlayabilecek gibi mi yetiştirilmişti, gerçekten empati yapacak mıydı?

-Sanmıyorum.

-Bende öyle düşünüyorum. İnsan yetiştirebilmek çok önemli bir meziyet. Ben bunun okumakla da olacağını düşünmüyorum. Her şey iyi, merhametli, empati kurabilen bireyler yetiştirmekle ilgili. Ama ne yazık ki o bireyleri de bir kadın yetiştiriyor ve yine aynı dertten muzdarip olanlaryine bir kadın olacak. Bu kısır döngü böyle gitmemeli azizim.

-Peki, bunun çözümü nedir sence?

-Bence buna bilincimizin farkında olarak, ileriye dönük, farkındalık düzeyi yüksek, merhametli çocuklar yetiştirmek ile başlamalıyız. Bu bilincin farkında olmayan ebeveynler bu sorunlara çanak tutmuş oluyorlar.

KARA ÖNLÜK

Anne : Hadi kalk çocuğum okula geç kalacaksın kahvaltı hazır.

Kız : Biraz daha biraz daha uyusam.

Okuldan sonra tarlada çalıştığı için gün boyu yorgun oluyordu.

Anne : Hadi ama derslerinden geç kalma.

Kız : Anne bu sene 5.sınıf bitiyor. Öğretmenimiz ortaokul için ilçeye gidebileceğimizi söyledi.

Anne : Kızım babana bir söyleyelim der.

Kız : Öğretmenim derslerimin çok iyi olduğunu okumama devam etmemi söyledi.

Anne:

Kız öğretmenin verdiği kitaptaki şu cümleyi düşünerek "Okumak özgürlüğe uçmaktır!" koşa koşa okulun kapısından içeriye girdi.

Kız: Tenefüste öğretmenine bende sizin gibi öğretmen olmak istiyorum bunun için evde işlerden her vakit bulduğumda hep okuyorum, derslerime çalışıyorum. Hayvanları otlatmaya getirdiğim yerlerde onlara okulda işlediğimiz dersleri tekrardan anlatıyorum onlarda benim sınıfım öğretmenim.

Öğretmen : Sen ne güzel bir yıldızsın her yerde parlıyorsun öyle.

Kız öğretmenine gülümseyerek sarıldı.

Okuldan çıkıp eve gelir. Akşam olduğunda sofrada konuşmalar geçer.

Anne : Çocuk çok istiyor okuluna devam etmeyi.

Baba : O nerden çıktı şimdi kız başına gönderemem hiçbir yere sonra evdeki, tarladaki işleri kim yapacak? Kız kısmı okur muymuş hiç? Almayayım ayağımın altına?

Anne : Kızımız okulda ilk okumayı söken, en iyi notları alıp okul birincisidir ne diye böyle dersin.

Baba : Gitmeyecektir dediysen olay kapanmıştır.

Annesinin söylemleri babayı ikna etmeye yetmedi.

O sırada konuşmaları diğer odadan duyan kız çoktan hıçkırıklara boğulmuş kara önlüğüne bakıp öylece kalakalmıştır.

İÇSEL YAŞANTI

Sessizce gölün kenarına gitti. İlbahar ayını çok sevdiğinden bolca yeşilliğin arasında düşüncelerine dalmaya devam etti.

İçindeki ses hâlâ onu kovalıyordu. Sahi kadın isterse yetmeyeceği bir şey yoktur diyordu.

Aklındaki düşünceler bir bir tren vagonları gibi ilerliyor ama bir yerde treni durdurup harekete geçmem gerekiyor diyordu.

Etrafına bakıyor tarihe gidip geliyor. Şerife bacılar, Nene hatunlar... Kendisinin bir şeyler yapamayacağına, başaramayacağına o kadar itilmiş ki. Hep o karamsarlıkta. Gelgitlerde.

Bir ağacın dal parçasını alıp yere bir şeyler çizmeye başladı. İçinden evet şu anda bile olsa bir harekete geçtim.

Yaşadığı sorunlar vardı. Bir yandan da yazı hayatı da vardı. Bir gece masa başına oturduğunda her şeyi yazıyorum neden kadınların neler yaşadığını, hangi sorunlarla baş başa kaldığı yazmadım dedi. Sanırım kendisi de yaşadığı için bir türlü bu konuları yazmaya cesaret edemedi. Neden yazmıyorum ki?

Harekete buradan geçebilirim dedi.

Başladı hikâye yazmaya kahramanları bulmak zor olmadı sık sık bu durumlarla baş başa kaldığında ardı arkası geldi bu yazımların romanlar, şiirler...

Sonrasında yazdıkları ses getirdi. Kadının sesi oldu. Okuyanlar da bu sorunları tanımaya başladı.

DÖNGÜ

Feride Kayınvalide : Erken yatın yarın işler çok.

Gelin Elvan: (İç sesi) Halimiz mi kalıyor zaten erkenden uyuya kalıyoruz. Gerçi çocuk da sabaha kadar uyumuyor. Beşiğin başında sabahlıyorum.

Gelin Gülizar : Tarlaya gidecek şeyler için akşamdan bazı şeyleri hazırladım hadi hayırlı geceler halim kalmadı.

Gelin Elvan : Seninki gece çocuk ağlayınca bakıyor mu?

Gelin Gülizar : Arada ,bazennöbetleşe yardımcı oluyor.

Gelin Elvan : Benimki heç bakmıyor. Horultusundan çocuğun ağlamasını nerden duyacak. Hem iş hem çocuk hem yemek her gün her gün...

Feride Kayınvalide : Saat kaç oldu millet erkenden kalkmış. Tarlaya gitmiş, inekleri sağmış. Siz hâlâ yatın !

Gelin Gülizar : Ana dur hele herkes yeni yeni gidiyor.

Gelin Elvan : Ana uykuya bile yeni dalmıştım.

Feride Kayınvalide: Sırası mı şimdi uykunun hadi !

Gelin Gülizar : Sefer tasını ,ekmeği hazırladım. Diğer eşyaları da eşeğe yükledim.

Gelin Elvan : Çocuğu beşiğe beledim geliyorum ana

(Tarlaya geldiler)

Feride Kayınvalide : Hele şimdi çocukla ilgilenmeyi bırakın geçin öküzlerin başına

Gelin Gülizar : (iç ses) Zaten her işe biz koşalım!

Gelin Elvan : Kolum o kadar ağrıdı ki beşiği tarlaya kadar taşımaktan çocuğu da öylece bırakıverdim ağacın altına bizimki de heç gelip bakmaz ki !

Feride Kayınvalide : Kız hadi ne fısıldaşıp duruyorsunuz .Herkes tarlanın yarısına gelmiş biz hâlâ da bir şey beceremedik.

Gün boyunca tarlada sığının karşısında çalıştılar, yemekleri hazırladılar, çocuklarıyla az da ilgilenmeye çalıştılar. Her işe kadın yetişmeye çalıştı. Kendisini her yere yetişmeye çalıştı. Yoruldu hep yoruldu.

Esmâ Sultan TEKİN³

Seyit Ali KESKİN⁴

Biz bu diyalogda kadın deneyimleri konusunda, kadın problemleri üzerinde genel bir çerçeve oluşturarak, bu problemler üzerinde karşılıklı olarak sorgulamalar yaptık. Bu sorgulamalar sonucunda kadın ve erkeklerin insan onuruna yaraşır bir şekilde hayat sürmeleri için empati yeteneğinin yüksek olması gerektiği, kadın ve erkeklerin birbirleri arasındaki farklılıklara saygı göstermeleri gerektiği kanısına vardık. Aslında kadın olmak cesaret isteyen bir serüvendir, meydan okuma işi ve güçlü bir tavır sergilemektedir. Mutlu kadınların olduğu aileler mutlu bir toplum demektir. Bizde cinsiyet eşitliğinden bahsederek mutlu bir toplum modeli ortaya koyduk ve kadın deneyimleri konusunda tartıştık.

³ Bartın Üniversitesi Edebiyat Fakültesi Felsefe Bölümü Öğrencisi

⁴ Bartın Üniversitesi Edebiyat Fakültesi Felsefe Bölümü Öğrencisi

BİR KADIN BİR ERKEK

I. OTURUM

SEYİT: Merhaba Esmâ, nasılsın?

ESMA: Teşekkürler Seyit iyiyim sen nasılsın?

SEYİT: Ben de iyiyim, son zamanlarda kadın deneyimi hakkında düşünüyorum ve seninle bu konu hakkında konuşmak ve tartışmak istedim. Senin konu hakkındaki düşüncelerin nelerdir?

ESMA: Gerçekten çok güzel bir konu ve ben de bayadır bu konuda düşünüyorum ve konuşmak istediğin için çok teşekkür ederim. Seninle fikir alışverişi yapmak, bu konuda tartışmak güzel olacak.

SEYİT: Evet, kesinlikle. Aslında, kadınlar yaşamlarının birçok alanında zorluklarla karşılaşılıyorlar. İş yerinde, aile hayatında, hatta sokakta yürürken bile maruz kaldıkları cinsiyetçi davranışlar var.

ESMA: O kadar haklısın ki kadınlar her zaman erkeklerle eşit haklara sahip olmak için mücadele ettiler ve hala etmeye devam ediyorlar. Ama maalesef hala birçok ülkede kadınların toplumsal, siyasi ve ekonomik açıdan erkeklere göre dezavantajlı olduğu bir gerçek.

SEYİT: Evet, bu gerçekten de son derece üzücü. Özellikle iş hayatında, kadınlar erkeklere göre daha az ücret alıyorlar ve daha az sayıda yönetim pozisyonunda yer alıyorlar. Bu durum, kadınların güçsüz ve kötü hissetmelerine neden olabilir.

ESMA: Ayrıca kadınların bedeni de toplum tarafından sık sık ele alınıyor ve kontrol ediliyor. Kadınların bedenlerinin üzerindeki söz hakkı kendilerinde değilmiş gibi davranılıyor. Bu da kadınların kendilerini güçsüz hissetmelerine de başka bir neden oluyor.

SEYİT: Kesinlikle. Kadınların bedenleri hakkındaki bu söz hakkı eksikliği, onları kısıtlıyor ve yargılanmalarına neden oluyor. Ayrıca, kadınlara genellikle cinsiyetçi roller yüklenerek, çocuk bakımı, ev işleri ve diğer ev hayatı sorumluluklarının çoğunu üstlenmek zorunda kalıyorlar. Bu, iş yaşamı ve kişisel hayatları arasında denge kurmalarını zorlaştırıyor.

ESMA: Evet, tam olarak öyle. Ancak, son yıllarda kadınların toplumsal ve siyasi alanda daha fazla rol alması ve cinsiyet eşitliği konusunda farkındalık yaratılması umut verici. Kadınların kendi seslerini duyurdukları ve değişim yarattıkları bir dönemdeyiz.

SEYİT: Kesinlikle, umut verici bir dönemdeyiz. Kadınların güçlendirilmesi için daha fazla çaba harcanması gerekiyor. Eğitim fırsatları, liderlik pozisyonlarına erişim, ücret eşitliği ve kadınların bedenleri üzerindeki söz hakları gibi konularda ilerleme kaydedilmeli.

ESMA: Kesinlikle, ayrıca cinsiyetçi davranışlara ve şiddete karşı sıfır tolerans politikaları benimsenmeli. Kadınların maruz kaldığı şiddet, toplumumuzun bir sorunu ve bu konuda daha fazla farkındalık yaratılması gerekiyor.

SEYİT: Evet, tam olarak. Toplum olarak, kadınların güçlendirilmesi ve haklarının korunması için çalışmalıyız. Ayrıca, kadınların deneyimlerini anlamak ve onların seslerini duymak için daha fazla empati ve anlayış göstermemiz gerekiyor.

ESMA: Kesinlikle, empati ve anlayış önemli. Ancak, sadece kadınların değil, herkesin cinsiyet eşitliği konusunda farkındalık yaratması ve bu konuda çaba göstermesi gerekiyor. Bu sadece kadınların sorunu değil, toplumun bir sorunu.

SEYİT: Haklısın bende bir erkek olarak cinsiyet eşitliği için toplumun her kesiminde destekliyor ve başkaları tarafından da desteklenmesi için elimden geleni yapıyorum. Böylece kadınların ve erkeklerin eşit haklara sahip olduğu bir dünya yaratabiliriz ve böyle bir dünya daha mutlu, huzurlu bir dünya olup, daha yaşanılabilir bir dünya olacaktır.

ESMA: Çok haklısın mutlu ve huzurlu bir anne demek diğer bir yandan da mutlu bir aile demektir toplumu oluşturan en küçük yapı taşı da aile olduğu için ve diğer yandan da aileler toplumu oluşturur, bu yüzden de mutlu aileler mutlu toplum demektir ve bu yolda adımlar atmaya devam etmeliyiz. İşte o zaman, kadın deneyimi daha iyi hale gelebilir.

SEYİT: Değerli düşüncelerin için çok minnettarım ve bu konuda konuşmak güzeldi.

Seninle fikirlerimi paylaşabildiğim için teşekkür ederim.

ESMA: Ben de teşekkür ederim. Bu konuda seninle fikir alışverişi yapmak benim içinde önemliydi ve ilerlemeye katkı sağlayabilir.

II.

OTURUM

ESMA: Merhaba seyit

SEYİT: Merhaba

ESMA: Nasılsın?

SEYİT: İyim teşekkürler sende iyisindir umarım.

ESMA: Ben de iyim teşekkürler, seninle yeniden kadın deneyimleri konusunda konuşmak istiyorum çünkü bu konu geniş çerçeveli ve hep gündemde olan bir konu. Bu konuyu seninle yeniden ayrıntılı bir şekilde tartışmak beni mutlu edecektir.

SEYİT: Evet dediğin gibi geniş çerçeveli ve gündemde olan bir konu çünkü her gün nerdeyse haberlerde ve internette kadınlara uygulanan kötü muameleler hakkında haber görüyoruz ve maalesef ki görüyoruz!

ESMA: Peki, sana bir soru yöneltmek istiyorum, sırf gece bir kadın dışarı çıktığı için istismara uğrarsa bu kadının mı suçu olur?

SEYİT: Tabii ki de kadının suçu olmaz fakat şuna da değinmek istiyorum gece saatlerini de dışarıda bulunmak sadece kadınlar için değil erkekler içinde tehlikeli. Yapılan araştırmalar ve incelemeler doğrultusunda suç oranlarının en yüksek olduğu zamanlar gecenin geç saatleridir.

ESMA: Peki neden kadının suçu olmaz ve sadece sırf kadının suçuymuş gibi görenler hakkında ne düşünüyorsun?

SEYİT: Evet tehlike açısından gece saatlerinde dışarıda bulunmak doğru değil fakat sırf gece dışarıda bulunuyor diye de bir kadın hakkında kötü düşüncelere kapılmak da doğru değildir. Herkes kendinden sorumludur, asla ve asla sırf gece dışarıda bulunuyor olması kimseye istismar hakkını vermez, kimseye istediği dışında bir muamelede bulunamaz, kendimize yapılmasını istemediğimiz bir şeyi başkasını yapamayız. Gece dışarıda bulunan bir kadına istismara uğrarsa toplumun bunu ayıplaması ve hor görmesi lazım, kadını suçlamak, o saatte de orada ne arıyormuş, o saatte evinde otursaymış, gibi söylemler ancak ve ancak empati yeteneğinden yoksun, bencil ve kötü ruhlu insanların söylemleridir.

ESMA: Çok haklısın gerçekten ve bu tür söylemler kadın susturma yöntemidir, belki de sırf toplumun bu söylemleri yüzünden istismara uğrayan kadın hakkını arayamayacak ve bu da kadının hayatında travmatik bir olay olarak yaşamını sürmesine neden olacaktır.

ESMA: Sana başka bir şey sormak istiyorum gece dışarıda bulunmak kadınlar açısından değil erkekler açısından da tehlikelidir dedin fakat bunun arasında bir ayrım yok mu yani bir erkeğin gece geç saatte bulunması ve kadının gece geç saatte bulunması arasında fark yok mu çünkü haberlerde ben hiç gece geç saatte dışarıda bulunan bir erkeğin kadın tarafından istismara uğradığını görmedim?

SEYİT: Haklısın ben de hiç karşılaşmadım ve düşündüm de böyle bir haberle karşılaşsam tuhaf gelirdi. Kadının gece geç saatte dışarıda bulunması erkeğe göre daha tehlikeli diyebilirim çünkü toplumda böyle bir algı var kadın geç saatlerde dışarıda bulunmamalı, bu algı doğru mu yanlış mı? birazda aileler çerçevesinden düşününce evlatların başlarına kötü işler gelmesini istemiyor olabilirler, aileler aslında çocuklarına gece dışarıda bulunmanın tehlikeli olmasını söylemek yerine dışarıda bulunan birine zarar vermenin yanlış olduğunu söylemeleri daha doğru olacak gibi, çünkü bazen mecburiyetten de dışarıda bulunmak zorunda kalabiliyor.

ESMA: Bu konuda ailelerin daha bilinçli olması lazım ilk konuşmamızda da dediğimiz gibi. Kadınların maruz kaldığı şiddet, toplumumuzun bir sorunu ve bu konuda daha fazla farkındalık yaratılması gerekiyor.

SEYİT: Sadece ailenin bu konuda bilinçli olması yetmez. Toplumun bilinçlenmesi lazım. Bir toplumda kendi eşini döven onu hor gören insanlar vardır.

ESMA: Nasıl yani bir örnek verebilir misin?

SEYİT: Bir aile düşün ve ebeveynlerin birbirine olan saygısı yok, birbirine hakaretler savururlar, kavga ederler, babanın gücü fazla olduğundan anneyi döven ve buna şahit olan bir kız ve bir erkek çocuk. Bu aileden yetişecek olan çocukların psikolojisi ne kadar sağlıklıdır?

ESMA: Sağlıklı olmaz. Kız çocuk babasına olan nefret ile büyür. Erkek çocuk da annesine düşkünlüğünden babasından nefret eder.

SEYİT: Hemen babaya nefret etmek dedin. Neden böyle düşündün?

ESMA: Kadına karşı şiddet var bunu savunacak değilsin herhalde Seyit?

SEYİT: Hayır bunu savunmuyorum şiddeti kınayan biriyim. Fakat hemen bir şiddet olduğu zaman babaya duyulan nefret neden? Ben hakaretler savurduklarını da söyledim. Anneye nefret yok ama babaya var. Şiddet uyguladığı için mi? Peki hakaretleri olan anne, babayı kışkırtmaz mı?

ESMA: Bu hakaretler şiddet uygulayacağı anlamına gelmez. Kendi aralarında çözmeleri gereken bir konuyu konuşarak da çözebilirler. Yani çocuklar bu durumda anneden nefret etmez.

SEYİT: Bunu erkek çocuk için söyleyebiliriz fakat kız çocuk için bunu tartışabiliriz. Kızlar babalarına olan düşkünlükleri ile bilinir. Yani babanın kışkırtıldığını düşün sürekli hakaretler sürekli aşağılamalar yapan anne. Sence baba bu konuda cidden konuşur mu? Yoksa erkeklerde sürekli açığa çıkan gücümü kullanır?

ESMA: Öncelikli olarak konuşması gerek fakat erkekler hemen gücü ön planda tutar. Bu durum kız çocuğun babasını savunacağını mı gösterir?

SEYİT: Bence babasını savunur. Çünkü kız çocuk söylenenleri gördü yapılanları gördü. Ha bu arada şiddeti de yanlış bulur. O derece savunmaz.

ESMA: Bence yanlış düşünüyorsun bu konuda şiddetin hiçbir türüsü kabul edilemez.

SEYİT: Esmâ ben şiddeti savunan biri değilim kız çocuğu psikolojisinden bakmaya çalışıyorum.

ESMA: Ben bir kızım. Babam anneme şiddet uygularsa yanında bir dakika durmam.

SEYİT: Peki baban annene neden şiddet uygular? Keyfinden mi yoksa annenin söylediği sözlerden dolayı mı?

ESMA: Benim babam ne söylenirse söylensin şiddet uygulamaz. Ama şiddet uygulayan birini düşünecek olursam sözlerden dolayı şiddet uygular.

SEYİT: Peki sen bu durumda babanı mı seçersin anneni mi?

ESMA: Seçim yapmazdım ikisi de haksız bu durumda. Anne ve baba aile içinde saygılı olmak zorunda.

SEYİT: Haklısın bak ailedeki saygı toplumu da etkiler. Ama ben kız çocuklarının babasına olan sevgisinden dolayı babalarını iyi etmeye yönelik yaklaşımlarda bulunduğunu düşünüyorum.

ESMA: Peki bu kız çocuğu büyüüp evlendiği zaman aynı şiddeti yaşarsa o zaman annesini anlayacaktır.

SEYİT: Bunu yaşamamasını sağlamak için toplumun önce aileden başlayarak daha saygılı bireyler yetişmesini umut ediyorum.

ESMA: Bende bunun için gerekli çalışmalar ve tezler yazacağımıdır. Teşekkürler Seyit bana vakit ayırdığın için.

SEYİT: Ne demek ben teşekkür ederim.

III.

OTURUM

ESMA: Yeniden merhaba seyit, nasılsın iyisindir umarım?

SEYİT: İyiyim teşekkürler, sen nasılsın?

ESMA: Ben de iyim, teşekkürler, bu oturumda kadın deneyimler konusunu daha iyi açmak için hazırladığım özel sorular var bunları benim için cevaplamanı isteyeceğim.

SEYİT: Tabi ki cevaplarım...

ESMA: kadın ve erkek beyinlerinin farklı çalıştığı üzerine bir araştırma yaptım. Genelde Kadın beyni sağ lobu erkeklerin ise sol lobunun daha gelişmiş olduğuna dair bir bilgi var ama tabi bu bazı durumlara göre değişir. Bu yüzdende kadınların konuşmaya daha erken yaşta başladıkları gözlenmiştir ve duygularını ifade etmede erkeklere göre daha başarılı oldukları ve duygusal bağ kurmada hassas oldukları gözlenmiştir. Şimdi kadınlar ve erkekler arasındaki bu biyolojik farklar aslında erkek ve kadının farklı olduğunu göstermez mi? Kadın ve erkek eşit midir?

SEYİT: Kadınlar ve erkekler arasındaki bu biyolojik farklar su götürmez bir gerçektir. Kadın ve erkek aynı değildir ama eşittir. Eşitlikten kadınlara kastım iş istihdamı sağlanırken fizyolojik farklar göz önüne alınmalıdır. Kadınlara doğum izni gibi.

ESMA: Bu eşitliği sağlarken adaletli olunmalı yani.

SEYİT: Evet bundan bahsediyorum...

ESMA: Peki, erkeklerin duygularını açıkça söyleyememesi yaşadığı stresi atma açısından zor değil mi?

SEYİT: Yani bu konuyla ilgili pek bir araştırmam olmadı ama ben bir stresle karşılaştığım zaman bunu çözmek için başka şeylere odaklanırım.

ESMA: Yani tabi, herkes stresle farklı şekillerde başa çıkar.

ESMA: Teşekkürler benim soracağım sorular bu kadardı. Verdiğin cevaplar için teşekkürler. Görüşmek üzere.

SEYİT: Rica ederim. Görüşmek üzere.

Cansel BİLEK⁵

Kadının toplum içerisinde sıkışıp kaldığı kalıplaşmalar, üzerine yıkılan onlarca yük, sınırlamalar ve bunun gibi birçok sorunun, bir dile getiriliş biçimi olarak hazırladım bu diyalogu. Kadının içinde kaldığı bu durumlardan bahsederken, bunlara çözüm bulmaya çalışmak da büyük önem arz edecektir. İki farklı kadının bakış açısıyla ve yorumlamasıyla ele aldığım bu diyaloglar bundan sonraki süreçte umarım hepimize bir ışık olacaktır.

⁵ Bartın Üniversitesi Edebiyat Fakültesi Felsefe Bölümü Öğrencisi

KADINCA

Cansel: Merhaba Şevval, nasılsın öncelikle?

Şevval: Merhaba iyiyim teşekkürler siz nasılsınız?

Cansel: Bende iyiyim teşekkür ederim. Şimdi seninle birkaç soru paylaşacağım. Bu sorular hakkında fikrini almak istiyorum. Bir nevi sohbet tarzında bilgi paylaşımı da diyebiliriz buna.

Şevval: Elbette dinliyorum.

Cansel: İlk sorum, Feminizm hakkında ne düşünüyorsun? Feminizm sence nedir?

Şevval: Feminizm benim için kelime olarak bir eşitlik ilkesi, asla kadın ve erkek ayrımı yok, hatta kadın üstündür diye bir düşünce de yok, tamamen eşit olmamızla alakalı bir kelime olduğunu düşünüyorum.

Cansel: Peki, senin için anlamı nedir? Feminizm hakkında ne diyebilirsin yorumlayacak olursan?

Şevval: Daha çok eşitlik için savaşan kadınların bir hikayesi diyebilirim belki.

Cansel: Feminizm için sadece kadınlar mı savaşır ya da savaşmalı?

Şevval: Aslında kadınlar tek değil; erkekler de feminizm görüşü için savaşmalı.

Cansel: Yani, kısacası eşitlik diyorsun, kadın ve erkek ayrımı yapmaksızın.

Şevval: Evet. **Cansel:** Peki, eşitlik deyince senin aklına ne geliyor?

Şevval: Genellikle özgürlük deniyor fakat ben özgürlük olduğunu düşünmüyorum. Eşitlik, bu boyutta kadın ve erkeğin fiziksel olarak değil de hak olarak birbirine denk olması anlamına geliyor bence. Bunun dışında bence eşitlik toplum içerisinde kadın ve erkeğin hak ve hukuk gibi kavramlar üzerine yaşayışları birbirine denk olmalıdır.

Cansel: Yani, sence eşitlik topluma bağlı bir durum öyle mi?

Şevval: Bir nevi öyle denebilir.

Cansel: Feminizm ve eşitliğe bağlı olarak hayatın içerisinde yaşadığın ya da yaşadığına şahit olduğun herhangi birinin bir olayı üzerine örnek vermen mümkün mü?

Şevval: Elbette, Bunu biraz düşünmem gerekir.

Cansel: Yani şundan bahsediyorum, mesela bir kadın olarak sen, toplum içerisinde karşında bir erkek varken aynı durum içerisinde erkeğin daha öncelikli olarak ilerlediği bir yol olabilir, senin biraz daha arka planda tutulduğun bir şey olabilir ya da günlük yaşantında sana ve bir erkeğe aynı hakkın tanınmadığını düşündüğün bir örnek, bir olay ya da bir hukuk sistemi, yasa var mı?

Şevval: Aslında ülkemize ve aile yapımıza baktığımız zaman, erkek çocukların kız çocuklarından daha üstün olduğunu görmekteyiz.

Cansel: Bu bir toplum dayatması, öyle değil mi?

Şevval: Elbette. Okul, iş, aile ya da birçoğu yerde bunu rahatlıkla görebiliyoruz. Bunun aslında en büyük sebebi bence ebeveynler diyebiliriz, yetiştirme tarzı diyebiliriz. Toplumda dikkat etmişsinizdir kız çocukları daha yürümeye başladığı andan itibaren ev işleri gibi şeyleri öğreniyor, bu öğretiliyor demek daha doğru olacaktır. Erkekler belli bir yaşa gelir ve daha sonrasında dışarıya çalışmaya gönderilir. Hatta günümüzde bu bile yapılmamaya başlandı. Yaşamını sürdürmek için bile hiçbir şey öğretilmiyor erkeklere.

Cansel: Küçük yaşlardan beri kız çocuklarına toplum içerisinde tüm işler öğretilir ve yaptırılmaya çalışılır, fakat erkek çocukları günümüzde herhangi bir iş vs. yapmama bir yana bunun dışında besinlerimizle alakalı olarak da herhangi bir şey öğretilmediği için bunu bilmediklerini ifade ediyorsun doğru mu?

Şevval: Evet, doğru.

Cansel: Peki, ebeveynlerimizden örnek vermiştin, yani bunların sebebinin ebeveynlerimiz olduğunu söylemiştin. Sen bir ebeveyn olacak olsaydın çocuklarının nasıl bir eşitlik ilkesi içerisinde ilerlemesini ve yaşamasını isterdin?

Şevval: Kız çocuğum ev içerisinde ya da dışarıda ne yapmalıysa aynı şekilde oğlumun da bunları öğrenip yapmasını sağlardım. Erkek çocuğum neler yapmalıysa kız çocuğuma da bu sefer bunları öğretmeye çalışırdım. Her ikisine de aynı hakları eşit bir şekilde sağlamak isterdim.

Cansel: Anladım seni. Sende görüyorsundur günümüz şartlarında, toplumumuzda genellikle şu algıdan dolayı bu tarz eşitsizlik durumu olduğunu düşünüyorum ben, kız çocukları yarın bir gün evlenecekler, eşlerine ve ailelerine bakma gibi bir yükümlülükleri olacak. Çocuğuna bakmalısın, kocana ve ailene bakmalısın, onların temizliğini ve yemeğini yapmalısın gibi şeyler söylenmekte. Kız çocuklarına daha küçük yaşlardan itibaren bu tarz şeyler öğretiliyor. Fakat sende hak vereceksindir muhtemelen, günümüz şartlarında farklı bir yaşam tarzı isteyen erkek çocukları da çok fazla. Yani bu nasıl olabilir? Kendi ailesinin evinde yaşamak istemeyip kendi hayatını – bu evlilik hayatı vs. dışında bir durum olabilir – kurmak isteyen bir erkek çocuğu olabilir. Bu durumda kendi işlerini yapmalı. Yani temizliğini, yemeğini vb. Bu durumda günümüz şartlarından dolayı aynı şeyleri erkek çocuklarının da öğrenmesi gerektiğini düşünüyorum elbette. Ama eşitlikten kastımız sadece farkındasıdır, ev içerisindeki iş dağılımından ibaret değil. Şu konuya değinmek istiyorum, mesela herhangi bir iş görüşmesine gideceğiz, aynı eşitsizliğin orada da yaşandığını düşünüyorum. Yani iş görüşmesine gittiğimizde eğer evliyse ilk soru muhtemelen şu olacaktır: Çocuk yapmayı düşünüyor musunuz yakın zamanda? Gibi bir soruyla karşılaşmamız muhtemel bir kadın olarak. Bunun

da nedeni, tabii işverenin kendi işindeki işlerin ilerlemesi açısından yakın tarihlerde izin hakkı tanıma olanağı olmayacaktır. Bu da ister istemez erkek çalışan isteme olanağı yaratıyor. Ama bunlar dışında da iş yerinde kadın olmamızdan dolayı bazı haklarımızın ayrıca suiistimal edildiğini düşünüyorum. Mesela erkek arkadaşımız olup olmadığı ya da giyimimiz kişisel bakımımız yani kısacası yüzümüze yaptığımız makyaj bile dikkatlice izleniyor durumda. Bakımımız bile işveren tarafından inceleniyor. Erkek için de haksızlık etmeyelim şöyle bir şey denebilir: Askerlik durumu askerliğe gidip geldin mi ya da gidecek misin gibi, bu tarz sorularda yöneltiliyor. Yani her iki tarafında maruz kaldığı farklı durumlar oluyor elbette ama iş görüşmesi esnasında çoğunlukla işlerde kadınlar daha farklı ve daha fazla sorunlarla karşılaşılıyor. Bununla alakalı sende muhtemelen bir şeyler görmüşsündür, yani bu tarz olaylara maruz kalmışsındır ya da çevrende bunun gibi örnekler görmüşsündür. Bu konu hakkında sen ne düşünüyorsun?

Şevval: Ben açıkçası daha önce hiç çalışmadım ama çevreme baktığım zaman çalışan arkadaşlarımın olduğu söyleyebilirim. Bir iş yerine başvurmaya gittiği zaman kız arkadaşım sevgilisi olup olmadığını sordular. Erkek arkadaşın gelip de kapıya seni alamaz seni bırakamaz gibi cümleler kuruldu. Açıkçası bu bence biraz taciz gibi görünüyor.

Cansel: Kadının kendi haklarına biraz saygısızlık gibi, değil mi?

Şevval: Evet kesinlikle. Bunun dışında, kız arkadaşım bunu kabul etti ve orada çalışmaya başladığı zaman işveren tarafından sözlü tacizlere falan maruz kaldı.

Cansel: Yani şunu diyebiliriz bence, günümüz şartlarında kalıplaşmış bir cümle, kelime gibi olmuş feminizm, kadın hakları vesaire. Tabii bunun savunucusu, yani gerçekten savunan insanlar da çok fazladır fakat bu olayı arkadaşın da iş ortamında ne yazık ki yaşamış. Bu tarz insanlar kadın hakları diye diye ayağa kalkınmaya çalışır, çok fazla boş laf tüketir ama kadının haklarına da en çok kendileri zarar veriyor sen de görmüşsünüz zaten. Yani bu verdiği örnek ve konuşmalarımızdan anlaşıldığı üzere kadının iş yerinde, bir iş ararken vesaire karşılaştığı, maruz kaldığı kötü bir durum ne yazık ki. Peki, bunlar dışında, kadının farklı bir düşünce yapısı üzerine eşitsizlik yaşadığını düşünüyor musun? Yani sadece eşitsizlik kavramı bu tarz onaylar üzerine mi yaşanıyor? Mesela anayasal olarak bakalım duruma, kadın ve erkek eşitliği vesaire dediğimiz zaman, kadının eşitsiz olduğunu düşündüğün, yani kadına ait olan bir hakkın hukuksal olarak yasa yoluyla verilmediğini düşündüğün herhangi bir şey var mı?

Şevval: Örnek verebileceğim bir şey bulamadım açıkçası biraz düşünmem gerekiyor.

Cansel: Anladım, kaç yaşındasın Şevval?

Şevval: 22.

Cansel: Çok küçük değilsin açıkçası ben de 25 yaşındayım ama muhtemelen hatırlayamayacağını düşünüyorum. Bundan birkaç yıl önce ülkemizde gündem olan bir konuydu bu, kürtaj meselesi. Kürtaj sence kadına ait bir hak, yani sadece kadının karar verebileceği bir şey mi yoksa bunun sınırlandırılıp yasaklanması gereken bir durum mu?

Şevval: Açıkçası sınırlandırılmaması gereken bir durum, yani istenmeyen bir çocuk dünyaya geleceğine ve sonrasında o çocuk kötü bir yaşam süreceğini hiç dünyaya gelmemesi daha doğru olacaktır açıkçası. Şöyle bir durum da var, sadece kadına ait bir kararın olmadığını düşünüyorum. Çocuğun babası kim oluyorsa onunla beraber alınacak ortak bir karar olması gerekiyor.

Cansel: Anladım, yani bu yasal olarak kısıtlanmaması gereken bir hak öyle değil mi?

Şevval: Evet, öyle.

Cansel: Şunu düşünebilir miyiz? Bildiğin üzere kürtaj maalesef günümüz şartlarında ülkemizde yasaklanan bir şey, bu da birçok istenmeyen çocuğun doğmasına ya da yasal olmayacak şekilde çocuğun aldırılmaya çalışılmasına ve bu şekilde ne yazık ki daha farklı kötü sonuçlar doğurmasına sebep oluyor. Bunun da aynı şekilde kadın ve erkeğin, yani anne ve babanın eşit bir şekilde karar vermesi gerektiğini söylüyorsun. Ülkemizde bunun yasak olması kötü bir durum doğuruyor söylemiş olduğun gibi. Bunun üzerine sen de herhangi bir olumsuz sonuç doğuran bir örnek yaşadın mı ya da etrafında, haberlerde vesaire duydun mu?

Şevval: Şimdi istenmeyen bir çocuk dünyaya geldiği zaman, daha çok bunlar çocuk esirgeme kurumlarına veriliyor ailesiz ve sevgisiz büyüyorlar. Ailesiz ve sevgisiz herhangi bir yaşantı sunulmadan, bir öğüt verilmeden büyüyorlar. Bu çocuklar istemesek de birçok suça meyilli olabiliyor.

Cansel: Evet doğru, ben bunun örneğini verdiğim zaman, annesiz babasız yetimhanelerde büyüyen çocukları tabii unutmuşum, eklemen güzel oldu açıkçası. Yani genelleme yapmak istemem elbette ama psikolojide de böyle bir durum kabul edilebilir bir şey; sevgisiz, ailesiz kötü durumlarda yetişen çocukların suça daha çok meyilli olduğunu görüyoruz. Bu da ne yazık ki bu durumun kötü bir sonucu. Kısacası şunu söylemem gerekir, kürtaj bir haktır, yani kadına tanımlanan ya da anne ve babanın karar vermesi gereken bir haktır bunun kısıtlanmaması gerektiğini düşünüyorum bende. Çok teşekkür ederim bu değerli yorumların için.

Şevval: Ben teşekkür ederim asıl bu keyifli sohbet için.

Cansel: Sana şu soruyu da yöneltmek istiyorum. Açıkçası bu konu hakkında da fikirlerini merak etmekteyim. Mesela estetik konusunda ne düşünüyorsun yani estetikten kastettiğim de bildiğimiz normal estetik, kadınların ya da erkeklerin yaptırmış olduğu botokslar vesaire gibi

düşünebiliriz. Bunu sıklıkla kadınlar yapıyor, erkekler günümüzde birazcık konuya adım atsa da sıklıkla kadınlar üzerinde yapılan bir şey. Ben bu konuda ne düşündüğünü merak ediyorum.

Şevval: Erkek ya da kadın fark etmeksizin kişinin kendi vücudunda yapmak istediği değişiklikler olabilir. Tabii ki beğenmediği veya sadece değişmek istediği için bile değiştirmesi gayet normal, yapılabilir.

Cansel: Genellikle bir beğeni söz konusu oldu, insanın kendini beğenmemesinden bahsettin. Yani daha açık söylemek gerekirse insanın kendini daha fazla beğenmesi için yaptırabilmesinin uygun olduğunu söyledin.

Şevval: Sadece beğenip beğenmemesi değil, kişi vücudunun değiştirmek istediği herhangi bir yerini de değiştirebilir, yapa da bilir. Ama şöyle birşey de var, ben açıkçası şuna karşıyım. Bazı şeylerin bence dozunda yapılması gerekiyor, abartıya kaçılmaması gerekiyor. Ben bu fikrin kanaatindeyim.

Cansel: Tabii, her şeyin dozunda olması daha güzel olacaktır. Elbette ben de bu konuda bir şeyler eklemek istiyorum senin yorumlarına. Belirtmiş olduğum gibi çoğunlukla kadınların yaptırmış olduğu bir eylem bu, sanki kadınların bir güzellik algısı var ya da insanların demek daha doğru olacaktır. İnsanların bir güzellik algısı var ve diğer insanlar bu güzellik algısına göre hareket ediyor ve bu şekilde görünmek için çabalıyor. Yani günümüzde kadınların makyaj yapması bile bence buna bir örnek, makyaj yapmadıkları zaman kendilerine bakımsız, vasat gibi düşünebiliyorlar bu bende de oluyor, makyaj yaptığım zaman kendimi daha rahat hissettiğim oluyor elbette. Ama şundan bahsetmek istiyorum sanki başkalarının bir güzellik algısı, kalıplaşmış bir güzellik algısı varmış da ben buna uymaya çalışıyor muşum gibi hissediyorum. Makyaj yapmanın ya da estetik yaptırmmanın diğer insanlardan bağımsız olduğunu söylüyoruz. Elbette bir başkasının bizi beğenmesi için yaptırmadığımızı söylüyoruz ama bunun tabii arka planına yani özüne baktığımız zaman insanların belirlemiş olduğu bir güzellik kalıbı olduğu için biz bu kalıba uyumaya çalışıyor muşum gibi geliyor bana.

Şevval: Aslında şöyle bir şey de var, baktığımız zaman kadınlar sadece karşı cins için değil de kadınlar, kadınlar içerisinde aslında bir yarış içerisinde. Ben daha güzelim gibisinden. Ayrıca estetik ve botoksta da baktığımızda, örneğin burnumu yaptırmak istiyorum, evet yaptırdım, onu yaptırdıktan sonra dudaklarımı yaptırmak istiyorum, onu da yaptırdım, yaptırdıktan sonra da şunu yaptırmak istiyorum gibi ilerleyip devam edecektir. Böylelikle alışkanlık haline geliyor, daha fazla yapmak istiyor insan, bu da açıkçası biraz da güzellik algısından çıkıyor. Farklı bir bağımlılık konusu gibi ortaya çıkıyor. Ben de çok makyaj yapıyorum açıkçası ama güzellik algısı mı veya kendimi böyle daha çok rahat hissetmem mi desek; kendimi böyle daha iyi hissediyorum diyebilirim. Zaten kendimi daha iyi hissetmem önemli değil mi?

Cansel: Evet buna katılıyorum. Hatta bunun üzerine araştırmalar bile yapıldı kadınların özellikle kendini neden beğenmeyip değiştirmek istedikleri konusu zamanında oldukça gündeme geldi. Buna verilen cevaplar arasında kadının kimlik arayışı da oldu. Yani bundan kastımız, sanki bir kimliğimiz yokmuş, biz kendimizi, kendimiz olduğumuz için sevmiyoruz, kendi kimliğimizle sevmiyoruz da başka bir istediğimiz kimliğe bürünmek istiyormuşuz gibi görünüyor. Araştırmaların bir kısmı bu yönde oldu, elbette bir diğer kısmı da var. Kadınlara bu konu sorulduğunda kendini daha mutlu hissetmelerinden dolayı yaptırdıklarını söylüyorlar. Aslında birçok kadın aynı şekilde değişim, estetik, makyaj, giyim, görünüm, bakım vesaire güzellik algısı bir yana kendilerini daha iyi hissetmek için ve mutlu hissetmek için yaptırdıklarını belirtiyorlar.

Şevval: Bakım kadının açıkçası yaratılış doğasında var, bu sadece günümüzde veya bir yüz yıl öncesinde çıkan bir şey değil. Kadının varoluşundan beri bakım söz konusu. Eskiden de kadınların birçok doğal şeyden, örneğin kömürden bile bir göz kalemi yaptığını görüyoruz. Yani kısacası kadının doğasında var olan bir şey bakım.

Cansel: Ben açıkçası bu söylediklerinin bir kısmına katılıyorum, bir kısmına katılmıyorum. Kadının doğasında olan bir şey olduğunu belirttin, ben bu kısma katılmıyorum. Nedeni ise biliyorsundur, erkek de kadın da annesinin karnından çıkıp dünyaya geldiğinde tamamen her şeyden soyuttur, çırlıçiplak geliriz dünyaya, üzerimize kıyafet dahi olmaz. Ama bu tam olarak senin de söylediğin gibi kalıplaşmış bir şey olduğu için böyle düşündüğünü düşünüyorum. Bakım kadının yapması gereken bir şeydir algısı, elbette yeni çıkmadı. Bu konuda da sana katılıyorum. Kadınlar yüzyıllardır sürekli olarak daha güzel görünebilmesi için doğadan yarar sağlamaya çalışmıştır. Elbette belirttiğin gibi kömürden göz kalemi yapmak gibi, bu karşı cinsten bir başkasına daha güzel görünmek için de olabilir ya da kendini daha iyi hissetmek için de olabilir ama temeline baktığımız zaman dünyaya gelişimizde böyle bir şey yoktu. Bu sonradan üzerimize yapıştırılan algılardan dolayı gerçekleşmiştir. Benim düşüncem de bu yönde.

Şevval: Evet aslında bu açıdan baktığımız zaman haklı olabilirsin.

Cansel: Teşekkür ediyorum bana katıldığın için. Bu düşüncen de benim için çok değerli. Sürekli belki duymuşsundur, bahsedilen bir kız kardeşlik kavramı var, sanki yavaş yavaş o kız kardeşlik kavramını oluşturmaya başlıyormuşuz gibi hissediyorum.

Şevval: Kız kardeşlik kavramını duymuşsam fakat tam olarak bilmiyorum. Beni aydınlatırsan sevinirim.

Cansel: Tabii, ben de net olarak bilmiyorum ama genellikle beraber haklarımız için bir araya gelip birbirimize destek olmamız diyebiliriz özetle. Feminizm tarihinde de bu tarz olaylar

sıklıkla görülmüştür. Bu tarz kavramlar çok daha öncesinden ortaya çıkmış. Bu konudaki değerli yorumların için de ayrıca teşekkür ediyorum sana. Ek olarak farklı bir konuya daha değineceğim. Umarım seni daha fazla sıkıyordumdur. Ben kadın ve erkek eşitliğinde yani feminizmde, sadece kadınların ön planda olduğunu görüyorum her ne kadar böyle olmaması gerekse de sanki biz kadınlar bu davayı sırtlamışız ve bu konuyu sadece kendi konumuzmuş gibi konuşmaya, düşünmeye, bunun üzerine çalışmalar yapmaya başlamışız. Halbuki kelimenin anlamına da baktığımızda, kadının ve erkeğin haklarının eşitliğinden bahsediliyor. Yani yeri geliyor bazı durumlarda kadınlar daha iyi bir durumdayken; erkekler kötü durumda olabiliyor ya da erkekler daha iyi bir konumdayken; kadınlar ön planda olabiliyor. Günümüzde birçoğu konu üzerinden bakıldığında kadın haklarının daha fazla suistimal ettiğini elbette görüyoruz ki bu yüzden muhtemelen feminizmi kadınların sırtladığını düşünüyorum, erkeklerin de buna destek verdiğini vesaire görebiliyoruz. Ama ben destek vermelerinden çok kendi davaları gibi görmelerini istiyorum. Çünkü kadın ve erkeğin haklarının eşitliği az önce de söylemiş olduğum gibi. Sence de öyle değil mi? Bu konuda bana katılıyor musun ya da katılmıyor musun biraz açıklayabilir misin sende?

Şevval: Ne demek, ben teşekkür ederim. Hayır beni sıkıyorsun, çok güzel bir sohbet havası var şu an, daha da uzun sürmesini isterim. Şu an böyle güzel bir sohbetin içinde bulunmak bile ayrıca mutlu ediyor. Bir diğer soruna gelecek olursak, bence feminizm kavramı tüm dünyaya tam olarak açıklanmıyor. Sadece kadınların kullandığı bir kavram olarak görünüyor. Fakat birçok kadının dahi bu kavramı bilmediğini düşünüyorum. Aslında en baştan bu kavramı tam olarak açıklamak önemli. Ayrıca sadece kadınların sırtlandığı bir dava olduğunu söyledin, ben buna dava demek istemiyorum. Bu bir dava olmamalı. Aslında, olması gereken bir şey olmalı. Fakat bu feminizm kavramı olarak ortaya çıktı. Halbuki eşitlik zaten, doğamızda olması gereken bir durum olmalı. Yani bir su içmek kadar normal olmalı. Durum öyle bir hal aldı ki, feminizm kavramı bir dava olarak görülmeye başlandı. Erkeklerin de destek vermesinden çok eşitlik kavramının öncelikle tam bilincinde olması gerekiyor. Ondan sonra, dediğim gibi su içmek gibi normal olan bir eşitliğin zaten içinde bulunmuş olacağız.

Cansel: Evet çok güzel konulara değindin gerçekten teşekkür ediyorum. Söylemiş olduğun gibi, doğamızda var olan bu eşitliğin farkına vardığımız takdirde, aslında su içmek kadar normal bir durum haline gelecek bence de. O halde seninle biraz da erkek hakları hakkında konuşalım mı ne dersin?

Şevval: Evet olabilir. Konuşma çok daha merak uyandırıcı bir hale geldi.

Cansel: Ben bazı yasaların kadınların iyiliği için olduğunu ama bu iyiliğin dışında da erkeklere haksızlık için olduğunu düşünüyorum. Örnek verecek olursak, boşanma sonrasında kadınlara ödenen nafaka. İllaki bir şekilde çiftler anlaşamayabiliyor ve bu boşanma ile

sonuçlanabiliyor. Fakat yasalar sen de biliyorsundur ki bunun ardından erkeklerin kadınlara nafaka ödemesi gerektiğini söylüyor. Bu doğru değil açıkçası. Tabii bu benim fikrim tamamen. Çünkü günümüz şartlarında, eski bir dönemde de değiliz, kadınlar da rahatlıkla çalışabiliyorlar. Bazı durumlara maruz kalsalar da bu imkânımız var şu anda. Ama boşandıktan sonra sanki bu evlilik sadece erkeğin sorumluluğuymuş gibi hâlâ kadına bakmakla yükümlü olabileceği dayatılıyor. Bunu kabul etmeyen birçoğu erkeği tanıyorum elbette. Özellikle bu konudan dolayı çok rahatsız olduklarını belirtebiliyorlar.

Şevval: Şimdi boşanma sonrasında kadınlara ödenen nafakayı bir yandan haklı bir yandan haksız buluyorum ben de. Şu yönden haklı buluyorum, boşanmaların birçoğu açıkçası baktığımız zaman şiddetten kaynaklı oluyor. Bu nedenden dolayı bir boşanma olursa elbette bunun bir bedeli olacaktır veya bir başka örnek de şöyle vereyim, kadın okumuştur okulunu bitirmiştir fakat evlendikten sonra eşi çalışmasına izin vermemiştir. Şimdi bu kadın boşandıktan sonra nasıl hemen iş bulsun, çalışsın? Bir de elinde bir çocuk varsa ona nasıl baksın? Burada ödenen nafaka en çok da o çocuk için verilen nafakadır. Buraya kadar olan kısımda hiçbir haksızlık görmüyorum. Haksızlık konusuna gelecek olursak çiftler anlaşamayabilir, evlendikten sonra birbirine uymadıklarını anlayabilirler. Bundan dolayı bir boşanma olursa kesinlikle verilen nafakanın haksızlık olduğunu düşünüyorum. Dediğim gibi günümüz şartlarında kadınlar da rahatlıkla çalışabiliyor. Öyle bir imkân var şu anda.

Cancel: Evet az sonra da bahsedeceğim konulara şimdiden değinmen güzel oldu açıkçası. Zaten belirtmiş olduğun gibi ortada bir çocuk varsa ve anne tarafından bakılıyorsa mahkemeye kararınca hem annenin hem babanın çocuğu olacaktır. Bu sonuç olarak ayrıldıktan sonra annenin bakmasıyla sadece annenin çocuğu olmayacaktır. Ödenen nafakanın çocuk için olması elbette olağan, bu olması gereken bir şeydir. Ama bunlar dışında ortada bir çocuk yoksa bile boşandıktan sonra erkeğin kadına nafaka verdiğini de rahatlıkla görebiliyoruz ne yazık ki. Yani bu belirtmiş olduğum gibi benim hoş karşılayamadığım bir durum. Haksızlık olduğunu düşündüğüm bir durum. Günümüz bazı feministlerine baktığımızda da görmüş olacaksınız. Hep kadın erkek eşitliği vesaire deriz, kadının hakları deriz, kadın çalışabilir, kadın istediğini yapabilir, kadın güçlüdür vesaire gibi cümlelerin çok sık kullanıldığını görmekteyiz. Fakat bazı en iyi feministler bile bu konu hakkında herhangi bir şey söyleyemezler, söylemezler. Bu bana biraz işlerine gelmiyormuş gibi gözüküyor açıkçası. Yani konu kadının hakkıysa, evet sonuna kadar savunuyorlar rahatlıkla ve güzellikle ama konu erkeğin hakkı olduğu zaman da sessiz kalıyorlar ya da reddediyor, inkâr ediyorlar. Bu zamana kadar erkeklerin kadınlara dayatmış

olduğu algıyı şu anda onlar da erkeklere dayatıyormuş gibi geliyor bana. Yani bu şekilde görüyorum. Ben bunun hiç doğru olduğunu ya da etik olduğunu düşünmüyorum.

Şevval: Evet konumuz adalet ise her iki tarafa da eşit uygulanmalı. Dediğin gibi ortada bir çocuk olmasa bile kadına nafaka verilebiliyor. Onunla ilgili de bir örnek verebilirim. Kadın ve erkeğin çocuğu yok fakat erkeğin kadına sözlü şiddeti var, kadın bir süre sonra buna dayanamıyor ve ayrılmak istiyor. Bu durumda da dediğim gibi her şeyin bir bedeli olmalı. Çünkü o kadın da belki evlenene kadar öyle bir sözlü şiddete maruz kalmadı, erkek de kadının hayatından zamanını kötü bir şekilde alıyor. Dediğim gibi bunun bir bedeli olmalı. Kadın hep istediğini yapabilir, kadın güçlüdür vesaire gibi cümleler çok sık kullanılıyor. Fakat ben şöyle bir düşüncedeyim, hiç kimse çok güçlü olmak zorunda değil, kimse her istediğini de yapamaz. Açıkçası bu özgürlüğe girmez, dediğin gibi en iyi feministler bile bu konu hakkında herhangi bir şey söyleyemiyorlar veya kaçıyorlar belki de. Aslında baktığımız zaman feminizm kavramı o kadar yanlış yere gidiyor ki feminizm sadece kadınların hakkıymış gibi görünmeye başladı. Halbuki öyle değil, bence bir yüz yıl sonra feminizm kavramı sadece kadın hakları olarak görülmeye başlayacak. Tabii ki bu doğru değil, öyle olmamalı. Böyle giderse erkeklerin şu an kadınlara dayattığı şeyi zamanla kadınlar erkeklere dayatacak duruma gelecek. Ben de bunun hiç doğru olmadığını düşünüyorum.

Cansel: Evet gerçekten katılıyorum söylediklerine, zamanla feminizm o kadar kötü bir hal alacak ki, dediğin gibi kadınların erkeklere haksızlık yaptığı bir döneme geleceğiz. Benim de fikrim bu yönde. Peki, olayı toparlayacak olursak sana farklı bir soru sormak istiyorum. Feminizmi ülkelere göre nasıl değerlendiriyorsun? Yani bahsetmek istediğim şu, a ülkesi b ülkesi olarak baktığın zaman, bu ülkelerdeki feminizm anlayışı ve kadın hakları ne durumda? Ne seviyede? Bunlar hakkında bilgin var mı ya da yorumlamak istediğin belirtmek istediğin bir düşünce var mı?

Şevval: Ülkelere baktığımız zaman örnek vererek açıklamak istiyorum. Önce iyi bir örnek olacak ülkeden başlamak istiyorum. Bir değil birkaç tane de diyebiliriz. Bazı Asya ülkelerinde; Japonya, Tayvan ve Güney Kore gibi, bunlar regl günlerinde çalışan kadınlara izin veriyorlar. Bir de üzülerek kötü örnek olacak bir ülke söylemek istiyorum. Bu da Hindistan, orada kadınlar hep geri planda. Hatta ne kadar doğru bilmiyorum ama tecavüzün en yüksek olduğu ülke Hindistan'mış. Ben bunu öğrendiğimde şok olmuşum, ne kadar kötü bir durum. Nasıl olur da ülkeler arasında tecavüz oranının en yüksek olduğu bir yer hesaplanabilir? Çok acınası bir durum. Ayrıca şöyle bir örnek de vermek istiyorum, tam olarak hangi ülke bilmiyorum ama Afrika ülkeleriydi sanırım. Kadınların sünnet olması. Yani nasıl olur da bir kadının bedeninde kendi hakkı olan bir şey elinden alınır? Bu ne yazık ki sadece erkeğin ihtiyaçlarını karşılaması için

yapılan bir şey. Kadının ihtiyaçlarını tamamen elinden alınması için yapılan bir şey. Ben bunları duyunca çok üzölmüştüm ki zaten günümüzde bile bu tür şeylerin olduğunu duyuyoruz, biliyoruz. Çok acınası bir durum maalesef.

Cansel: Evet oralarda gerçekleşen olayları ben de duydum, ne yazık ki gerçekten çok kötü bir durum. O ülkede yaşayan bir kadın olmak istemezdim açıkçası ve bir de biliyorsundur belki Hindistan'da kadınlardan evlenecekleri zaman bir başlık parası isteme muhabbeti var. Ona da seninle az sonra değinelim unutmayalım lütfen. Konumuzu tekrar dönecek olursak, ülkelere göre diye değerlendirdin, çok güzel, bahsettiğin gibi özel günlerimizde yani regl olduğumuzda bazı ülkelerin yasalarında çalışan kadınlara dinlenmeleri için izin verilebiliyor. Bu çok güzel bir yasa, ülkemizde olmasını da gerçekten isterdim. Çünkü zorlu dönemler geçiriyoruz ne yazık ki dinlenme fırsatımızın olabileceğini düşünmek bayağı mutluluk verici. Belki duymuşsundur, ülkemizde şu anda gündemde olan bir konu bu, bazı siyasetçilerimiz regl günlerinde olmak üzere ayın iki gününü kadınlara izin olarak verilebileceğini konuşuyor şu anda. Umarım bu da yürürlüğe girecektir. Az önce bahsettiğim başlık parası muhabbetine girecek olursak, Hindistan'da söylediğim gibi kadınlardan evlendiklerinde başlık parası isterler. Normal şartlarda kadın erkek fark etmeksizin başlık parası denen şeye karşı bir insanım. Çünkü bu ülkemizde erkeklerden de istenen bir şey. Her ne olursa olsun bu tarz bir durumun kesinlikle doğru olacağını düşünmüyorum hangi taraftan istenirse istersin kesinlikle bir haksızlık söz konusu olacaktır. Ortada parayla ya da farklı bir şeyle alınacak bir mal varmış gibi görünüyor.

Şevval: Evet ben de biliyorum Hindistan'da evlenmek isteyen bir çift olursa kadından başlık parası isteme gibi bir muhabbet var. Bu durumun zıttı ise bizim ülkemizde mevcut. Bizim ülkemizde ise kadınlar erkeklerden başlık parası istiyor. Bana göre çok saçma bir durum. Çünkü her iki taraf birlikte evlenmeye karar veriyorlar, sadece bir taraf değil. Böyle bir durumda ise başlık parası olmaması, çiftlerin evleneceği zaman bütün giderleri eşit bir şekilde karşılaması, gelirlerinde eşit bir şekilde dağıtılması olmalı, ben bu düşüncedeyim.

Cansel: Aslında çok güzel bir konuya değindin, evlilik her iki tarafında birbiriyle anlaşarak gerçekleştirmesi gereken bir durum. Öyle değil mi? Ama ülkemizde ne yazık ki bunda da eşitsizlik yaşanıyor. Bunun en büyük etkenlerinden biri değerlerimiz ve kültürümüz. Çok güzel yönleri olsa da bazı yerlerde maalesef adaletsizlik doğurmakta. Başlık parası bir yana, bunun dışında düğünü erkek tarafı yapar, yok kınayı kız tarafı yapmalı, erkeğin şu eşyayı alması gerekir, kızın şunu yapması gerekir vesaire kendi aralarında bir dağılım yapmaya çalışıyorlar fakat gördüğümüz üzere istenilen şeylerin birçoğu erkeklerden isteniyor. Yani evliliğin birçoğu yükü erkeklerin sırtına yükleniyor. Sanki tek evlenmek isteyen erkekmiş gibi davranılıyor ne yazık ki. Ben burada da aynı şekilde bir eşitsizlik olduğunu ve erkek haklarının suistimal

edildiğini düşünüyorum. Şunu da söyleyebiliriz, kadınların birçoğu durumda haksızlık gördüğünü söylemiştik konumuzun en başında. Toplumun, kadınlara yüklemiş olduğu kalıplar, aynı şekilde bazı durumlarda erkeklere de kalıplaşmış bir şekilde dayatılıyor.

Şevval: Evet evlilik her iki tarafında anlaşarak gerçekleştirilmesi gereken bir durum. Bizim ülkemizde de maalesef birçok şey erkeklere dayatılıyor, bu tamamen yanlış ve haksız olan bir durum. Maalesef bunu günümüze bu şekilde getiren durum ise gelenekler ve görenekler. Tamamen sebebi bu.

Cansel: Evet maalesef öyle, burada da bir eşitsizlikle karşı karşıya kalıyoruz. Merak ettiğim bir konu var bunlar dışında, taşıyıcı annelik. Sence bu nasıl gerçekleşen, nasıl karar verilen bir durum?

Şevval: Evet bu benim de gerçekten çok merak ettiğim bir konu. Bu konu hakkında ne olumlu ne de olumsuz bir fikir yönetemiyorum açıkçası. Çünkü bir tarafta bir kadının kendi vücudunu kendi fiziksel özelliklerini bozmak istememesi gibi bir durum söz konusu. Bu konuda onun açısından düşünürsek belki hak verebilirim ama şöyle de bir durum var, sonuçta o embriyo mu desem artık, fetüs mü, bebek mi desem; hangi kadının bedeninde geliyorsa o kadının kanından besleniyor. Bir nevi aynı zamanda taşıyıcı annenin de bebeği olmuş oluyor. Bu konu açıkçası biraz tartışılır, tam olarak annesi kim olur, bilemem.

Cansel: Evet bahsetmiş olduğun gibi bu durum, bir annelik hak iddiası da geliştirebiliyor ne yazık ki. Bu konunun nasıl çözümlenebileceğini ben de inan bilemiyorum. Hatta bu konu üzerine çok farklı bir olay duymuştum seninle de paylaşayım. Taşıyıcı anne olmak istemenin birçok sebebi olabilir, bu sebeplerden en büyüğünün ekonomik sebepleri olduğunu düşünüyorum. Açıkçası ekonomik durumu yetersiz olan bir kadının başvurduğu bir durum bu. Duyduğum örnek de tam olarak bunun üzerine. Taşıyıcı bir anne zamanla karnındaki çocuğa karşı sempati duyuyor, ortaya bir bağlılık çıkıyor ama en başından sözleşme ile para karşılığında bunu yaptığını biliyoruz. Doğumdan önce mahkemeye başvurarak çocuğu vermek istemediğini belirtiyor. Gerçek annesinin kendisi olduğunu belirtiyor. Fakat yanlış hatırlamıyorsam, mahkeme bu talebini reddediyor. Çünkü belirttiğim gibi ortada bir sözleşme ve hizmetin karşılığı olarak alınmış bir para var.

Şevval: Açıkçası ben bu durumum ekonomik sebepler yüzünden olduğunu düşünmüyorum. Çünkü taşıyıcı anneliği kabul etmek için dediğim gibi başından bir sözleşme olması gerekiyor ve taşıyıcı anne için belli bir meblağ verilmesi gerekiyor. Ekonomik sıkıntılar olsaydı böyle bir meblağ verilmezdi bence. Dediğim gibi ben daha çok kadının vücudunda değişiklik istememesi sebebiyle böyle bir yola başvurduğunu düşünüyorum. Hatta aslında sadece değişiklik değil 9 ay boyunca belli süreçlerden geçmesinden dolayı olabilir. Örneğin mide bulantısı veya

sancısı vb. bunları çekmek istemediği için de böyle bir yola başvurmuş olduğunu düşünebiliriz. Dediğin gibi, taşıyıcı annenin de bebeğe bir sempati duyması, bir bağlılık oluşması söz konusu. Bunu söylemem de doğru olur mu bilmiyorum ama hangi tarafın anneliği daha çok hak ettiği konusu tartışılır elbette.

Cansel: Yorumların güzel fakat bir yerde beni yanlış anladığını düşünüyorum. Hemen onu düzeltmem gerekiyor. Ben aslında taşıyıcı annenin ekonomik sebeplerden dolayı böyle bir şey kabul edebileceğini söylemek istedim.

Şevval: Evet, yanlış anladım sanırım. Böyle bir durumda da açıkçası taşıyıcı anneye pek hak veremiyorum çünkü böyle bir durum dışında kendi geçimini sağlayabileceği birçok iş söz konusu.

Cansel: Elbette geçimini sağlayabilmesi için daha farklı yollar mevcut. Bu tamamen bir örnek. Ekonomik sebepler dışında farklı sebepleri de olabilecektir elbette. Aslında senin de söylediğin gibi bazı kadınlar vücudunun bozulmasını istemedikleri için taşıyıcı anneye başvurabiliyorlar. Bu elbette yine kadının karar verebileceği bir durum. Kadının kendi hakkı, bunu isteyip istememek elbette ona kalmıştır. Biraz absürt olacaktır muhtemelen ama keşke sadece kadınlar doğurmak zorunda olmasaydı. Aynı şekilde erkeklerde bebek taşıyabilip doğum yapabilseydi. Günümüz teknolojisi nereye kadar ilerler bilmiyorum ama bir gün bunu da olmasını istiyorum açıkçası. Bunu söylerken bile gülüyorsun görüyorsun zaten ama farklı nedenlerden dolayı bunu istiyorum. Mesela aynı ağrıların erkekler tarafından da deneyimlenmesini istiyorum. Bunu sadece doğum için değil de aynı şekilde regl olunca da olmasını istiyorum. Keşke erkekler de regl olsa, en azından içinde bulunduğumuz ruh halimizi biraz daha iyi anlama fırsatları olabilecektir diye umuyorum. Değerli ve keyifli sohbetin için çok teşekkür ediyorum sana. Umarım başka bir zaman, bu şekilde güzel ve derin anlamlı sohbetleri tekrar ederiz.

Şevval: Ne demek Asıl ben teşekkür ederim böyle güzel bir sohbet olduğu için. Aynı zamanda beni birçok konuda bilgilendirdiğin için çok teşekkür ederim. Kendine çok iyi bak. Tekrar böyle bir sohbette bulunmayı da çok isterim.

Cansel: Umarım, teşekkür ediyorum tekrardan. Son olarak da şunu belirtmek isterim, çok sevdiğim bir arkadaşımın söylemiş olduğu bir söz. Feminizm, ikili ilişkilerde, yani kadın ve erkek arasında iki tarafın da birbirine haksızlık edip hak iddia etmesi gibi görünüyor maalesef. Hoşça kal.

Cansel: Tekrardan merhaba Şevvalciğim. Seninle yine bir 'Kadınca' söyleşide bulunmak ne dehoş.

Şevval: Merhabalar, burada olmak çok keyifli. Nasılsın görüşmeyeli?

Cansel: İyiyim, sen nasılsın?

Şevval: İyiyim bende teşekkür ederim.

Cansel: Öncelikle konuşmak istediğim konu, ülkemizde sık sık gündeme gelen "İstanbul Sözleşmesi." Bu sözleşmenin ne olduğunu, neleri içerdiğini biliyor musun?

Şevval: İstanbul Sözleşmesi Türkiye'de kadına yönelik şiddet ve kadın cinayeti vakalarının istikrarlı bir şekilde gerçekleşmeye devam etmesi ve şiddeti konu alması ile başlatılan hukuki düzenlemelerdir. Neleri içerir konusuna gelecek olursak bildiğim kadarıyla şiddeti önleme, koruma ve destek, yasal tedbirleri, cinsel şiddete karşı tedbirler vb. hatırladığım kadarıyla bunları içeriyor.

Cansel: Peki bu sözleşme sadece kadınlara yönelik midir?

Şevval: Böyle bir hukuksal düzenlemenin sadece kadına yönelik olduğunu düşünmüyorum. Şöyle söyleyebilirim belki daha çok kadınlara uygulanabilir fakat erkeklerinde şiddete veya tacize maruz kaldığını görüyoruz. Bu durum kadınlarda daha fazla örneğin ; taciz, tecavüz, kürtaj, kadın sünneti, şiddet, hakaret vb. daha fazladır. Erkeklerle oranla kadınlarda bunları daha fazla görüyoruz. Sözleşme bu mağdurlara karşı yasaların uygulanmasına teşvik eder.

Cansel: Evet tam da söylemiş olduğun gibi bu sözleşme aynı şekilde yasaların uygulanmasına teşvik edecekken, bunun dışında şiddetin her türlüsüne ve özellikle kadın şiddetine biraz dur diyebilecek niteliktedir. Buna ek olarak sorduğum sorudaki gibi bu sözleşme sadece kadınlara yönelik değil, aile içerisindeki tüm olumsuz duruma, şiddete, mağduriyete, bunların da ötesinde çocuk istismarına ve çocuk şiddetine yönelik bir sözleşmedir. Gördüğün üzere sürekli olarak bir şiddetten bahsetmekteyiz. Şiddet denince bu durumdan çoğunlukla kadınlar ve çocuklar etkilenmektedir. Ben tam olarak bu kısma baktığım zaman sanki güçlünün güçsüzü ezmeye çalışıyor olduğunu görüyorum. Bana soracak olursan şiddete maruz bırakan her kimse, kendini ne kadar güçlü görünse de aslında tamamen zayıf ve güçsüzdür. Kendinden fiziksel olarak biraz daha az güce sahip olan kişiye şiddet eğiliminde bulunmak tamamıyla zayıflıktır. Neyse çok güzel fikirlerim bir kenara bırakayım ve konumuza dönelim. Bu sözleşme söylemiş olduğun gibi aile içerisindeki düzeni korumaya yönelik tamamen. Tam da burada farklı bir yere geçmeden önce sana bir şey sormak istiyorum. Bu da elbette can alıcı bir nokta olacaktır hepimiz için. Çocuk yaşta evlilik dediğimiz zaman senin de benim gibi tüylerin ürperiyor mu? Şevval: Çocuk evliliği denince tüylerim ürpermekle kalmıyor Cansel Hanım. İçimde nefret, öfke ve buna ses çıkarmayan insanlara derin acı, hüznün yaşıyorum. Nasıl çocuk evliliği denen

bir şey olur aklım almıyor. Buna rıza gösteren anne ve babayı gerçekten aklım almıyor. Çocukla evlenmek isteyen adam, hatta ben ona adam bile demek istemiyorum ve ona söyleyecek bir cümle bile bulamıyorum. Nasıl bir canavar ki bu bir çocuğa göz dikebilir. Kusura bakmayın lütfen böyle konuşunca bile sınırlarım bozuldu. O anı yaşayan çocuğun travmasını hatta sonradan düzelmeyecek travmasını düşünemiyorum.

Cansel: Ne yazık ki söylemiş olduğun gibi çok acı bir durum. Kadın olmayı ve yaşayabilmeyi daha çok küçük yaşlarda etrafımızdaki zorbalardan yüzünden öğrenmek zorunda kalıyoruz. Bu bazen senin de söylemiş olduğun gibi en yakınımız zannettiğimiz anne ve babalarımız bile olabiliyor. Mesela benim annem henüz 17 yaşındayken evlenmiş. Benim yaşlarımda ise 4 çocuğunu eline almış ve büyütme çalışmış. 4 çocuk bir yana ben 25 yaşında olmama rağmen henüz evlenmedim. Ne yazık ki annemde bahsettiğimiz çocuk gelinlerden bir tanesi. Duyduğum ve gördüğüm kadarıyla henüz ergenlik çağına bile erişmeden evlendirilen kız çocukları var. Ne de içler acısı öyle değil mi? Hele ki o küçük yaşta evlendikten sonra bir çocuk yapmadıysan neler söylerler neler... Üstüne kuma denen şeyi, yani farklı bir kadını alırlar. (Kadın almak ne kadar da küçümseten bir durum. Kadın alınan bir şeymiş gibi) Fiziksel şiddetin yanında yetmezmiş gibi bir de psikolojik şiddet başlatırlar kadın için. Bahsetmiş olduğumuz sözleşme tam da bu çocuk yaşta evlilik konusuna yasal bir düzenleme getiriyor. Sadece bu sözleşme değil Ülkemizde yürürlükte olan bu konuyla alakalı birçok yasa da mevcut artık.

Şevval: Evet içler acısı maalesef.

Cansel: Peki sence İstanbul Sözleşmesi aile içerisindeki dengeyi ve huzuru tehdit eder mi?

Şevval: Bence sözleşme aile içindeki yapı, yaşamı ve dengeyi bozmaz. Hatta aile içi güvenliği ve refahı sağlamaya çalışır. Sözleşme kadına yönelik ve aile içi şiddetin karşısında durduğu için huzuru bozmaz belki kalıplaşmış düzensiz, içinde sadece şiddet barındıran bunu normalmiş gibi karşılayan aile içerisindeki denge ve huzuru tehdit edebilir. Ne yalan söyleyeyim ben buna güzel bir ohhh derim. Sözleşme tamamen ailedeki güvenliği, korumayı hatta destek vermeyi amaçlar. Bu sözleşmenin hayata geçirilmesi ne kadar güzel olur, özellikle çocuklar için. Hatta anne karnında olan bebeğin bile.

Cansel: Yorumların çok güzel ve değerli benim için. Teşekkür ediyorum sana.

Şevval: Ne demek ben teşekkür ederim.

Cansel: Biliyorsundur ki bu psikolojik ve fiziksel şiddetlerin artmasıyla yasalarda derin çaplı düzenlemeler oldu. Umarım bu düzenlemeler daha fazla artar ve tamamen uygulanabilir. Çünkü bahsedilen şeyler baktığımda çok büyük sorunlara çözüm getirebilecek potansiyelde.

Şevval: Umarım.

Cansel: Günümüzde çoğunlukla kültürden türeyen birçok kalıplaşmış kelimeler veya cümleler mevcut. Sen de bu kadınları kalıplaştıran cümlelere maruz kalıyor musun ya da etrafında bu tarz şeyleri duyuyor musun?

Şevval: Biliyor musun Cansel aslında ben biraz kültür, gelenek ve göreneğe karşıyım. Nedenini soracak olursan eğer; çünkü baktığımız zaman nedense bunlar çoğunlukla kadınlar üzerine kurulu. Örneğin; şu düğünlerde gördüğümüz kırmızı kuşak bağlama zamanı tamamen geleneğe göre tasarlanmış bir şey halbuki anlamına baktığımızda ne kadar da kötü. Bu ve bunlar gibi yüzlerce örnek. Bu arada Cansel dediğin gibi kalıplaşmış cümlelere o kadar maruz kalıyorum ki. Örneğin; bu kadın halinle sen araba mı süreceksin gibi bir çok örnek. Ne kadar acınası bir durum. Ben de etrafımdakiler de eminim herkes bu tür cümlelere maruz kalmıştır.

Cansel: Kız başına ne yapacaksın dışarıda? Kız dediğin oturmasını kalkmasını bilir. Kadın öyle yüksek sesle kahkaha atamaz. Bu gibi birçok kalıbı buldular ve bizi içine atıp başımızda beklediler. Ne zaman ki kalıbın dışına çıktık, o zaman da başka sözler yapıştırmaya çalıştılar. Biz de insanız dedikçe başımıza vurdular. Sesimizi çıkardık diye aykırı ilan edildik. Çünkü onların istediği gibi değildik artık. Bu defa da baş edemeyip bizi kendi hemcinsimize kırdırdılar. Bugün bir kadın ünlünün ödül alırken yaptığı konuşmayı gördüm. Tüm herkesin özgürlüğü ve eşitliği üzerine bir konuşmadı. Bu çok hoşuma gitmişti ama ben bu konuşmayı başka bir kadın arkadaşımın sosyal medyadaki paylaşımı üzerine gördüm. Kadın arkadaşım bu durumu, toplumun değerlerini ve sağlığını bozması gerekçesiyle linç ediyordu. Oysa ki zaten sağlıklı bir toplumumuz yoktu. Bunu söyleme gereğini nasıl buldu anlamış değilim. O an bir defa anlamış oldum. Biz hakkımızı istedikçe karşımızda duran yine başka bir kadın oluyor maalesef.

Şevval: Hemcinsimize kırdırdılar demişsin Cansel. Aslında sadece kadınlar bile birbirlerine destek olsa ne kadar güzel olur öyle değil mi? Aslında kadının kadına düşmanlığı daha çok acı

Cansel. Ah keşke bu durum böyle olmasa. Ama ne yazık ki ufukta pek de ışık görmüyorum. Evet ben de o ünlüyü gördüm ve o kadar gurur duydum ki sanki ben kazanmışım gibi mutlu oldum. Evet yine kendi hemcinsinin o düşmanca linçlemesi de o kadar üzdü. Keşke birbirimize destek olsak da nice ödüller nice başarılar elde edebilsek.

Cansel: Biz her şeyden önce bir bireyiz. Önümüze bakıp bağımsız oluşumuzu sonuna kadar savunacağız. Gerekirse her alanda başarılı olabiliriz. Yeter ki isteyelim. Ama ne yaparsak yapalım, alışılmışın dışına çıktıkça aykırı ilan ediliyoruz. Nedenini anlayamıyorum, senin bir fikrin var mı?

Şevval: Bence nedeni şu şekilde kısa ve öz korkmak. İnsanlar alışılmış bir şeyin dışına çıkmaktan korkar. Çünkü belirli kalıplaşmış bir düzen ve iyisiyle kötüsüyle. İnsanlar bu

süregelen düzenin dışına çıkmaya korkar. Yeni bir işe başlamaya, yeni bir hayata, yeni okula, farklı bir şeyi yiyip içmeye, farklı bir yerde yaşamaya, yeni bir giyim tarzına kısaca alışılmışın dışına çıkmaya korkar maalesef. Hâlbuki bu dünyaya bir kere gelmedik mi? Düşünce ve fikirlerimiz bile alışılmış, kalıplaşmış bir durumda. Kimse yeni fikirlere, bilime açık değil. Ben bunu çok görüyorum. Örneğin bilimin ilerlemesi ne kadar güzel ama öyle insanların fikirleri var ki gelişime açık olmayan ve belli bir kalıbın içinde olan insanlar o kadar fazla ki.

Cansel: Haklısın insanlar farklılığa ve değişime açık değil. Bunun en zoru da düşünce yapısını değiştirmek olacak ki insanlar bunu yapmaya pek yanaşmaz. Bunun özünde derin bir korku olduğunu düşünüyorum bende. Son olarak şunu da eklemeliyim. Herkesin kadın üzerinde bir tutumu ve düşüncesi var ama kimse kadın hakkında bir fikre sahip değil. Yani herkes bizim yapmamız gereken şeyleri belirler, bizim üzerimizde söz hakkı varmış gibi davranır. Ama kimse gerçekte bize ne olmuş, ne yaşadık, bize ne yaptılar bilmez. Bilmek istemezler çünkü kolayı bu ve insanlar kolayı seçmeyi tercih eder her zaman.

Şevval: Evet onlar için en kolayı bu ama şunu da belirtmek isterim ki geçmişte kadınlar en çok bu duruma izin verdi. Buna boyun eğdiler. Bunu kabul ettiler ve ne yazık ki bu, günümüze kadar bu şekilde geldi. Ama neyse ki artık bu duruma baş kaldıran kadınlarımız var. En azından bizler elimizden geleni yapalım da gelecek nesile aktaralım. Bari onlar güzel bir dünya içinde yaşasınlar.

Cansel: Umarım bu güzel dileklerin yakın bir gelecekte gerçekleşir. Benim de tek temennim bu. Seni tekrar burada görmek oldukça keyifliydi. Sohbetin, içimde daha nice konuşulması gereken konuları canlandırıyor. Başka bir konuda yine görüşmek dileğiyle. Sağlıcakla kal.

Şevval: Böylesine keyifli sohbetler oldukça bende katılmak isterim. Çok teşekkür ederim sana. Hoşça kal.

Cansel: Teşekkür ederim.

Züleyha ÖNCÜL⁶

Hülya KARA⁷

Kimine göre anne, kimine göre eş, kimine göre çocuk ve kimine göre de zorla kalıbına sığınmak zorunda kalmış bir KADIN. Yapmış olduğum çalışmamda kadınların günlük hayatında yaşamış olduğu zorluklara değindim. İş hayatında, ev yaşantısında, günlük yaşantıda bile sürekli olarak kadınlar ya kalıplara sığdırılmaya çalışılıyor ya da zorbalık yapılıyor. Aslında kadını kadın olarak değil de bir birey olarak ele alabilsek her şey daha kolay olacak.

⁶ Bartın Üniversitesi Edebiyat Fakültesi Felsefe Bölümü Öğrencisi

⁷ Bartın Üniversitesi Edebiyat Fakültesi Felsefe Bölümü Öğrencisi

KADIN OLARAK

Alanlarında çok başarılı olan dört arkadaş ne kadar birbirleri ile uyum içerisinde olsalar da bir türlü anlaşamadıkları bir konu vardır. Çoğu zaman araları gerilmemesi için bu konuyu açmasalar da hal ve hareketlerine yansıyor ve istemsizce münazara ortamı oluşuyordu. Dört arkadaş akşam yemeği için Asuman'ın evinde toplanıp manzaralı balkonunda yemek yiyip güzel sohbet edeceklerdir. Asuman o gün evde hazırlık yapmak için işten erken çıkmıştır ve ilk olarak alışveriş yapması gerekiyordu. Yolunun üzerinde pazar vardı ve hemen oradan sebzelerini alması gerektiğini düşündü. En tazesinden birkaç sebze aldı ve biraz da meyve almak için meyve tarafına yöneldiğinde gözüne bir kadın çarptı. Kadınının bir elinde 3-4 yaşlarında bir çocuğu diğer elinde ise ağırlığı uzaktan bile belli olan pazar arabası vardı ve en acı yanı ise hemen önünde giden ve ikide bir arkasını dönüp kadına bir şeyler demesinden anlaşılacağı üzere kocası vardı. Onları gözlemlerken kadının pazar arabasının pazar şemsiyesinin ayağına takıldı ve arabasını kurtarmaya çalışırken kocasıyla arasına mesafe girmişti. Asuman zor durumda olan kadını fark edince hemen yardımına koştu ve o sırada kocası eşini görüp sinirli bir şekilde kadına herkesin içerisinde ve en önemlisi de çocuğunun yanında bağırmağa başladı. Asuman bu duruma sessiz kalamadı ve direkt konuşmaya girdi:

Asuman: Beyefendi öncelikle sakin olur musunuz? Eşiniz keyfinden arkanızda kalmadı arabası çadıra takıldı onu kurtarmaya çalışıyor.

Koca: Karı koca arasına girmeyin. Yolda düzgünce yürümeyi öğrensin. Onca işimin arasında bir de pazara geliyorum hanımın oyalanmasını mı bekleyeceğim.

Asuman: Eğer çocuğu ya da arabayı alırsanız bir elinize emin olun eşiniz de size daha kolay yetişir.

Demesine kalmadan adam bir nebze de olsa çekinip eline çocuğu alıp söylene söylene uzaklaştı. Asuman çok şaşkındı. Bir kadına bu kadar yük yüklemek ve bu yük de sadece eşya olarak değil psikolojik olarak da çok ağırdı. Alışverişini tamamlayıp evine dönen Asuman'ın aklından bugün yaşanan olay çıkmıyordu. Ne yazık ki bu hayatta her kadın şanslı değildi. Çevremizde ne kadar çok kadın eziliyordu. Bu düşüncelere dalmış şekilde yemek yaparken bir an da zil çalmasıyla irkildi. Gelen Oğuz'du. O da o gün izinli olduğu için Asuman'a yardıma gelmişti. Birlikte iş bölümü yaparak eğlenceli bir şekilde hazırlıklar yapıyorlardı. Bazen

şarkılar söylediler bazen sessiz kaldılar bazen Oğuz'un dengesizlikleri Asuman'ı çıldırtsa da hep güldüler ve bazen de dertleştiler. Asuman Oğuz'a bugün yaşadığı pazar olayını anlattı ve hayatın içinden bilgiler veren bir dergide editör olarak çalışan Asuman bu durumu derginin bir sayfasında anlatmak istediğini öne sürdü. Oğuz her zaman arkadaşı Asuman'ı desteklemiştir ve bu düşüncesi onu çok mutlu etmişti. Çocuk rehabilitasyon merkezinde çalışan Oğuz Asuman'ın yazısına yardımcı olabileceğini düşündüğü için karşılaştığı birkaç problemi anlatmaya başladı:

Oğuz: Kadına yönelik hem fiziksel hem de mental olarak şiddetler aslında sadece kadını etkilemiyor. O evde çocuk varsa özellikle bu durumlarda en çok etkilenen çocuklar oluyor. Bu etkilerin karşısında çocuk kimi zaman babayı rol model alıp ileride o da eşine aynı davranıyor ya da çocukta psikolojik problemler ortaya çıkabiliyor. Bu psikolojik durumlar küçük yaşlarda pek fark edilmese de ilerleyen zamanlarda kendini belirgin hale getirebiliyor.

Asuman: Kesinlikle Oğuz, bugün yaşanan olayda da kim bilir o çocuk ne kadar etkilendi ve bunun bir de ev durumu var. Çocuklar bizlerin geleceğidir geleceğimizi sağlam zeminlerde yetiştirmemiz gerekirken bu ortamı onlara sağlayamamak vicdanımı mahvediyor.

Oğuz: Bilinçli anne-baba olmak çok önemli. Sadece çocuk yapmak için çocuk sahibi olmamalıyız. Çocuk sahibi olmadan önce bunu oturup konuşmalı ve bu duruma psikolojik olarak, maddi olarak hazır mıyız düşünmeliyiz. Huzursuz evliliklerde en çok yara alan çocuk.

Konuşurken zamanın nasıl geçtiğini anlamadılar ve Asuman'ın gözünün saate gitmesiyle yemek saatinin yaklaştığını fark edip yerinden doğrulması bir oldu. Balkona Oğuz çok güzel bir masa hazırlamıştı. Led ışıklar, birkaç mum ve balkonun bir köşesinde duran pek de göz önünde olmayan ama ortamda olmasıyla ayrı bir hava katan frezya çiçeği duruyordu tıpkı kadınlar gibi. Kadınlarda girdiği her ortamı güzelleştirmiyor mu? Anne eli değmiş gibi. Anne sıcaklığı... Ece ve Kaan birlikte gelmişlerdi. Asuman'ın yaptığı leziz yemekler Oğuz'un hazırladığı harika masada kahkahalar havalarda uçuştu. Ece, Asuman, Oğuz masayı toplarken Kaan her zamanki gibi yerinden kımıldamıyor sağa sola emirler yağdırıyordu. Asuman bu durumdan oldu olası hiç memnun olmamıştı ve sürekli bu sebepten dolayı tartışmışlardı ve o gün o an kafasına bir şey dank etti. Yazmak istediği yazı da kahramanlardan biri de Ece ve kendisiydi. Asuman mutfakta tezgâhın başında bir süre kalakaldı. Ece'nin seslenmesiyle kendine gelip kahveleri götürdü. Aklından Kaan'la bu konuyu konuşmak geçti:

Asuman: Kaan sevgilinle nasıl gidiyor? Keşke onu da getirseydin çok özledik hep birlikte vakit geçirirdik.

Kaan: Asuman ne zaman benim Selin'i akşam vakti dışarı çıkardığımı gördün. Hem ben çıkarsam ailesi izin vermez? Bir de erkekli akşam vakti erkekli ortama getireceğim saçmalama lütfen.

Ece: Kaan iyi misin erkekli ortam dediğin bir sen varsın bir de Oğuz ve o da zaten yıllardır arkadaşımız. Selin kendi kararlarını verebilecek yaşta bir kız buna sen karışamazsın.

Asuman: Bugün pazarda yaşadığım olayı size anlatmıştım hatırlarsanız ve kahve yaparken fark ettim ki aslında biz de o kadınız. En yakınımızda az önce masa toplarken Kaan'ın her zaman olduğu gibi yerinden kalkmayıp masa toplamanın, bulaşık yıkamanın bir kadın işi olduğu düşüncesiyle biz yaptık ve yine az önce fark ettim ki Kaan sanki sen o pazardaki adamsın. Daha hayatında tam anlamıyla olmayan bir kadın için kurallar koyup ahkam kesebiliyorsun. Kim bilir yarın evlendiğinizde bu durumun boyutu ne olur?

Kaan: Bu durum size yanlış gelebiliyor olabilir ama aslında bu korumacılık Asuman. Ben sevdiğim kadını kıskanırım onun iyiliği için yapıyorum bunları ben. Ben erkeğim bana bir şey olmaz ama Selin daha genç kız evlenecek adına leke gelsin istemem.

Oğuz: Kimi kimden koruyorsun. Biz senin yıllardır arkadaşınız şu an yapılan yanlış bir şey de yok yemeklerimizi yedik sohbet ediyoruz buradan nasıl bir laf gelebilir anlayamıyorum. Kadınlar ister evli ister bekar olsun bireylerdir. Kendi düşünceleri, kuralları vardır ve korunması gerektiği zaman da kendilerini çok güzel korurlar.

Kaan: Bugüne kadar sen annenin babandan habersiz bir şey yaptığını ya da bir yere gittiğini gördün mü? Ben görmedim açıkçası. Bak Oğuz büyüklerimiz bir şey yapıyorsa bir bildikleri vardır. Bak annemiz babamız yıllardır evli bir de şimdiye bak boşanmalar aldı başını gitti. Bence sende bunları düşüncende yer et. Benden sana tavsiye.

Ece: Kadınlar önceden ekonomik özgürlükleri olmadığından dolayı ve aile evine geri dönemedikleri için kocasının yanından ayrılamıyordu fakat günümüzde kadınlar kendi ayaklarının üstünde durabiliyor. Bir erkeğin şiddetine katlanmak zorunda değil.

Asuman: Kadın üreten, çoğaltan, sevgi veren, sıcaklık veren, adalet ve hukuk bilen, hayat verdiği cana yön verendir. Kadını belli kalıplara sokmak zorunda mıyız? Bırakalım onlarda özgürce yaşasınlar.

Ece'nin bu sırada telefonu çaldı ve babası saatin 09.00 olduğunu söyleyip sesini yükseltmişti. Tam da bu konu üzerine bunun yaşanması masada derin bir sessizlik yarattı. Oğuz Ece'nin daha fazla geç kalmaması için arabayla bırakmayı teklif etti ve birlikte çıktılar. Kaan da hemen onların arkasından çıktı. Hepimiz o pazardaki kadınızdır. En dik başlı olanımız bile bunu yaşıyor. Kimi babasından kimi de hayatındaki adamdan. Aslında hepimiz saygılı sevgili olmayı öğrenebilsek birbirimizin sınırlarına saygı gösterebilsek, anlayışlı olabilse bu kuralların, kalıpların çok da bir anlam ifade etmeyeceğini görürüz. Kalıplardan uzak bir hayat için yaşayacağız.

Asuman son zamanlarda yaşadığı olayların etkisi ile beraber bir süre o masanın başında oturup derin düşüncelere daldı. O derin düşüncelere daldığı sırada yazmak istediği yazının konusunu belirlemişti. Şimdilik üzerinde duracağı konu 'İş Hayatında Kadına Yönelik Eşitsizlikler' olacaktı. Hemen hızlıca masayı, mutfağı toplayıp çalışma masasına geçip aklındakileri yazıya dökmeye hazırlandı. Aslında bu iş görüldüğünden daha zordu çünkü bu durum sadece kendi iş yerinde değil Türkiye'de hatta Dünya'da binlerce çeşit şekilde karşımıza çıkıyordu. Düşüncelerini topladı ve ilk başta en yakınından yani kendi iş yerinde yaşadığı eşitsizliği, adaletsizliği ele alacaktı. Yazma işini daha sonraki günlere de bırakıp o gece hiçbir şey düşünmeden uyumayı tercih etti. Sabah olduğunda güzelce kahvaltı yapıp işe hazırlanmaya başladı. Bugünün işe giderken çevresinde olan bitenleri de gözlemlemeyi amaçladı. Gözlemlerine dayanarak kadının toplumdaki yeri daha çok gözüne çarpıyordu fakat bunu derginin bir sonraki sayılarında yer etmeyi düşünüyordu. İş yerine gelir gelmez hemen müdürü Koray Bey'e fikrini söylemeye gitti fakat bundan önce aylardır işinde istediği değeri görmeyip üstüne hep aynı pozisyonda çalışmaktan bunalmış ve terfi istemeyi kendine hak olarak görüyordu.

Asuman: İyi günler Koray Bey. Müsaitseniz eğer sizinle iki konu hakkında konuşmak istiyorum.

Koray Bey: Tabi, buyurun Asuman Hanım.

Asuman: İlk olarak sizden fazlasını ya da hakkım olmayanı talep etmiyorum, emeğimin karşılığını istiyorum efendim. İşimde oldukça iyiyim sizlerden de sürekli olarak olumlu

yanıtlar alıyorum, sayemde dergimizin yazıları da güzel gidiyor ve bunun hakkım olduğunu düşünüyorum.

Koray Bey: Katkılarınız için çok teşekkür ederiz Asuman Hanım. Evet işinizde çok iyisiniz fakat yönetici kısımda ben erkeklerin daha tutarlı olacağını düşündüğüm için yönetici kadromuzu erkekler tarafından devam ettirmeyi düşünüyorum. Ama isterseniz bu ay maaşınıza ikramiye verebiliriz.

Asuman: Anlamadım, nasıl yani... Kaçınıcı devirde yaşıyoruz Koray Bey ne demek erkek kadrosuyla çalışıyoruz. Yeri geldiğinde biz kadınlarda çok güzel sizler gibi dik durabiliyoruz. Çevremizde de bu konuda çok fazla örnek var biliyorsunuz.

Koray Bey: Sizi de çok iyi anlıyorum fakat yıllardır bu böyle ve maalesef bir yerde bende buna katılıyorum.

Kaçınıcı yüzyıla gelmişiz ve hala böyle erkek-kadın eşitsizliklerini görmek Asuman'ın canını çok sıkıyordu. Sadece kadın olduğu için işinde istediği yere ulaşamıyordu.

Asuman: Ben en iyisi diğer konuya geleyim. Bu ayki yazımda 'İş Hayatında Kadına Yönelik Eşitsizlikler' başlığı altında çalışma yapmak istiyorum. Malum bizim de çok sık yaşadığımız olaylar olduğu için buna değinmek istedim.

Koray Bey: Çok güzel düşünmüşsünüz Asuman Hanım. Ama sanırım aramızda bir kırgınlık oldu.

Asuman: Hayır efendim. Müsaadenizle ben işimin başına döneyim.

Kadının bu kadar ötekileştirilmesi, değer gösterilmemesi çok üzücüydü. Kalıplardan uzak, özgürce ve eşitçe bir yaşamı istemenin neresi fazlaydı anlam veremiyordu. İş yerinde erkeklere oranla daha fazla mobbinge maruz kalmaları durmak bilmiyordu. Eskiden beri süregelen 'kadın iş yapmaz, 'o erkek işi', 'kadın dediğin evde durur' gibi geri kafalı düşüncelerle boğuşan sadece kadınlardı. İş hayatında kadının karşısına çıkan ilk zorbalıklardan biri de cinsiyet ayrımcılığıydı. Sadece kadın olduğu için bile bireyin hayatı boyunca yaşadığı tüm zorluklar göz ardı edilmemeliydi. Asuman bunu insanlara anlatmalı ve bir farkındalık yaratmalıydı. Bu derin düşüncelerden çıkmak bilmedi. Kadının sesi kadın olmalıydı! Yapılan bu cinsiyet eşitsizliği mevcut durumdaki eşitsizlikleri de beraberinde besliyordu. İş hayatı bir kenara,

eğitim hayatına dahi atılamayan kadınların sayısı binleri geçmekteydi. Asuman tüm bu düşüncelerle boğuşmakta zorlandı ve çok üzüldü. Tüm bu zorluklar neden vardı ki!

Asuman yaşadığı cinsiyet ayrımının sınırı ile hemen birkaç şey karalamaya başladı. Nereden başlamasını çok iyi biliyordu. Başlayacağı ilk yer kadının geleneksel toplumdaki yeri olacaktı. Yaptığı gözlemler, yaşadığı olaylar kendisine rehberlik edecekti. Fikir danışmak için arkadaşı Oğuz'u aradı:

Asuman: Oğuz merhaba, geçenlerde sana yazmak istediğim yazımdan bahsetmiştim hatırlıyor musun? İşte o büyük gün geldi. Bugün yazıma başlıyorum ve ilk olarak kadının geleneksel toplumdaki yerini ele alacağım. Bu konuda hep destekçim olduğun için senin de fikrini almak istedim.

Oğuz: Merhaba Asuman. Seni tebrik ediyorum bu işinde de başarılı olacağından asla şüphem yok. Aslında bu konu ile başlamakla çok iyi yapıyorsun çünkü bu konu eşitsizliklerin en temeli de diyebiliriz.

Asuman: Bende öyle düşündüm. Geleneksel toplumda kadının yerini değiştirebilirsek eğer bir nevi eşitsizliğin de önüne geçmiş oluruz.

Oğuz: Erkekler olarak bunu zihnimizde halletmemiz lazım. Kadına bakış açımızı değiştirmeliyiz. Ne kadar modern olduğumuzu düşünsek de bir yerlerde geleneksel erkek kafamız ortaya çıkıyor. Mesela beni az çok tanırsın genelde kadınların tarafına yer alırım fakat yeri geliyor anneme geleneksel kafam tutuyor ve öyle davranıyorum. Bunu ben bilerek yapmıyorum. Anneme olan tavrım geleneksel aslında çevrenin şekillendirilmesi ile büyümekle alakalı. Refleks gibi bir şey oluyor o tavır fark etmeden alışkanlık haline gelebiliyor.

Asuman: Çok doğru söyledin Oğuz. Verdiğin fikirler için çok teşekkür ederim ben artık yazmaya başlayayım. Kolay gelsin görüşürüz.

Geleneksel toplumda kadının yeri evine bakmak, çocuk büyötmek, erkeğe bağlı yaşamak gibi şekillerde karşımıza çıkar. Fakat kadın özerk bir bireydir. Bu saydıklarımız ne kadar kadının görevi gibi görünse de aslında erkek de bunları yapmakta aynı derecede sorumludur. Her ne kadar erkekler, kadınlardan biyolojik olarak daha güçlü olsa da toplumsal normların aksine kadınlar da kendini koruyabilmektedir

Dilara UPRAK⁸

Diyaloglarda anlatmak istediğim konu toplumumuzda kadının yerinin herkes tarafından bir nesne gibi bir noktadan bir noktaya taşınabilir olmasının ve bu durumun hiç yargılanmadığı yahut yargılandığı durumları ortaya çıkarmak olmuştur. Toplumda kadın dediğimizde asla kendi işini kendisi yapabilen, kendi fikirleri ve düşünceleri olan bir insan olmaktan ziyade bir figür gibi ele alınmaktadır. Kadın, erkek bu iki kavram bir insan bedenine verilmiş cinsiyeti belli etmek adına kullanılan iki kelime ancak kadın denildiğinde akan suların durulması bu durumu eleştirmek için ve kadının kendi ışığının farkına varabilmesi için diyaloglarda bu eşitsizliğin ortadan kalkabileceği durumlarında tartışmasına yer vererek bir farkındalık oluşturmaya ve kadın sorunları hakkında farkında olmadığımız diğer başka konulara da değinmeye çalışarak bir nebze kadın sorunlarına değinerek farkındalık yaratmaya çalıştım.

⁸ Bartın Üniversitesi Edebiyat Fakültesi Felsefe Bölümü Öğrencisi

KENDİNE AİT BİR ODASI MI OLMALI KADININ

Elçin: Arkadaşlar bugün sizlerle toplumda kadına yüklenen anlamlar üzerinden kadının nasıl bir deneyim rolüne sahip olduğu hakkında konuşmak istiyorum. Sizlerin de bu konu hakkındaki fikirlerinizi duymak istiyorum.

Ogün: Nasıl yani Elçin.

Elçin: Ogün biliyorsun ki tarihsel olarak kadını birçok önemli rolleri üstlenirken gördüğümüz kadar kadının değersizleştirildiği üzerinde konular gündemimizden eksik olmuyor. Bu bakımdan kadının gerek sosyal gerek çalışma hayatında nasıl bir role sahip olduğunu ve bu durumda kadının başarı ve başarısızlıklarının nasıl değerlendirildiğini sizlerden de dinlemek istiyorum.

Ogün: Şimdi anladım. Mesela ben çevremde kadınların her olayda çok duygusal düşündüğü için yapılabilecek işlerde çok pasif kaldığını öne sürenler olduğunu duymuştum.

Beril: Ne yazık ki çoğu öyle düşünüyor Ogün. Kadınlar çok ağır iş yükü olan mesela sanayi işleri, şoförlük, askerlik vb. işlerde psikolojik ve fiziksel olarak dayanıklı olmaması gerekçesiyle bu işlerde çalıştırılmaması tercih ediliyor.

Elçin: Peki siz bu konuda ne düşünüyorsunuz kadın gerçekten psikolojik olarak güçsüz bir yapıya mı sahip. Kadının bir şeyler deneyimlemesini de kadını geri plana itebilecek nedenlerden birisi olarak mı görüyorsunuz.

Ogün: Ben konuyu Beril'in verdiği iş örnekleri üzerinden ele almak istiyorum. Mesela şoförlük deneyimi benim gözlemim de ne yazık ki trafikte kadın psikolojik olarak çok baskıya maruz kalmasından trafikte sorun yaşadığını inanıyorum. Ancak bunun da kadının bir özelliği değil toplumun yıllardır kadına biçtiği rolün sebep olduğunu düşünüyorum.

Beril: Ben de Ogün'e katılıyorum. Kadının trafikte olmaması gerektiği, onun trafiğin akışını bozduğu yönündeki tüm söylemler toplumda kadına biçilen bir önyargıdan başka bir şey değil. Kadın ve erkek üzerinde yapılan çeşitli araştırmalar sonucunda aslında kadının hem karar alma hem de hayatta kalma konusunda daha başarılı olduğu görülürken bu durum kadının doğasında hiç yokmuş gibi teşhir ediliyor. Bu durumda da kadının çeşitli alanlarda kendini gösterebileceği başarıların önü kapanıyormuş gibi gelmekte.

Elçin: Peki bu durumun kadının deneyimlerde ki rolü üzerindeki etkisi nedir.

Ogün: Ben bu durumda kadının artık kendi içindeki cevheri işleyip ondan yeni bir ürün meydana getiremeyecek hale geldiğini düşünüyorum.

Beril: Kesinlik aslında baktığımızda kadın deneyimi dediğimiz her şey biraz kadından uzak konuları barındırıyor. Gerçekten de kadının yapılan araştırmalarda sınıfta kaldığı durumlar yani duygusal anlamda vs. sınıfta kalmasının sebebinin kadına bunun anlamca yüklenmiş olarak düşünüyorum. Trafikte bile kaygılı olmamızın her an bir kornayla taciz edilme, yahut kadın olduğumuz için arabayla sıkıştırarak yolda yaşanan panikle sebepsiz yere suçlu olmak gibi.

Ogün: Peki sen ne düşünüyorsun bu konuda Elçin.

Elçin: Hemen hemen cümlelerinize tek tek katılıyorum bu sebeple bir örnek üzerinden sizlerin görmüş olduğu kadınların deneyim alanında yetersiz bırakılmasına az da olsa yarar sağlayacak bir örnekle konuyu toplamayı düşünüyorum.

Beril, Ogün: Hep bir ağızdan onu dikkatle dinlediklerini söylerler.

Elçin: Virginia Woolf *Kendine Ait Bir Oda* adlı eserinde edebiyat dünyasında kadınların neden daha az yer aldığını ve bunun sebeplerinin neler olduğunu sorguladığı bir eserdir. Woolf, bir yandan kadın dünyasının edebiyat camiasında bulunamamasını sorgularken bir yandan da bu edebiyat tarihindeki erkek egemenliğinin etkisini de sorgular ve kadınların edebiyat alanında yer edilebilmesinin gerekli olan koşulların neler olduğunu ele almaya çalışır. Woolf, bu sorunu kendine ait bir oda metaforu üzerinden bu konuyu temellendirir. Woolf, kadının kendi ayakları üzerinde durabilmesi için kadınların yaratıcılık süreçlerine katılabilmeleri için özgür ve bağımsız olmaları gerektiğini ve bunu ancak bir kadının kendine ait bir odaya sahip olarak başarabileceği yönünde ele almaya çalışır. Aslında tüm mesele kadının tüm odağını kendine çevirebilmesi ve kendisindeki bu potansiyelin farkına varmasıyla ilgilidir. Sizlerin de bahsettiği gibi kadınların deneyimlerindeki başarı oranının çoğunluğu onlara çevreden gelen duyular üzerine oluyor. Bu duyular ne kadar zamanla azalsa da kadının zihninde miras kalan bir yetersizlik ve kendini olduğu gibi kabullenememe sonucunu ortaya çıkaracağını düşünüyoruz. Bu nedenle kadınlar kendi dünyalarında kendilerini sevebildiği en iyi hallerine ait bir oda içerisinde kendilerini yetiştirip bu şekilde bir şeyleri başarmaya çalışırken yahut deneyimlemeye çalışırken kendilerinden büyük potansiyelin bilinciyle hareket edebileceği

yönündeyim. Bu sayede kadınların başarısız görüldüğü alanlarda aslında başarısızlıklarının sebeplerinin onlara sunulan baskılar olduğunun farkına varmış olduklarına inanıyorum.

BAZI EŞİTLİKLER EŞİKTEN GEÇENE KADAR

Tuna: Açelya sen ne zamandır iş arıyordun ne yaptın bulabildin mi?

Açelya: Ne yazık ki bulamadım, bugün kapı kapı dolaştığım bilmem kaçınıcı iş sonucunda yine ellerim bomboş buradayım.

Ogün: Problem ne Açelya gayet başarılı bir kadınsın neden iş bulmakta bu kadar zorlanıyorsun.

Açelya: Ne yazık ki Ogün başarılı olmak çalışma hayatında çok da etkili olmadığını deneyimliyorum şu aralar. Evet başarılı ve çalışkan biriyim eskiden ufak ve başarılı tecrübelerim oldu ancak uzun soluklu iş deneyimleri için kadın profili elenmek için bir sebep oluyor.

Ogün: Şimdi anladım kadın olduğun için istediğin maaş istediğin pozisyonlarda çalışmak yerine senden önce onlar kendi planlarını sana teklif ediyorlar.

Açelya: Aynen öyle Ogün ayrıca belli başlı kadın sebepleri sunup bu iş için uygun olmayacağım yönünde görüşleri var. Tamam bir nebze hak vermeye çalışıyorum eş çocuk vb. durumlarda iyi bir çalışanın yeri boşalınca pozisyona uygun birini koymak çok zor ancak benim hayat planlarıma ilişkin fikir edinme gayeleri olmadığı için bende mecburen her işte geri çevrilmek zorunda kalıyorum.

Tuna: Ne kadar garip iş konusunda bile hep bir cinsiyet problemi yaşıyoruz ama emin ol Açelya biz erkeklerde bu sorunla karşılaştığımız oluyor özellikle askerlik gibi durumlar tamamlanmamışsa kesinlikle ikinci plana atılıyorsun.

Ogün: Haklısın Tuna ancak bizim en fazla askerlik sorun oluyor ancak kadınlarda işler bir hayli değişiyor tabii. Ancak bu demek değil ki iş alanında adaletsizlikler tek bir cinsiyetle sınırlı her iki cinsiyet için bu durum böyle.

Açelya: Haklısın Ogün. Ben bir kadın olarak Tuna ve sende bir erkek olarak yaşadığımız temel sorunları konuşabiliriz. Benim örneğimde ne yazık ki ben bir kadın olarak tamamen bu işte kalamayacağım ideallerim ve planlarımı kendi kendisine sağlayan patronum yüzünden mağdur oluyorum. Ancak bu demek değil ki benimle sınırlı bir mağduriyetle kalsın bu olay.

Tuna: Ne yazık ki öyle Açelya. Düşününce komşumuz olan bir abla da doğum iznine ayrıldığını düşünürken işten çıkarılmıştı. Tabi ki bunun dava süreci osu busu olması gerekirken kadın hem doğum hem de bebeği ile ilgilenmek için davanın peşinden bile koşamamıştı.

Ogün: Ne kadar zor bir durum hakkını bile aramana bile izin verilmiyor. Bir plan yapıyorsun çocuğunu çalışırken de bakıp büyütebileceğine inancın ve gücünün olduğunu düşünüyorsun ki bu fırsatı sağlasa yapacaksın ancak sen evli ve çocuklusun deyip o kadının çalışma hakkını elinden alıyorsun ne kadar korkunç.

Açelya: Durumun üzücü yanlarından birisi de bu kadının güçsüz ve çalışamaz bir konuma getirmek için bahaneler var ancak güçlü ve çalışabilir durumda olduğunda bunu kabullenecek özverileri yok. Çalışan ve güçlü kadının bile toplumda tam olarak benimsenmiş bir yeri yok. En azından bir kadın olarak ben böyle görüyorum. Ayrıca sana pespembe bir iş planı sunup daha sonra karanlığa terk etmeleri de cabası.

Tuna: Günümüz toplumu ile kadınlar bu konuda sesini daha çok duyurduğu için işverenler bu konuda daha hoşgörülü oldukları yönünde kendilerini reklam ederken çalışan kadınlara baktığımızda durumun hiç de öyle olmadığını görüyoruz. Dediğin gibi iş öncesi de planlarına olumlu bakıp iş aldıktan sonra kendi planları dahilinde seni çalıştırmaya çalışıyorlar.

Ogün: Kadın için de erkek için de eşit haklar iş boyutunda ciddi bir eksikle dolu işveren bile oturup ben nasıl bu hale geldim demeden her kesime bir yargısı ve cimriliği var. Erkek ise ağır saatlere ağır mesailer verilip erkek adam evine ekmek götürür mottosuyla hunharca çalıştırılırken kadın evde oturduğu için iş sektörünün yükünü hafifletmekle hiç uğraşmıyorlar.

Açelya: İşte Ogün temel problemde bu. Eğer kadınlarda erkekler gibi iş sektöründe bulunmuş olsa ve mesai saati, ücreti kadın ve erkeğe farklı teklif edilmemiş olsa toplumdaki sermaye daha farklı bir konuma gelebilecek iken bu sermayeyi kendince kurnaz patronların zenginliğine katkı sağlıyor.

Ogün: Bu sebeple Açelya umarım sana ve diğer çalışanların hakkını veren ve senin çalışma koşullarını ve hayat planlarını dinleyerek seni çalışanı yapan bir işverenle karşılaşsın ya da kendi iradeni biraz daha zorlayıp kendin bir işveren olup bu eşitsizliğin önüne geçersin en dersin.

Açelya: Güzel umutların için teşekkürler Oğün. Bir kadın olarak işveren olduğumda çalışan personellerin eşikten geçtikten sonra eşitsizliğe uğratmayacak bir patron olabilirim umarım.

HİÇBİR NEDEN ŞİDDETİ HAKLI ÇIKARAMAZ

Aysel: Bugün gördüğüm kadın şiddet ile ilgili haberler yine çok üzücüydü.

Esra: Evet, malesef her gün yeni bir olayla karşılaşyoruz. Bu sorun gerçekten büyük bir problem haline geldi.

Aysel: Çok haklısın. Aslında kadınların maruz kaldığı şiddetin sebepleri hakkında ne düşünüyorsun?

Esra: Bence sebepler çok çeşitli olabilir. Örneğin, erkeklerin kadınlara karşı duydukları egemenlik düşüncesi, toplumsal cinsiyet rolleri, kadınların ekonomik güçsüzlüğü gibi nedenler sayılabilir.

Aysel: Aynen öyle. Bunların yanında, eğitimsizlik ve kültürel faktörler de etkili olabilir. Ama bunların hiçbiri şiddeti mazur gösteremez.

Esra: Kesinlikle, hiçbir neden şiddeti haklı çıkaramaz. Kadınlar da erkekler gibi hayatın her alanında varlar ve aynı haklara sahipler. Şiddetin kabul edilemez olduğunu topluma benimsetmek ve önlemek için birçok şey yapılması gerekiyor.

Aysel: Evet, doğru söylüyorsun. Toplum olarak daha duyarlı olmamız gerekiyor. Kadınların şiddete uğraması sadece onların değil, toplumun da bir kaybıdır.

Esra: Kesinlikle öyle. Kadınların hayatlarının her alanında güvende hissetmeleri için hepimiz sorumlu olduğumuzu bilmeliyiz. Bu sorunla mücadele etmek için hepimiz el ele vermeliyiz.

Aysel: Evet, haklısın. Kadınlar şiddete uğradığında hem kişisel hayatları hem de iş hayatları olumsuz etkileniyor. Bu da toplumun genel refahını etkiliyor.

Esra: Kesinlikle. Bu yüzden, kadınların hayatlarını daha güvenli hale getirmek için toplumsal bir farkındalık yaratmamız gerekiyor. Aynı zamanda, hukuki ve yasal düzenlemelerin de daha etkili hale getirilmesi gerekiyor.

Aysel: Doğru söylüyorsun. Hukuki düzenlemelerin yanı sıra, kadınların psikolojik destek almaları için daha fazla imkân sağlanması da önemli. Kadınlar, şiddet mağduru olduklarında bu durumla yalnız başlarına mücadele etmek zorunda kalmamalıdır.

Esra: Evet, kesinlikle. Kadınlar, bu konuda açık ve erişilebilir bir şekilde psikolojik yardım alabilecekleri merkezlere yönlendirilmeli. Ayrıca, toplumda kadınlara yönelik şiddetin kabul edilemez olduğunu vurgulamak için kampanyalar düzenlenmeli.

Aysel: Aynen öyle. Toplumun her kesiminde bu konuda bilinçlendirme çalışmaları yapılması gerekiyor. Hem erkeklerin hem de kadınların bu konuda sorumluluk almaları gerekiyor.

Esra: Erkekler, kadınlara yönelik şiddet konusunda daha duyarlı olmalıdır ve bu konuda toplumsal bir değişim yaratmak için çalışmalılar. Kadınların güçlenmesi ve ekonomik olarak bağımsız hale gelmeleri de bu sorunun çözümüne katkı sağlayacaktır.

Aysel: Kesinlikle. Kadınların ekonomik güçlerinin artırılması, toplumsal cinsiyet eşitliğine ve şiddetin azaltılmasına da katkı sağlayacaktır.

Esra: Sonuç olarak, kadın şiddeti gerçek bir problem ve bununla mücadele etmek için toplumsal bir farkındalık yaratmamız gerekiyor. Herkesin bu konuda sorumluluk alması ve kadınların haklarına saygı göstermesi gerekiyor.

Aysel: Aynen öyle. Bu konuda hepimiz birlikte çalışmalı ve kadınların hayatlarını daha güvenli hale getirmeliyiz. Hepimiz bu konuda daha duyarlı olmalıyız. Ama kadın şiddetiyle mücadele etmek için neler yapılabilir? Senin düşüncelerin nelerdir?

Esra: Öncelikle, eğitim ve farkındalık çalışmalarına ağırlık verilmeli. Toplumda kadınların hakları ve şiddetin kabul edilemez olduğu konusunda daha fazla bilinç yaratılmalı. Bu konuda, okullarda verilecek eğitimler, toplumsal medya, televizyon, sinema gibi iletişim araçları ve sivil toplum kuruluşları etkili olabilir.

Aysel: Evet, haklısın. Bu konuda daha fazla konuşulması, farkındalık oluşturulması çok önemli. Bunun yanında, kanunlar da daha etkili hale getirilmeli. Şiddet uygulayanlara daha caydırıcı cezalar verilmeli.

Esra: Kesinlikle, kanunların sertleştirilmesi ve daha caydırıcı cezaların verilmesi de çok önemli. Bu sayede şiddet uygulayanlar daha fazla düşüneceklerdir.

DUYGULARIN CİNSİYETİ YOKTUR

Aysu: Selam, seninle bugün kadınların duygusal oldukları hakkında bir şeyler konuşmak istiyorum.

Berk: Tabii, hangi konu hakkında konuşmak istiyorsun?

Aysu: Şu sıralar sık sık duyuyorum ki kadınlar çok duygusal oluyorlar ve her şeyi hissediyorlar bu nedenle de yaptıkları işlerde başarısız oluyorlarmış. Bu eleştiriler bana çok saçma geliyor. Sen ne düşünüyorsun?

Berk: Bende aynı fikirdeyim. Bu tarz eleştiriler bence oldukça cinsiyetçi bir yaklaşım sergiliyor. Kadınlar belli dönemlerde aşırı hassas olmaları kadınların çalışma yahut günlük hayatlarını etkileyecek bir durum gibi gözükmemekte.

Aysu: Tam olarak bende böyle düşünüyorum. Aslında erkekler de duygusal olabiliyorlar ama toplumumuzda bu durum erkekler için normal görülürken, kadınlar için negatif bir şeymiş gibi sunuluyor.

Berk: Ne yazık ki toplumumuzda durum böyle. Hem bence bana göre kadınların duygusal olması onların daha insan olduğu anlamına gelir. Bence bu durum kadınların gücünü gösterir.

Aysu: Kesinlikle. Ayrıca, kadınların daha duygusal olmaları onların insan ilişkilerinde daha başarılı olmalarına yardımcı olabileceğini düşünüyorum.

Berk: Bence de. Duygusal zekâ denilen şey aslında insanların başarısını belirleyen önemli bir faktördür. Kadınlar bu konuda daha başarılı olabilirler. Ancak toplum ne yazık ki bu konuda da aşırı önyargılı.

Aysu: Katılıyorum. Ayrıca, kadınların duygusal olmaları onların empati kurmalarına yardımcı olur. Bu da bir insanın diğer insanlarla daha sağlıklı ve mutlu bir ilişki kurmasına yardımcı olabilir. Ancak dediğin gibi duygusal verilerin toplumumuzda çok önemli bir yeri bulunmuyor.

Berk: Tamamen doğru. Bu yüzden kadınların duygusal olmalarını bir negatif olarak görmek yerine, bir güç olarak görülmeli.

Aysu: Evet, tam olarak öyle. Ancak hala birçok insan kadınların duygusal olmalarını bir zayıflık olarak görüyor ve bu düşünceyi değiştirmek zaman alacak gibi görünüyor.

Berk: Kesinlikle. Ancak bu değişikliği gerçekleştirmek için adım adım ilerlememiz gerekiyor. Kadınların duygusal zekasının önemini anlatmak ve bu özelliğin onların güçlü yanlarından biri olduğunu vurgulamak, farkındalığı arttırabilir.

Aysu: Haklısın. Ayrıca, kadınların bu özelliklerine saygı duymak da çok önemli. Her insanın farklı özellikleri ve yetenekleri vardır ve bunların hepsi saygıyı hak etmelidir.

Berk: Kadınların duygusal olmaları onların hayatın birçok alanında başarılı olmalarına yardımcı olabilir. Bu nedenle, toplum olarak kadınları desteklemeli ve güçlendirmeliyiz.

Aysu: Katılıyorum. Belki de toplumun en büyük eksikliği bu konuda bilinçli olamamalarından kaynaklıdır. Duygusal zekâ ile ilgili farkındalığı arttırmak için eğitimler de verilebilir. Böylece insanlar bu konuda daha bilinçli hale gelebilirler. Eğitimler bu konuda çok faydalı olabilir. Kadınların duygusal zekalarının değerini anlatmak toplumumuzda daha sağlıklı bir evre olmasına yardımcı olabilir.

Berk: Haklısın Aysu. Kadınların yalnızca duygusal bir varlık olarak görölmesinin ötesinde bir bakış açısına sahip olmayı sağlayabilir. Ayrıca duygusal zekâ, iş hayatında da büyük bir avantaj sağlar. İşyerinde insanlarla etkili iletişim kurmak, liderlik becerileri geliştirmek, takım çalışmasına uyum sağlamak ve iş stresiyle başa çıkmak için duygusal zekaya ihtiyaç vardır. Kadınların bu alanda güçlü olmaları, iş hayatında başarılı olmalarına da yardımcı olabilir.

Aysu: Doğru, ancak ne yazık ki, kadınlar iş hayatında hala birçok engelle karşılaşıyorlar. İş yerinde cinsiyet ayrımcılığı, kadınların terfi etmelerini ve daha yüksek pozisyonlara gelmelerini zorlaştırıyor.

Berk: Bu maalesef ki doğru. Ancak, kadınların duygusal zekalarına daha fazla değer verildiğinde, iş yerindeki bu engellerin aşılması daha da kolaylaşabilir. Kadınların duygusal zekâsı sayesinde, işyerinde daha güçlü ve etkili bir varlık haline gelebilirler.

Aysu: Kesinlikle. Kadınların duygusal zekasına daha fazla değer verilmesi, onların iş hayatındaki başarısını artırabilir ve ayrımcılığın azalmasına da yardımcı olabilir. Ayrıca, toplumda da daha saygın bir yer edinmelerine katkı sağlayabilir. Böylelikle yaşamış olduğumuz bu istismarda bir nebze olsun hafifletebilir ve bizde bu yönden önemli bir yol katedebiliriz.

KADINLAR SADECE DUYGUSAL DEĞİL ÇALIŞKAN DA BİR VARLIKTIR

Ahmet: Kadınlar iş hayatında ne kadar yer alabilir ki? Onların yeri evdedir.

Fatma: Neden öyle düşünüyorsun?

Ahmet: Çünkü kadınlar hassas ve duygusal varlıklardır. İş hayatı onlara göre değil.

Fatma: Bu tamamen yanlış bir düşünce. Kadınlar da erkekler gibi iş hayatında yer alabilirler ve başarılı olabilirler.

Ahmet: Ama kadınların ana görevi evde çocuklarına bakmaktır. Onların iş hayatıyla uğraşması çocuklarına zaman ayıramamalarına neden olur.

Fatma: Kadınların evde çocuklarına bakması sadece bir seçenek değil, bir zorunluluk değil. Eğer kadınlar da çalışır ve ekonomik olarak katkı sağlarsa, aileleri daha iyi yaşarlar.

Ahmet: Ama kadınların iş hayatındaki yerleri erkeklerden farklıdır. Onlar daha az sorumluluk almalıdır.

Fatma: Bu da yanlış bir düşünce. Kadınlar da erkekler kadar yetenekli ve yetkinlerdir. İş hayatında alacakları sorumluluklar da aynı olmalıdır.

Ahmet: Bence kadınların yerleri evde olmalı. Ama seninle bu konuda hemfikir olmayacağımız gibi görünüyor.

Fatma: Elbette hemfikir olmayabiliriz, ama kadınların toplumdaki yerinin sadece evde olmakla sınırlı olmadığını anlamak önemlidir. Kadınların iş hayatında da yer alabileceklerine ve başarılı olabileceklerine inanıyorum.

Ahmet: Ama kadınların iş hayatındaki yerlerinin erkeklerle eşit olması demek, aile yapısında sorunlar yaratabilir. Örneğin, kadınların çalışması ev işlerine ve çocuk bakımına ayıracakları zamanı azaltır.

Fatma: Evet, kadınların iş hayatındaki yerlerinin artması aile yapısında bazı zorluklar yaratabilir, ancak bu sorunların çözümü için ailelerin esneklik göstermesi gerekiyor. Örneğin, eşler arasında ev işlerini paylaşmak veya çocuk bakımı için bakıcı tutmak gibi yöntemlerle sorunlar minimize edilebilir.

Ahmet: Doğru, ama kadınların iş hayatında yer alması toplumsal düzeni değiştirebilir. Kadınların işgücüne katılması, erkeklerin işsiz kalmasına neden olabilir.

Fatma: Bu bir olasılık, ancak kadınların iş gücüne katılımı, üretim gücünü artırır ve ekonomiyi canlandırır. Ayrıca, kadınların iş hayatındaki yerleri, kadınların güçlenmesine ve toplumsal cinsiyet eşitliğine katkı sağlar.

Ahmet: Anladım, belki de kadınların iş hayatındaki yerleri hakkında düşüncelerimi tekrar gözden geçirmem gerekiyor.

Fatma: Kadınların toplumdaki yeri konusunda daha fazla farkındalık yaratmak için hepimizin üzerimize düşen görevler var

Ahmet: Aslında, kadınların iş hayatındaki yerlerini artırmak, toplumda çeşitliliği artıracaktır. Ancak, kadınların iş hayatındaki yerleri hakkında önyargıları kırmak için eğitilmiş ve bilinçli bir topluma ihtiyacımız var.

Fatma: Kesinlikle öyle, kadınların iş hayatında yer almalarının önündeki engellerden biri de cinsiyetçi tutumlar ve önyargılardır. Kadınlar ve erkekler arasında eşitlik sağlanmadan, kadınların iş hayatında daha fazla yer alması zor olacaktır.

Ahmet: Evet, cinsiyet eşitliği için yapılan yasal düzenlemeler, kadınların iş hayatında yer almasını teşvik etmek için atılmış önemli adımlardır. Ancak, bu düzenlemelerin uygulanması ve cinsiyet eşitliği konusunda farkındalığın artması gerekiyor.

Fatma: Ayrıca, kadınların iş hayatında yer almasını teşvik etmek için işverenlerin de çeşitlilik ve cinsiyet eşitliği konularına önem vermesi gerekiyor. Kadınların işe alım sürecinde ve kariyerlerinde ayrımcılığa uğramaması, kadınların iş hayatındaki yerlerinin artmasını sağlayacak önemli bir faktördür.

Ahmet: Ayrıca, kadınların iş hayatında yer alması için sosyal destek sistemlerinin geliştirilmesi de önemlidir. Örneğin, kreşlerin ve çocuk bakım merkezlerinin sayısının artırılması, kadınların iş hayatına katılımını kolaylaştıracaktır.

Fatma: Bunların yanı sıra, kadınların iş hayatında yer alması için kadınların kendilerinin de özgüvenli olmaları ve kariyer hedefleri koymaları önemlidir. Kadınların kendilerine

güvenmeleri, başarılı olmaları ve toplumsal cinsiyet eşitliği için mücadele etmeleri, diğer kadınlara da ilham verecektir.

Ahmet: Bu doğru, kadınların iş hayatındaki yerleri konusunda farkındalık yaratmak ve cinsiyet eşitliğini sağlamak için hepimizin üzerimize düşen görevler var. Ancak, birlikte çalışarak, kadınların toplumdaki yerini güçlendirebilir ve daha adil bir toplum yaratabiliriz.

HER KADIN KENDİ BEDENİ HAKKINDA EN İYİ KARARI VEREBİLİR

Tuna: Merhaba, Ayşe ve Aylin, sizinle son zamanlarda kadınların karşılaştığı sorunlardan biri hakkında konuşmak istiyorum: kürtaj hakkı. Bir erkek olarak bu konuda yeterli bir fikre sahip değilim sizlerin görüşlerini dinlemek ve konunun önemini kavramak istiyorum.

Ayşe, Aylin: Tabii, elbette konuşabiliriz Tuna. Kürtaj hakkı konusunda bir erkek olarak meraklı olman bizi son derece sevindirdi.

Aylin: Benim görüşüm, her kadının kürtaj yapma hakkına sahip olması gerektiği yönünde. Bu bir kadının bedenine müdahale etme hakkıdır ve her kadın kendi bedeni hakkında en iyi kararı verebilir.

Ayşe: Ben de seninle aynı fikirdeyim Aylin. Kürtaj hakkı, kadınların kendi bedenlerine dair karar alma hakkıdır ve bu hakları ellerinden alınmamalıdır. Özellikle de istenmeyen gebeliklerde, kadınların hayatını ciddi şekilde etkileyebilecek bir karardır.

Aylin: Kesinlikle. Bu konuda özellikle siyasi tartışmaların olması da çok üzücü. Bu konu kadınların kendi bedenleri hakkında verdikleri bir karar olmalı, başka kimsenin karışması gerekmemeli.

Ayşe: Evet, ama maalesef bu konuda bazı insanlar kadınların bedenleri üzerinde hakimiyet kurmak istiyorlar. Bu gerçekten üzücü ve kabul edilemez bir durum.

Tuna: Peki, Aylin ve Ayşe, sizce kürtaj konusu neden bu kadar önemli?

Aylin: Benim için kürtaj konusu önemli çünkü her kadın kendi bedenine ve hayatına dair kararlar verebilmelidir. Kürtaj hakkı, bir kadının kendi bedeni üzerindeki hakimiyetini koruma hakkıdır. Aynı zamanda, istenmeyen gebeliklerin sonucunda kadınların hayatlarının nasıl etkilenebileceği de göz önünde bulundurulmalıdır. Eğer bir kadın istemediği bir gebeliği devam ettirirse, bu onun fiziksel ve psikolojik sağlığına ciddi zararlar verebilir.

Ayşe: Ben de Aylin ile aynı fikirdeyim. Kürtaj hakkı, kadınların eşitlik ve özgürlükleri açısından son derece önemlidir. Kadınlar, hayatları ve bedenleri hakkında kararlar verirken özgür olmalıdırlar. Kürtaj yasağı ise kadınların bedenlerini ve hayatlarını kontrol eden erkeklerin ve hükümetlerin hakimiyetini korumaya çalıştığı bir durumdur. Bu nedenle, kürtaj konusunun önemli olduğunu düşünüyorum.

Tuna: Peki ya kürtaj karşıtları ne diyor? Onların endişeleri hakkında ne düşünüyorsunuz?

Aylin: Kürtaj karşıtlarının eleştirileri genellikle dini ve ahlaki sebeplere dayanıyor. Bu, kadınların özgürlüklerine müdahale anlamına gelir ve aslında, kadınların hayatlarına ve bedenlerine yapılan müdahaleyi arttırır. Bu nedenle, kürtaj konusunu sadece dini ve ahlaki bir mesele olarak değil, kadınların hakları ve özgürlükleri açısından ele almak gerekiyor.

Ayşe: Katılıyorum. Ayrıca, kürtaj yasakları gibi yasal düzenlemeler, sadece kürtajı yapmak isteyen kadınları daha tehlikeli ve riskli yollara yönlendirebilir. Bu da sağlık açısından son derece tehlikeli bir durumdur. Kürtaj hakkı, kadınların sağlıklı, güvenli ve yasal bir şekilde kürtaj yapılabilmesini sağlar.

Tuna: Anlıyorum, kürtaj yasakları ve kısıtlamaları kadınların sağlıklarını riske atabilir. Bu nedenle, kürtaj hakkı sadece bir kadın hakkı değil, aynı zamanda bir sağlık hakkı olduğunu düşünmeniz çok doğal.

Aylin: Doğru. Kadınlar, istedikleri takdirde kürtaj yaptırabilmeli ve bu işlemi güvenli, hijyenik ve yasal koşullar altında gerekleştirebilmelidirler. Kürtaj yasakları, kadınların güvensiz ve sağlıksız koşullarda kürtaj yapturmalarına neden olabilir ve bu da hem kadınların hayatını hem

Tuna: Peki, kürtaj hakkının savunulması ve korunması için neler yapılabilir sizce?

Ayşe: Bence, toplumsal farkındalık artırılmalı ve insanlar, kürtajın neden bir hak olduğunu ve kadınların bu hakkı neden kullanmak isteyebileceğini anlamalı ve bu durum özenle anlatılmalıdır.

Aylin: Bence de kadınların kürtaj hakkına erişimlerinin engellenmemesi ve bu hakkın kısıtlanmaması için mücadele edilmelidir.

Tuna: Peki, son olarak sizce kürtaj hakkı ile ilgili fikirlerin hiçbir koşulda kabul edilmemesi durumunda ne gibi sonuçlar doğurabilir?

Ayşe: Bence kürtaj hakkı korunmazsa, kadınların sağlık ve özgürlükleri ciddi şekilde tehlikeye girebilir. Bu nedenle, kürtaj hakkının korunması sadece bir kadın hakkı değil, aynı zamanda tüm toplumun sağlığı ve özgürlüğü için de önemlidir.

Aylin: Kesinlikle Ayşe'ye Katılıyorum. Kürtaj hakkının korunması, kadınların kendi bedenleri üzerindeki haklarının saygı görmesi anlamına gelir. Bu da kadınların özgürlükleri, eşitlikleri ve insan hakları açısından son derece önemli bir hak.

Tuna: Teşekkür ederim, Aylin ve Ayşe. Kürtaj konusu hakkında dncelerinizi paylatığınız için sizin sayenizde bir erkek olarak bende bu konu hakkında bilinlenmi oldum.

İHTİYAÇLAR UTANILACAK ŞEYLER DEĞİLDİR

Poyraz: Merhaba Gökçe. Nasılsın görüşmeyeli solgun duruyorsun biraz.

Gökçe: Merhaba Poyraz. İyiyim aslında sen nasılsın.

Poyraz: Bende iyiyim teşekkür ederim. Ama dediğim gibi solgun duruyorsun ne oldu anlat bakalım.

Gökçe: Demek bugünkü şok oluşum hala suratıma yansıyor. Anlatayım Poyraz. Bugün markette ihtiyacım olan birkaç şey almam gerekiyordu ancak reyondaki başka bir adam tarafından öyle bir tepkiyle karşılaştım ki sanki bir suç işliyormuşum gibi geldi. Suç işlemem bir kenara o benim temel bir ihtiyacım bunun neresi ayıp ya da utanılacak bir şey olduğunu anlamadım bile.

Poyraz: Ne aldın acaba da bu tepkiyi verdi.

Gökçe: Hiç sorma. Bir kadın olarak her ay düzenli regl oluyorum tabi ki ped almam gerekiyordu. Tahmin et ne oldu. Reyonda elimde gezerken abur cuburda almak isterken adamın biri geldi “terbiyesiz elinde onunla gezmeye utanmıyon mu, biraz edep” diye bana bağırdı.

Ortamda kahkaha sesi yükseldi.

Poyraz: Sen ciddi misin? Hala bu yüzyılda ped aldığın için terbiyesiz mi oldun. Şaka yapıyorum de lütfen.

Gökçe: Sence dalga geçiyor gibi mi duruyorum Poyraz lütfen saçmalama.

Poyraz: Daha önce bu durumu sosyal medya da görmüştüm bunun ayıplanacak bir şey olduğunu söyleyen bir şeyler vardı. Ben onu sosyal medyayla kaldığını sanıyordum kusura bakma.

Gökçe: Ne yazık ki Poyraz. Kaçınıcı yüzyılda olursak olalım kadının ihtiyaçları ayıplanacak, kadın problemleri dile getirilemeyecek ve toplumda daimen bir sorun olarak kalacakmış gibi duruyor.

Poyraz: Tabi bunu sadece bir ped olarak bakmamak lazım. Bu sadece bir ped olsa da aslında daha derin bir sorunun yüzeyine çıkıyor. Kadınlar, temel ihtiyaçlarını karşılamak için bile toplum içinde eleştirilere maruz kalıyorlar. Bu durum gerçekten üzücü.

Gökçe: Kesinlikle öyle, Poyraz. Kadınların sadece bir ped alması gibi basit bir eylem için bile hâlâ toplumun bakış açısında bu kadar ciddi bir sorun varsa, kadın hakları konusunda daha büyük sorunlarla karşılaşmamız kaçınılmaz gibi görünüyor.

Poyraz: Maalesef öyle, Gökçe. Toplumun bu tür ön yargıları ve cinsiyetçi tutumu, kadınların özgürce yaşama hakkını kısıtlıyor. Kadınların temel ihtiyaçlarına dahi saygı gösterilmemesi, onları ikinci sınıf vatandaş gibi hissettiriyor.

Gökçe: Haklısın Poyraz. Bizim görevimiz, böyle ayrımcı düşünceleri sorgulamak ve değişimi desteklemek. Herkesin temel ihtiyaçlarını karşılamak için utanmadan, korkmadan hareket etme hakkı olmalı. Kadınların bu tür haksız eleştirilere maruz kalmaması için hep birlikte mücadele etmeliyiz.

Poyraz: Bu tür durumları dile getirmek, toplumda farkındalık yaratmak ve cinsiyet eşitliği için mücadele etmek önemlidir. Kadınların temel ihtiyaçlarını karşılamak utanılacak bir şey olmamalı, tam tersine bu ihtiyaçların normal ve doğal olduğunu kabul etmeliyiz. Kadınların günlük hayatlarında karşılaştıkları bu tür zorlukları görmek ve anlamak önemlidir. Kadınların haklarına saygı göstermek ve herkesin eşit şekilde yaşamasını sağlamak için çaba sarf etmeliyiz.

Gökçe: Tam olarak, Poyraz. Ancak bu şekilde ilerleyebilir ve kadınların, toplumun her alanında eşit bir şekilde var olabileceği bir dünya yaratabiliriz. Herkesin insan haklarına saygı gösterdiği, cinsiyet eşitliğinin gerçekleştiği bir toplum için mücadele etmeliyiz.

Poyraz: Kesinlikle, Gökçe. Bu mücadeleyi birlikte sürdüreceğiz ve umarım gelecekte daha adil bir toplumda yaşayabiliriz. Ancak değişim zaman alabilir ve zorlu olabilir. Önemli olan, bu tür ayrımcılıklarla karşılaştığımızda susmamak ve sesimizi duyurmak. Kadınların haklarını savunmak için birlikte hareket etmeliyiz.

Gökçe: Kesinlikle, Poyraz. Sesimizi yükseltmek, eşitlik mücadelesine katkıda bulunmanın ilk adımıdır. Kadınların temel ihtiyaçlarını dile getirmek ve kabul görmek için birbirimize destek olmalıyız. Bu sorunları görmezden gelerek ya da sadece sosyal medyada tartışarak değil, gerçek hayatta somut adımlar atarak değişimi sağlayabiliriz.

Poyraz: Haklısın, Gökçe. İlk adımı atmış olmak bile önemli. Farkındalık yaratmak için çevremizdeki insanlara bu konuları açıkça konuşmalı ve eşitlik için mücadele etmeliyiz. Toplumun genel algısını değiştirebilmek için herkesin katılımı ve destek vermeliyiz. Bu yaşadığım problemi benimle paylaşarak bir erkek perspektifinden senin aslında kadınların yaşadığı diğer problemleri de beraberinde bende anlamış oldum

Gökçe: Tamamen katılıyorum, Poyraz. Bu mücadelede her bireyin rolü büyük. Kadınların temel ihtiyaçlarının normalleşmesi için eğitimden başlayarak, ayrımcılıkla mücadeleye kadar geniş bir perspektifte çalışmalar yapmalıyız. Kadınlar ve erkekler arasında gerçek bir eşitlik sağlamak için çaba sarf etmeliyiz.

Poyraz: Doğru, Gökçe. Eşitlik için mücadele etmek sadece kadınların sorumluluğu değil, aynı zamanda erkeklerin de görevi. Toplumun her kesiminde bu bilinci yaymak ve birlikte hareket etmek gerekiyor. Kadınların temel ihtiyaçlarına saygı göstermek, toplumun refahı için de önemli bir adımdır.

Gökçe: Kesinlikle, Poyraz. İlerlemek için birlikte çalışmalıyız ve kadınların temel ihtiyaçlarını dile getirme hakkını savunmalıyız. Yaptığımız bu mücadele, gelecek nesillere daha adil ve eşit bir dünya bırakmamızı sağlayacak.

Poyraz: Sonuna kadar haklısın, Gökçe. Bu mücadelede birlikte olmak ve değişimi desteklemek için elimizden geleni yapmalıyız. Kadınların temel ihtiyaçlarının normalleşmesi ve kadın haklarının güçlenmesi için hep birlikte adım atmamız gerekiyor.

Gökçe: Teşekkür ederim, Poyraz. Bu konuda beni dinleyip benimle bu farkındalığı desteklediğin için. Bu konular hakkında daha fazla çalışmalı, daha fazla insanı bilinçlendirmek için bu sorunları ayıplanmadan dile getirmeye çaba göstermeliyiz.

Aleyna GÖKKAYALI⁹

Bu diyalogda Feminizmin en basit anlamıyla kadınlar ve erkeklerin aynı toplumsal hak ve özgürlüklere sahip olmaları gerektiğini savunan, dolayısıyla her türlü cinsiyetçi söylev, duruş ve davranış biçimlerine, ataerkil toplum yapısının getirdiği tüm fikinsel ve yapısal baskılara karşı duran bir fikir akımı olduğu belirtilirken bunu savunan kişilerin cinsiyetinin sadece kadınlar olmadığı belirtilmek istenmiştir. Bell Hooks'un da dediği gibi: "Kimsenin kimseye hükmetmediği, kadınların erkeklere benzemediği hatta her daim eşit de olmadığı ama herkesin kendi olabildiği barış ve olanaklar dünyasında yaşadığımızı düşünün!"

⁹ Bartın Üniversitesi Edebiyat Fakültesi Felsefe Bölümü Öğrencisi

ÇÜNKÜ FEMİNİZM HERKES İÇİNDİR

İki arkadaş kampüste otururken Selim, telefonunda bir haber görür. Bu haberde Fransa’ da bir kadın Bakan’ın bir dergiye pozlar vermesi, başka bir bakan tarafından hoş karşılanmaz ve bu durum kadın Bakan’a belirtilir. Bakan bunun üzerine, "Kadınların kendi bedenleri üzerindeki istediklerini yapma hakkı (tasarruf hakkını) her zaman ve her yerde savunulur. İkiyüzlülerin ve gericilerin hoşuna gitse de gitmese de Fransa'da kadınlar özgürdür" ifadelerini kullanmıştır. Bunun üzerine Selim yanındaki arkadaşı Yusuf’a bir soru sorar:

Selim: Feminizm hakkında ne düşünüyorsun?

Yusuf: O nerden çıktı şimdi?

Selim: Hiç gündemden düşmüyor ki, şimdi de bir haber gördüm öyle bir sorayım dedim.

Yusuf: Bence feminizm, kadınların toplumdaki eşit hakları elde etmeye yönelik bir harekettir.

Selim: Evet ama senin gibi düşünenler olduğu gibi olmayanlarda vardır. Bazı kesim de feminizmi erkekleri aşağılayan ve bu konuda aşırıya kaçan bir görüş olduğunu savunuyor. Sence doğru bir görüş mü?

Yusuf: Hayır bence doğru değil. Feminizm kadınların erkeklerden daha üstün olduğunu iddia etmemektedir. Tek gayesi erkeklerle aynı haklara sahip olmak istemesidir.

Selim: Anlıyorum tabi ki ama kadınların erkeklerle aynı haklara sahip olduğu birçok ülkenin de örneğini görmekteyiz. Sence feminizmin hala sıkı sıkıya takipçisi var mıdır?

Yusuf: Maalesef olmadığımı düşünüyorum. Kadınlar hala çoğu konuda ayrımcılığa uğruyorlar. Meslek hayatlarında eşit maaşlar alamamaları, yükselememeleri, şiddet görmeleri gibi birçok sorunla karşı karşıyayız.

Selim: Bu konuda çalışmalar yaparak, feminizmi destekleyip, kadın haklarını elimizden geldiği kadar savunabiliriz. Ayrıca kadınların gördüğü şiddete göz yummayıp bunun için de sessiz kalmamalıyız.

Yusuf: Neler yapabileceğimizi düşünelim. Teşekkürler böyle bir konuyu tekrar açıp farkındalık kazanmamıza önayak olduğun için.

Selim: Bu gibi kadının değerini anlayabileceğimiz, haklarını unutmayacağımız konuların gündemden düşmemesi gerekiyor aslında. Gündemden düşmeyen konular var tabii ki ama bunlar şiddet, ölüm, taciz gibi içimizi yakan haberler.

Yusuf: Çok haklısın.

Selim: Sana bir şey sormak istiyorum. Daha önceden bu konularla ilgili kitaplar okumuştum, şu an tekrardan başlamak istiyorum. Var mı önerdiğin bir kitap?

Yusuf: Biliyorsun çok kitap okuma alışkanlığım yok ama izlediğim bir video var. Chimamanda Ngozi Adichie'nin TED konuşması olan "We Should All Be Feminists" beni çok etkileyen bir videoydu, tavsiye ederim.

Selim: Tamamdır, izleyeceğim.

Yusuf: Feminizm hareketine erkeklerin de dahil olması gerektiğini düşünüyorum. Bu konu hakkında ne düşünüyorsun?

Selim: Toplumsal cinsiyet rolleri her iki taraf için de baskı yaratır ve herkesin eşit haklara sahip olması gerekir. Erkeklerin de feminizme dahil olması, onların da cinsiyet rolleri hakkında düşünmelerine ve bu rollerin olumsuz etkilerini fark etmelerine biraz da olsa yardımcı olur.

Yusuf: Bence de öyle. Erkekler de cinsiyet rollerinin sınırlamalarından kurtulabilir. Bunun için feminizm kadınların yanı sıra erkeklerin de hayatlarında zincirlerinden kurtulmalarına yardımcı olabilir. Çünkü onlarda yetiştikleri toplum gereği ataerkil ailelerde büyüyorlar ve izlerini taşıyorlar.

Selim: kesinlikle önemli bir noktaya değindin. Cinsiyet eşitliği, kadınlar ve erkekler arasında sadece haklara sahip olma konusunda değil, aynı zamanda toplumsal cinsiyet rolleri ve stereotipleri kapsamaktadır.

Yusuf: Doğru. Bu cinsiyet rollerini yıkmak için herkes üzerine düşen ne var ise yapmalı. Mesela erkeklere mavi kız çocuklara pembe giydirilmesi ya da erkeklerin arabalarla kızların bebeklerle oynatılması, erkeklerin ağlayınca hoş karşılanmaması gibi normlar gelişim çağındaki herkesi etkiler ve dayatılmış olan rollerin kalıbını yıkmak daha da zorlaşır.

Selim: Sence feminizm toplumdaki tüm toplumsal alanları kapsıyor mu?

Yusuf: Evet. Feminizm toplumun her alanında cinsiyet eşitliği mücadelesi vermektedir. İş hayatı olsun, politika, aile yaşantısı olsun her alanda mücadelelerini görmekteyiz.

O sırada sınıf arkadaşları Zeynep dersten çıkmıştır ve selam vermek için Selim ve Yusuf'un yanına ilerler.

Zeynep: Merhaba arkadaşlar, bir selam vereyim dedim ama önemli bir konu hakkında konuşuyorsunuz sanırım.

Selim ve Yusuf: Merhaba Zeynep.

Selim: Feminizmin amacı hakkında konuşuyorduk. Katılmak ister misin?

Zeynep: Tabi isterim. Ama bu konuda sizden farklı düşünüyorum olabilir.

Yusuf: Nasıl yani? Biz toplumdaki eşitsizlikleri ortadan kaldırmak ve kadınların erkeklerle aynı hak ve özgürlüklere sahip olması gerektiğini düşünüyoruz. Sen ne düşünüyorsun?

Zeynep: Ben bu fikre çokta katılmıyorum açıkçası. Benim için feminizm, erkek ve kadın arasında bir rekabet oluşturan ve aile yapısını da bozmaya meyilli bir şeydir. Kadın ve erkek birbirinden farklıdır ve bu farklılıkları kabul etmek ve takdir etmenin daha mantıklı olacağını düşünüyorum.

Selim: Ama Zeynep, kadınların erkeklerle aynı haklara sahip olması, sadece erkeklerle yarışmak değil, aynı zamanda kadınların toplumun her alanında yer alması, potansiyelini açığa çıkarması anlamına da gelir.

Zeynep: Kadınların erkeklerle aynı haklara sahip olması, kadınların erkeklerin yaptığı her şeyi yapması anlamına mı geliyor? İkisi de farklıdır ve aynı şeyleri yapmak gibi bir zorunlulukları yoktur.

Yusuf: Feminizm kadınların erkeklerle aynı haklara sahip olmasını sağlarken kadınların kendi doğal özelliklerine de uygun hareket etmelerine engel değildir. Kadınlar istediği hayat tarzını seçebilir ve bunu kendi özgür iradeleriyle yaparlar.

Zeynep: Anlıyorum ama hala bu fikri desteklemiyorum.

Yusuf: Tabii Zeynep, senin fikrine saygı duyuyoruz. Bu konu oldukça geniş ve karmaşık bir konudur. Sen de araştırıp düşüncelerini daha da geliştirebilirsin.

Selim: Ayrıca feminizm, eşitsizliği ortadan kaldırmaya çalışırken kadına yönelik şiddetin de önlenmesi için çalışmalarda bulunur. Bir kadın olarak bunun karşısında durmazsın herhalde?

Zeynep: Tabi ki şiddetin her türüsüne karşıyım. Sadece feminizmi sadece kadın erkek arasında rekabet oluşturan bir hareket olarak görüyordum. Ama bu konuşmadan sonra bu konuyu irdeleyeceğim.

Yusuf: Yeni fikirlere açık olman bizi çok sevindirdi Zeynep, teşekkürler.

Zeynep: asıl ben teşekkür ederim. Derse yetişeceğim, siz almıyor musunuz bu dersi?

Selim ve Yusuf: Alıyoruz biz de gelelim.

Zeynep'in fikirlerini biraz da olsa değiştirmenin mutluluğuyla hep beraber sınıfa doğru ilerlediler.

Yusuf OKUMUŞ¹⁰

İnsan aynı dünyada farklı hayatları yaşıyor, görüldüğü gibi insan sadece nefes alıp vermekten ve günlük ihtiyaçlarını karşılamaktan ibaret değil, dünyanın hızına ve temposuna ayak uydurmak zorundadır. Öyle ki bu tempo keyif veren veya derin üzüntüler yaşatan olayları yaşamaya bile vakit bırakmıyor. Hayat yas tutmak veya eğlenmek için fazla kısa. Planlara ve alışkanlıklara olan düşkünlük, hayatı spontane yaşamamıza engel oluyor. Düzenimizi kontrol altında tutmak ve güvenli alanımızdan ayrılmamak çekici görünse de alışkanlıklarımıza takılı kalmak hayatın doğal akışını kaçırmamıza neden oluyor. Alışkanlıklarımızı ve planlarımızı bir süreliğine kenara bırakmak, mutluluğun sadece güvenli alanımızda değil, hayatın doğal akışında da karşımıza çıkmasına olanak tanıyabilir. Mutlu olmayı garantilemek adına plan yapmış olsak bile, planın bozulması halinde mutsuzluk yeniden karşımıza çıkabiliyor. Hâlbuki anı yaşadığımızda, mutluluğun farklı yollarla karşımıza çıkma ihtimali de artıyor. Çok yönlü düşünme kabiliyetimizi artırarak değişime ayak uydurma yeteneğimizi de geliştirebiliriz. Hayatı analiz etmeye çalışmak yaratıcılığı öldürebilir. Spontane yaşamak hayata esneklik katabilir. Aslında nasıl yaşadığımız, dış görünüşümüz, kıyafetimiz, saçlarımız, yediklerimiz, içtiklerimiz, iş hayatımız, dini inancımız, inançsızlığımız, politik duruşumuz, önceliklerimiz, ilişkilerimiz, sevgililerimiz, cinsel yaşamımız kimseyi ilgilendirmez. Kimseye bir açıklama yapmak, izahat vermek, hesap vermek, nasıl yaşadığının açıklamasını yapmak zorunda değiliz. Kendi hayatımızı kendi istediğiniz gibi yaşamalıyız. İnsan doğası gereği ister. Sürekli ister. Sahip olmadığını ister, sahip olduğunun da yenisini, daha iyisini ister, bazen de başkasında olanı ister. Güç ister, para ister, kaçmak ister ve daha neler neler ister ve çoğumuz "gün gelecek..." diye başlayarak kurduğumuz cümlenin gerçekleşeceği günün gelmesini isteriz fakat ne olacaksa doğru zamanda olur. Örneğin, kimse her istediği anda gerçek aşkın karşısına çıkmasını sağlayamaz. Ayrıca harika bir iş sahibi olmak, muhteşem bir dost bulmak, hayatı köküne kadar yaşamak, ne hepsini birden ne de bir gecede yapabileceğimiz şeyler değildir. Hayatın bize güzel şeyler sunmak gibi bir zorunluluğu olmadığı gibi, her an yeni bir şey öğretmek gibi de güzel bir huyu var. Sahip olduğumuz pozisyonun, mevkiinin ve sağlığın değerini bilmeli ve şükretmeliyiz, onla yetinmeyip her şeyin olması gerektiği gibi olduğuna inanmalı ve minnet duymalıyız Kıymetini bilip daha iyisini istemeliyiz. Hayat, anlaşılması için fazla kısa ve çağımızın en ilginç hastalığıdır, kendini çok önemli zannetmek, kişi kendini diğer insanlardan farklı olduğunu, farklı yaratıldığını düşünür, bu insanın doğasından mı kaynaklanıyor yoksa hayat bunu mu gerektiriyor bunun cevabını henüz bilmiyorum. Hayatı, insanları, kendimizi ve anlam veremediğimiz ne varsa daha iyi anlamak ve kavramak için birbirimize daha fazla zaman ayırmalıyız. Her şeyi bildiğimizi sanmak ile hiçbir şey bilmediğimizi söylemek arasında, neleri bilip neleri bilmediğimizi kavrayacak duruma gelmeliyiz. Bilmediğiniz konularda bilmiyorum demeyi, emin olduğunuz konularda ise fikrinizi açıkça ve anlaşılır şekilde söylemeyi ihmal etmemeliyiz.

¹⁰ Bartın Üniversitesi Edebiyat Fakültesi Felsefe Bölümü Öğrencisi

İKİ KİŞİ

Aynı anda iki ayrı işte çalışıyorum, bugünkü ekonomik krizleri biliyorsunuzdur. Son deprem her şeyi daha da kötüleştirdi. Koronavirüs pandemisinden sonra daha kötüsü olmaz diye düşündük ama depremden sonra insanlar maddi ve manevi büyük zararlar gördü, Artan enflasyonla ve bazı durumu fırsat bilenler yüzünden her şeyin fiyatı fahiş bir şekilde arttı ve artırıldı, maalesef her geçen gün durum daha da kötüye gidiyor. Ekonomi ve politika hakkında daha fazla konuşmaya devam etmeyeceğim. Yirmili yaşlarda bir genç olmanın çok fazla zorlukları var.

Bu adam aynı anda iki işte çalışıyor, çalışmak dışında başka şeylere zamanı var mı, nasıl her şeye vakit ayırabiliyor nasıl eğleniyor, gezmeye, sinemaya, kitap okumaya, hastalanmaya, iyileşmeye, üzölmeye, yas tutmaya veya düşünmeye vakti var mı, kişisel sorunları, duygusal birliktelikleri ve romantizmi bütün bu yaşantının için hangi sırada? Sabahın köründe nasıl uyanır, gün boyu aynı tempo ile nasıl çalışır, eve dönme vakti geldiğinde uyumak ve dinlenmek için yeteri kadar vakti kalmış olur mu? Tek bir kişi bütün bunları yapmak için yeterli midir? Toplum tarafından pek kabul edilen bir adam sayılmam. Çünkü kalıp yargılara karşı her zaman mücadele ettim ve bildiğim inandığım gerçekleri söylemekten çekinmedim. Toplumun en az yarısından olumsuz tavır almış birisiyim. Bu benim için sorun değil. Çocukluktan itibaren büyümeye zorlandık, söyleyeceğim şeyin aşağılayıcı olduğunu biliyorum ama gerçek şu ki, anne babamız izin verseydi doğduğumuz andan itibaren bizi tamamen disiplinli olmaya zorlardı.

Bu arada eve yaklaştım komşum Gülşen teyze hala uyumuyor, çoğumuzun Gülşen teyze gibi komşusu vardır. Onun hakkında çok fazla şaka yapmamalıyım, yazılarımı okursa kısa süreli kalp krizi geçirebilir. Zaten oldukça yaşlı ve günaha girmek istemiyorum. Onun suçu diğer insanların hayatlarını izlemek ve kendince küçük yorumlar yapmaktır. Gülşen teyze hep beni bekliyor, sadece beni değil bütün mahalleyi bekliyor. Gülşen teyze dedikodu yapmayı çok sever her gün işe gittiğimde beni aşağıdaki bahçede karşılıyor benimle bir konuşma başlatmaya çalışıyor o, mahalleden konu açmaya çalışsa da ben siyaset hakkında konuşmaya başlıyorum siyaseti sevmez biliyorum bu yüzden çok uzun bir muhabbet olmaz. Ona rağmen bana bir şeyler soruyor.

Gülşen : Allah seni kahretmesin Ali. Politika hakkında konuşmayı sevmediğimi biliyorsun ve bunu bilerek yapıyorsun değil mi?

Ben de kahaaha atıyorum ve daha ne diyeyim ve şunu söylüyorum üzölmemesi için, iyi günler Gülşen teyze sizin gibi güzel bir gün diliyorum. Evin kapısına yaklaştım, kapıyı açtım ve ilk gördüğüm şey koltukta rahat bir şekilde yatan kedim. Bir ses duyunca kafasını kapıya çevirdi geldiğimi söylediğimde bir süre bana garip şekilde baktı, sonra kalkıp yanıma geldi, çok sinirli görünüyor belki konuşabilseydi eminim önce hayvan hakları derneğini arardı. Ama onu önemsemediğimi düşünmeyin. Sadece her zaman bakamıyorum ama yetişemeyince arkadaşımı arıyorum onun beslemesini ve bir süre yanında kalmasını söylüyorum. Burada sorun şu ki onunla fazla zaman geçiremiyorum. Bu arada kedimin adı Yasemin, onu ilk gördüğümde bana yasemin çiçeğini hatırlattığı için bu adı koydum. Annem bu çiçeği çok severdi,

hatırlıyorum ben çocukken bahçemizde yasemin doluydu, benim kedim de pembemsi beyaz ten rengine sahip ve yasemine çok benziyor. Saate baktım ve çoktan üç olmuştu oturduğum dairenin sokağının sonunda bir restoran var, bir grup sabaha kadar eski şarkılar çalıp söylüyor. Sesleri benim balkonumdan da duyuluyor. Eski parçaları dinlemeyi çok seviyorum, bana bambaşka bir zamanı hatırlatıyor ve ruhumda bambaşka hisleri uyandırıyor. Yasemin bir süre beni izleyip peşimden geliyor. Bu dünyada her şeye rağmen benimle kalan tek kişi sanırım Yasemin. Balkonda oturuyorum çay içiyorum ve birden içimden o restorana gitmek geldi. Kalktım giyindim, özel parfümümü sıktım, saçımı taradım ve siyah bir ceket giydim. Sabah altı buçukta uyanmam gerektiğinin farkındayım. Patronum zaten sinirli ve şimdi geç kalsam beni kapı dışarı edecek eminim ama bilirsiniz canımız bir şeyi istediğinde ona hayır demek çok zor. Yasemin'levedalaştım, merdivenlerden koşarak aşağı inip doğruca o restorana gittim. Gece yolda yürürken insan gözü neyi görmez değil mi? Herkes üzgün sarhoşların nerede olduğunu bilmezcesine yürüyorlar. Yanlarında duran tasasız kadınlar doğru söyleyelim çok güzeller. Bütün bunlara üzüleceksin ama biz kimiz ki başkalarını yargılıyoruz? Restorana neredeyse geldim, Garson geldi rezervasyonum var mı diye sordu. Hayır dedim. Çok kişi olmadığı için şimdi sizi içeri alacağım ama bir dahaki sefere bilin ki ben rezervasyonsuz sizi içeri alamayacağım dedi. Anlaşılan o yeni bir garson, onu daha önce burada hiç görmedim. Bara yaklaşıp bir içki ısmarlıyorum, bu sırada Sezen Aksu şarkılarından biri çalıyor ve kendimi daha genç gibi hissediyorum. Restoranın balkonuna çıktım rüzgar ılık ılık esiyordu bu hava beni bambaşka birdünyaya götürüyor. Aniden sınırsız düşünceler okyanusunda boğuluyormuş gibi his oluşuyor köşede oturan ve hiçbir şeye bakmayan bir kız fark ettim. Yanına gitmek onunla bir şeyler konuşmak istedim ürkütmek ve korkutmak istemedim, cesaretimi topladım ve yanına gittim.

Ali: Yıldızlar gökyüzünde çok güzel parlıyorlar değil mi?

Ayşe: Allah aşkına hangi yüzyıldasın klişelerle mi konuşuyorsun?

Ali : Sadece yıldızların çok güzel parladığından bahsetmiştim bunun neresi klişe?

Ayşe : Daha sonra bana havanın hoş bir şekilde estiğini mi söyleyeceksin ?

Ali :Dur tahmin edeyim, bu da bir klişe olacak değil mi ?

Ayşe : Evet doğru tahmin ettin.

Ali : Az önce orada oturduğunu ve kendi içinde kaybolduğunu fark ettim ve gelip iyi misin diye sormak istedim.

Ayşe :Herkes öyle gidip nasılsın diye mi soruyor musunuz? Eğer öyleyse, ne kadar düşünceli bir insansınız.

Ali :Benimle dalga mı geçiyorsun ?

Ayşe: Aferin düşünür olmanın yanı sıra çok da zekisin.

Konuşuyordu ve yüzünde bir gülümseme görmedim, neden bilmiyorum ama onunla konuşmak için büyük bir arzum vardı.

Ali: Neyse ben adım Ali. Beni tarif ettiğin gibi akıllı bir düşünürüm ve işte böyle gidip herkese nasıl olduklarını soruyorum.

Ayşe: Tamam Ali şimdi geri dönüp içmeye devam edebilirsin.

Ali : Demek bana adını söylemeyi düşünmüyorsun.

Ayşe : Neden siz erkekler bir kıza yaklaşım masallarınla onu romantik komediye çevireceğini sanıyorsunuz ve istediğinizi alırsınız gibi düşünüyorsunuz?

Ali : Ama ben böyle bir şey...

Bir şey söylemeye çalıştım ama ses çıkarmadı ve konuşmaya devam etti.

Ayşe :Ne sen böyle bir şey? Aaa anladım sen böyle bir şey düşünmedin bile, hepimiz aynıysınız geç oldu zaten ve muhtemelen böyle bir zamanda normal bir kızın burada olmayacağını düşünüyorsun, normal kızların böyle zamanlarda evde oturup uyuması gerektiğini düşünüyorsun, muhtemelen seninle konuşmaya devam etmeyi planlamadığımı zaten görüyorsun o yüzden şimdi gidebilirsin.

Ali : Ben gideceğim ama sen sakinleşmeye çalış belki birileri kötü davranmış ama bu herkesin aynı olduğu anlamına gelmez ben sana masal anlatmaya gelmedim sadece sana neyin var merak ettiğim için geldim.

Yüzünde bir gülümseme fark ettim ve alaycı bir gülümseme değildi, başka bir şeydi bana baktığında deli olduğunu düşündüm ama gözlerinde o kadar çok acı gördüm ki söylediğim sözlere için pişman oldum.

Ayşe : Hepinizin aynı olduğunu zaten söyledim aynı jestler, aynı sözler ve diyaloglar, sizinle konuşacak havamda değilim tekrar ediyorum git.

Bu sefer bana bağırdı neden böyle bir tepki verdiği baştan şaşırdım ama sonra düşündüm ki günümüz gerçekliğinde bu tepki şaşırtıcı değil. Şimdilerde erkekler kızları eğlence için kullanmaya çalışıyorlar en kötüsü de en hassas duygulara dokunuyorlar ve istediklerini böyle elde ediyorlar. Düşüncelerimden sıyrılmaya çalıştım ve böyle sessiz kalmaya devam edersem daha kötü hissedeceğini düşündüm ve aklıma gelen ilk şeyi ona söyledim

Ali : Bağırma, ne dediğini anlıyorum bana değil seni bu kadar kıran kişiye bağır

Muhtemelen en aptalca şeyi söyledim ama şimdi önemli bu değil... bu sefer gülmedi kahkaha attı ve bana baktı.

Ayşe : O zaman tüm dünyaya bağırarak zorunda kalacağım ama ne bağırarak ne de susmak insanlara yardımcı oluyor, sanki sesimizle bir şeyleri değiştiriyoruz. İlk başta gençken asi bir ruhla dağlara tırmanacağımızı düşünürsünüz ama sonra tekrar tekrar hiçbir şeyi değiştirmediyini, hâlâ aynı bataklıkta dolaştığını ve zaman kaybettiğini fark ediyorsunuzdur.

Henüz cevap vermiyorum ve sonra tekrar konuşmaya devam ediyor

Ayşe : Siz erkekler için her şey kolay geliyor kimse size bakmıyor ve biz çocukluğumuzdan beri kendimizi korumak zorundayız, önce destek beklememiz gereken sevgili ailemizden, sonra okulda, sokakta, dükkânda, pazarda, istedikleri gibi yaşamamızı istiyorlar. Sanki bir kız olarak doğmak, bu dünyada hayatının geri kalanında taşıdığı bir lanetmiş gibi.

Ali : Erkek doğmak neden kolay sanıyorsun doğuştan hep katı olmamızı isterler, kendimize bakmamızı sağlarlar, erkek olmak duyguların olmaması demektir ve eğer varsa da açmamalısın, eğer birine gösterirsen zayıfsın, kız olmak zor değil demiyorum bizim hayatımız sizinkinden daha az zor değil.

Ayşe : Dürüstlüğünüz kimsenin umurunda değil, bizim için bir erkeğe merhaba demek başkalarının gözünde utanmaz görünmeye yeterlidir.

Ali : Dikenlerle dolu olan sadece kadınların hayatları değil, bizim dürüstlüğümüze de bakılıyor mesela dövmen varsa uyuşturucu bağımlıydın, çalışmıyorsan aylaksın.

Ayşe : Güzellik standartları hakkında ne dersin? Her zaman güzel görünmekle yükümlüyük. 56 kilo ve üzeri kilomuz varsa herkes bize şişman gibi bakıyor sokakta, süpermarkette, işte, internette reklamlar birçok yeni yeni diyet bize sunuluyor, eğer zayıfsan, seni şakalarla doldururlar, benim en sevdiğim şaka, rüzgarın seni alıp götürmesinden korktuğumuzu söylemeleridir, güzel değilsen eğitimimize kimse bakmıyor ne kadar yorgun olursan ol güzel görünmek zorundasın, istediğin gibi giyinemezsin yaşına göre giyinmelisin daha doğrusu yaşına göre giyinmek zorundasın. Yırtık kot pantolon, tişört giyiyorsan kötü bir şey olmuş gibi bakıyorlar ve büyük ihtimalle bir ailen olmadığını düşünüyorlar, yoksa sana kim izin verirdi böyle giyinmeyi 18 yaşına girerken herkes sana ne zaman evleneceğini soruyor ama sen hayatına yeni başlıyorsun bunu kimse düşünmez, çünkü kadının görevi sadece çocuklara bakmak ve iyi bir eş olmaktır diye düşünüyorlar, sanki yaşamak için değil de insanlara hizmet etmek için doğmuşuz gibi ama bizim için hayat ilk nefesimizi alırken bitiyor anne karnında sadece 9 ay yaşıyoruz ve sonrasında her şeyin saatlerle ölçüldüğü bir dünyada yaşamak zorunda kalıyoruz.

Ali : Erkekler neden iş, kilo veya giyim konusunda aynı sorunları yaşamadığını neden hayatımızın tasasız olduğunu düşünüyorsun biz 7/24 çalışıyoruz ailemize bakmak zorundayız, erkek olmak, her şeyi yapabilmek, duygusuz bir robot olabilmek ve yine de herkese karşı empatik olabilmek demektir.

Bana cevap vermiyor, bir süre susuyor, sonra cebinden bir sigara çıkarıp yakıyor, bir süre ağzına götürmeyip düşüncelere dalmış oturuyor yine bu sessizliği bozmak için konuşmaya ben devam ediyorum.

Ali : Sözlerim seni düşündürdü değil mi ?

Ayşe : Güzel konuşmanın yanı sıra kibirli de olduğun ortaya çıktı

Ali : Adını söylemeyi henüz düşünmüyor musun?

Ayşe : Elindekini içecek misin yoksa bana mı vereceksin?

Ali : Önce adını söyle

Elindeki içkiyi veriyorum ve içmeden önce bana söylüyor

Ayşe : Ayşe.

Ali : Ayşe!

Ayşe : Evet.

Ali : Ayşe!

Ayşe : Bu ismi ilk kez mi duydun neden tekrar ediyorsun?

Ali : Hayır, sadece tekrarladım

Ayşe : Sanki dünya sayısız iplikle dokunmuş bir halıymış gibi garip insanları bizimle karşılaştırıyor.

Ali : İşte böyle oluyor her zaman mesela ben bu restorana müzik dinlemek ve içmek için girdim ama birazdan güneş doğacak yedi buçukta işe gitmem gerekmesine rağmen henüz burdayım ve garip olduğumu düşünen bir kızla konuşuyorum.

Ayşe : Ya işine değer vermiyorsun ya da yanına kâr kalamayacak kadar yorgunsun ama yine de yarın sabah işe gideceksin

Ali : Her ikisi de doğru olabilir ama dediğim gibi ben buraya müzik dinlemeye geldim. Peki ya sen? Bu saatte buraya dondurma yemeye gelmediğin belli.

Ayşe : Şey işten sonra burada oturup düşünmeyi seviyorum nerdeyse her gün geliyorum.

Ali : Nerede çalışıyorsun ne tür bir iş yapıyorsun bir sır değilse belki söyleyebilirsin.

Ayşe : Gazeteciyim.

Ali : Ciddi misin, nerdeyse hiç televizyon izlemiyorum ama seni hiç ekranda görmedim

Ayşe : Hayır, televizyonda çalışmıyorum, gazetede yazıyorum.

Ali : İlginç bir mesleğin var gerçekten ve en baştan bana karşı neden bu kadar sert tepki gösterdiğini şimdi daha iyi anlıyorum. Muhtemelen her gün bir sürü kötü haberle

karşılaşıyorsun, bu konuda yazmak zor geliyor hani çocukluğumda gazeteci olmayı hayal ederdim ama sonra büyüdüm ve her şey değişti, işe başlamak zorunda kaldım ve mesleğe fazla zaman ayıramadım

Ayşe : Çocukluk hayalleri genellikle gerçekleşmez ve büyüyünce travmatik hale geliyorlar ben çocukken yazmayı hayal etmedim ama ablam iyi yazardı. Kardeşimin hayali gazeteci olmağı, hatırlıyorum küçükken elinde kalem kağıtla ortalıkta dolanırdı herkesle bir röportaj yapmak için komşulara gidiyordu babası bundan hiç hoşlanmazdı kızın daha ölçülü olması gerektiğini ve gazetecilik mesleğinin erkeğe daha uygun olduğunu düşünürdü ama annemiz babamıza kardeşimin daha çocuk olduğunu ve ne yaptığını bilmediğini, büyüyüp farklı düşünmeye başlayacağını söylerdi, annemizin sözleri sanki babamızı sakinleştirmiş gibi oluyordu ve bir süre sessiz kalıyordu. Nen onun notlarını okumayı çok severdim ve onun düşünme yeteneğine her zaman hayran kalıyordum. Kardeşim az önce dediğim gibi yazmayı hayal ediyordu ben ise astronot olmak istiyordum, hep dünyayı gezmeyi hayal ediyordum ve hep daha ileriye gitmek istedi.

Bunu söyleyince Ayşe'nin yüzü aydınlandı ve aynı zamanda yüzünde sonsuz bir hüznün belirdi.

Ali : Kız kardeşin yazar mı oldu? Ya da sen astronotluktan gazeteciliğe nasıl geçtin?

Ayşe : Sanki başkalarının hayallerini çalıp onları hayata geçiriyoruz, bir keresinde babam, kardeşimin eski komşumuzla konuştuğunu görünce sinirlendi ve dövüdü. Geldiğimizde kardeşimin yerde yattığını ve babamın ellerinin kan içinde olduğunu hatırlıyorum. Birkaç gün hastanede yatmıştı bir hafta sonra gözlerini açtığını ama konuşamadığını hatırlıyorum, annemle nerdeyse hastane koridorunda bir hafta ve üç gün geçirdik babam hiç gelmedi bir sabah uyuyakaldım ve uyandığımda gözlerimi açtığımda İlk gördüğüm şey annemin ağlayan yüzü, neyin var diye sordum kardesin uçup gitti dedi bu uçuşun ne demek olduğunu anlamadım. Kardeşimin ölümü üzerine babam dayanamadı ve intihar etti annem ise fazla dayanamayarak babamdan iki ay sonra öldü. Akrobalarım beni büyütmeyi reddettiler çünkü onlara göre gereksiz bir masraftım, yetimhanede büyüdüm, yaşlandıkça içimdeki nefret arttı ve bunu aktarabileceğim hiçbir şey yoktu. İçimde bir protesto duygusu oluştu, zaman geçtikçe bütün şiddet yanlısı erkeklerde babamı gördüm. Üniversiteye girip çalışmaya başlayınca aynı zamanda kadın hareketi örgütüne katıldım kendimi %100. başkalarının sorunlarını çözmeye adadım ama bu 26 yıl boyunca babama duyduğum nefretten kurtulamadım. Kardeşimin gerçekleşmemiş hayalleri beni omuzlarımdan kaldırıyor, gözlerimi kapattığımda annemin yaşlı gözleri önüme geliyor ve babamın kanlı elleri rüyalarımda beni boğmak için uzanıyor.

Karşımda oturan, bana tüm hayatımı anlatan yabancıya ne diyeceğimi bilemedim, acımı bile paylaşamadım ayıp olurdu çünkü endişelerim onun yanında bir hiçti, endişelerim işten bitkinlik ve hayatın imkansızlığından ibaretti susmasına, boş gözlerine daha fazla dayanamadım ve aklıma pek de düşünmediğim bir yunan atasözü geldi, ben de ona söyledim

Ali : Yunanlıların böyle bir sözü var, *dies adimit aegritudinem hominibus*

Bana baktı.

Önce yüzümde bir şey arar gibi uzun uzun süre bana bakıyordu sonra zar zor bir ses çıkardı.

Ayşe : Zaman, insanın acısını hafifletir ama Yunanlılar yanıyordu zaman acıyı hafifletmez zaman sadece alışır ve acıyı daha çok güçlendirir.

Ali : İnsan her şeye alışır diyorlar ya öyle değil aslında başka çaren olmadığı için katlanıyorsun ama alışmıyorsun ağrılar da böyledir, ne kadar eski olursa olsun,yine de insanın içini sızlatıyor, sadece katlanıyorsun alışmıyorsun ben küçük bir ilçede büyüdüm, iyi bir ailemiz vardı, en azından dışarıdan öyle görünüyordu, babam öğretmen, annem doktoru, iki kardeşim vardı, aile bizden sadece disiplin isterdi, bizim hep dikkat eksikliğim vardı, bu konuda fazla bir şey söylemeyeceğim, tipik çocukluk travmalarım var. Üniversiteye girip son günlerimi ilçede geçirirken babam öldü babamın ölümünden sonra banka borcuna girdik babamın ölümünden sonra annem hastalandı kız kardeşlerim hala okuyordu ve ben okulumdan vazgeçmek zorunda kaldım. Annem, babamın ölümünden sonra sadece 3 yıl yaşadı ama bu üç yıllık ömründe iyi bir şey görmedi, bana yeteri kadar eğitim vermemiş olmanın üzüntüsüyle bu dünyadan gitti birkaç yıl içinde şehre taşınmayı planlıyorduk ama maalesef annesiz şehre taşınmak zorunda kaldık. Başlarda ablalarım ve ben şehre alışmakta zorlandık, sokaklar insanlarla doluydu ilçedeki evimizi satmak zorunda kaldık banka borcunu ödedik ve şehirde bir ev kiraladık. Ailemizle ilgili tek hatıramız ev olduğu için satıyor olmamıza çok üzüldük ama duygularımızı salıverecek vaktimiz yoktu. Sonra kardeşlerim üniversitede okumaya başladılar ben markette çalışmaya başladım, biri avukat diğeri öğretmen oldu. Artık beraber yaşamıyoruz tatillerde bile görüşmüyoruz. Sanki tekrar buluşursak aynı acıları birbirimizde görürüz diye birbirimizi aramaktan bile çekiniyoruz. Defalarca iş değiştirdim, yalnız yaşıyorum, yanımda kedim var aynı anda iki işte çalışıyorum, gece eve geç geliyorum ve ertesi sabaha kadar uyumaktan başka bir şey yapamıyorum, bazen özgür yaşam tarzına uyum sağlamaya çalışıyorum ama bu sadece birkaç sürüyor ve sonra geri çekiliyorum.

Ben hikayemi anlatırken sessizce dinliyordu ama bu onun tipik tepkisiydi çünkü o bir gazeteciydi, kendimi mülakatta sandım ama neden bilmiyorum 20 dakika önce tanıştığım kişiyle tüm hayatımı anlatıyordum ama garip olan şey o da hala dinliyordu.

Ayşe : Korkma senin hikayeni yazmayacağım.

Muhtemelen yüzümdeki korkuyu okudu ve gülümsedi ve bana korkmamamı söyledi ama bu kadar acı çekmiş birinin nasıl hala gülebildiğini merak ediyordum ona sarılmak istedim ama aksini düşünmesini istemedim, bu yüzden ona karşı empatimi ifade edecek bir şey söylemeyi düşündüm.

Ali : Korkmuyorum, geçmişinde ilginç bir şey yok zaten.

Ayşe : İnsanlar böyle hikayeleri seviyorlar başkalarının acılarını duymayı ve görmeyi seviyorlar, bunun gibi hikayeler artık daha çok satıyor, bu yüzden insan ırkı doğuştan itibaren iğrençlik.

Ali : İşte bu yüzden artık televizyon izlemiyorum, herkes kötü haberlere odaklanmaya çalışıyor ve işten eve yorgun geldiğimde daha fazla olumsuz düşünce duymak istemiyorum .

Ayşe : Ali!

Bana ilk defa ismimle hitap etti ve ağzından çıkan ses ismimi dinlemeyi keyifli hale getirdi

Ayşe : Saat kaç şimdi, Yarın kaçta işte gidiyorsun ?

Ali : Tam yedi buçukta orada olmalıyım.

Ayşe : Sanırım ayrılma zamanı geldi, yakında güneş doğacak.

Ali : Tanıştığımıza memnun oldum.

Ayşe : Neyden memnunsun?

Neyden memnunsun diye sordu ve cevabı benim gözlerimden okumaya çalışır gibi gözleriyle bana bakıyordu.

Ali : İnsanlar birbirini tanıdıkça bunu söylüyorlar Ayşe ve ayrıca biz birbirimizle öyle şeyler paylaştık ki sizinle tanışmak gerçekten çok güzel oldu.

Ayşe ayağa kalkıp gülümsedi ama ben bu gülümsemeden bir şey okuyamadım.

Ayşe : Bir süre önce katlanmak zorunda kaldığın acıdan memnun musun, İnsanlarla tanışmak pek iyi birşey değil.

Ali : Beni o kadar şaşırttınız ki ayşe artık size söyleyecek söz bulamıyorum ve ancak şu da bir gerçek ruhumuza hafiflik gibi gelen insanlar da olacaktır hayatta her insan ağır bir yük değildir.

Herhangi bir cevap vermedi, sustu, yine konuşmaya devam ettim.

Ali : Ne yapacağız şimdi bundan sonra sence ?

Ayşe : Yaşayacağız Ali yaşayacağız, biz birbirleri hakkında hala hiçbir şey bilmeyen iki yabancı olacağız.

Ali : Seni bilmiyorum ama ben yine de seninle tanışmaktan memnun kadım.

Hiçbir şey söylemedi gitti, geride hiçbir şey kalmamış gibi hızlı gidişini izliyordum ama sonra izlemeyi bıraktım çünkü artık bakmanın anlamı yoktu. Düşüncelerimin derinliklerine gitmeyi planlıyordum ama bir ses duydum, Ayşe'nin sesiydi

Ayşe : Sen memnunsun sadece, Ali acıdan memnunsun sana verdiğim bu yükü omuzlarında taşımak zorunda kalacaksın, şimdi hissetmeyebilirsin ama zamanla hissedeceksin.

Ayşe gitti, cevap vermeme bile beklemedi ve kim bu Ayşe?

Belki içki beni etkiledi ama içmedim, belki de haklıydı.

Balkonda biraz oturuyorum sonra saate bakıyorum saat altı olmuş en az bir saat uyumak için eve gitmem lazım, balkondan çıkıyorum karşıma garson çıkıyor ve bir şey ister misiniz diye soruyor. Hesabı ödedim ve dışarı çıktım eve doğru yürüyorum, eve yaklaştım Yasemin uyanmasın diye kapıyı yavaşça açtım, Yasemin rahat içinde uyuyor, bende üstümü değiştirdim ve uzandım ama uyuyamadım, balkona çıktım yavaş yavaş şehir uyanıyordu ve karanlık bir yerlerde kayboluyordu.

Her gün yeni bir gün başlıyor aşağıdaki fırından yeni çıkmış taze ekmek kokusu beni kendime getiriyordu. Ne kadar basit şeyler bizi kendimize getirebilir, değil mi?

Hayatımız boyunca birçok insanla karşılaşırız ama herkes uzun süre kalmıyor. 5 dakika önce tanıştığımız bir insan tüm hayatını sizinle paylaşabiliyor bu onun zayıflığı mı yoksa sizinle teselli mi bulduğunu bilemeyeceksin. Yaşadığımız şehir zamana göre inşa edilmiştir ve insanlar bu kırılmaz sistemin öğrettiği gibi davranırlar. Asi olun, dünyayı daha iyiye doğru değiştirme arzusuna sahip olun ama unutmayın ki her şey döner ve bu dönüşte başka bir sistemin parçası olursunuz ve sizin başka yerde aradığımız sırrı şefkate bulabilirler.

Nihat Can BOZ¹¹

Özgürlük sorununu günümüzde, kendi çağımızda ilk defa biz düşünüyormuşçasına yeniden düşünmeliyiz; ‘özgürlük sorununun niçin çözümediği?’ bu problemin neden düşünülmediği üzerine. Bu çalışmamda feminist etik anlayışını özgürlük sorunu üzerinden bir tartışılması hedeflenmektedir.

¹¹ Bartın Üniversitesi, Edebiyat Fakültesi Felsefe Bölümü Öğrencisi

FEMİNİST ETİK VE ÖZGÜRLÜK SORUNU ÜZERİNE

Özgürlük sorununu günümüzde, kendi çağımızda ilk defa biz düşünüyor muyuz? ya da yeniden düşünmeliyiz; ‘özgürlük sorununun niçin çözülmediği?’ bu problemin neden düşünülmeyeceği üzerine. Bu çalışmamda feminist etik anlayışını özgürlük sorunu üzerinden bir tartışılması hedeflenmektedir.

Y1: Ülkemizdeki her şeyin bu kadar pahalı olmasına artık dayanamıyorum. Bazen düşünüyorum da araba almak, motor almak, cep telefonu almak pahalı olsun, biz üretmedik, olmadı bunları ithal ediyoruz o yüzden de bu kadar pahalı. Anlarım. Ama etin sütün ne bileyim tahıl ürünlerinin, meyvenin sebzenin bu kadar pahalı olması bu ülkede bu coğrafyada pahalı olması hiç akıl alır gibi değil!

Y2: Belki de İbn Haldun haksızdır, coğrafya kaderse bu coğrafyada kaderin bu şekilde olması kaderi belirleyen coğrafya değil de başka aksiyonların belirlediği açık.

Y1: İbn Haldun’un coğrafya kaderdir dediğini hiç zannetmiyorum. Onun gibi İslam filozofunun üstelik Allah’ın kaderi dediği kaderin, coğrafyanın eline bırakacağını hiç zannetmiyorum. Ama şuan önemli olan bu değil. Gerçekten de coğrafya kader midir? Coğrafyanın kader olmasının anlamı nedir?

Y2: Coğrafyanın kader olması insanların, toplumların kaderinin belirlenmesidir. Toplumun ve bireylerin gelecek üzerine akıbetlerinin belirli olduğu iddiasıdır.

Y1: Coğrafyanın kader olması özgürlük sorununu ortaya çıkarmaz mı sence de?

Y2: Şüphesiz!

Y1: Evet, belki de coğrafya kaderdir. Ve görüyorum ki çoğumuzda coğrafyanın bir belirleyici olduğuna inanıyoruz. Özellikle günümüzde.

Y2: Sen biraz kuzeyde doğsan –kuzey ülkeleri- senin yaşamın kesinlikle farklı olacaktır. Ama nerede doğmuş olursan ol sen özgür doğacaksın. Ve bu özgürlüğünde zorunludur. İnsan olmak özgür olmaktır.

Y1: Benim doğdum ülkenin, iklimin benim hayatımda etkisi olacağını söylüyorsun ve aynı zamanda da bana insansan zorunlu olarak özgürsün diyorsun. Sence de bir tezatlık yok mu? Coğrafyanın belirleyici olduğunu söyledin. Peki ya tarih? Tarih de bir kader midir?

Y2: Ne demek istediğini anlamadım? Yani hangi yüzyılda doğduğumuz bizim özgürlüğümüzü mü kısıtlar.

Y1: Tam olarak onu söylemiyorum. Dediklerimi biraz kavramsallaştırmanı istiyorum.

Y2: Coğrafya kader midir? Tarih kader midir? Bunları kavramsallaştırmak. Coğrafya dediğin aslında mekân, tarih dediğin ise zamandır. Öyle değil mi?

Y1: Evet, tam olarak bundan bahsediyorum.

Y2: Tamam, bundan sonrasını biliyorum.

Y1: Neymiş o?

Y2: Kant'ın etik felsefesi.

Y1: Kesinlikle yanılıyorsun. Kant ve onun gibi evrensel bir etik arayışında olan düşünürlerin bu konuştuklarımızdan sonra başları dertte.

Y2: Ne yani bizim burada ayaküstü konuşmamız onların felsefesini nasıl sekteye uğratabilir ki?

Y1: Nesnel bir etik zemin arayışında olan filozoflar (Kant, Sartre) insanını özgür olduklarını iddia etmek durumundalar. İnsanın özgürlüğünün olmadığı bir yerde nesnel bir etikten nasıl söz edebilirsin?

Y2: Devam et. Evet, zaman ve mekândan bahsediyordun.

Y1: Ali Şeriatî'nin *İnsanın Dört Zindanı* adlı bir kitabı vardı. O kitabında insanın dört tane zindana tutsak olduğunu söyler ve bu tutsaklıklar insanı belirlediğini onun eylemlerine neden olduğundan bahseder. Bu dört zindan: Doğa, tarih, coğrafya ve *nefs*dir. Nerede doğduğumuz insanın hayatı için önemli değil midir sence de? İklim? kavramsallaştırırsak mekan. Mekan, insanın bütün yaşamını, yaşam kalitesini ve dolayısıyla yaşamdaki amacını da belirliyor. Her coğrafya insana aynı koşullar sunmadığı için yaşamdaki amacında sana sunulanın etkisi altındadır. Akdeniz'e yakınsan balıkçılık yaparsın ekvatorunda başka bir iş kolu, Kuzeyde başka bir iş kolu hedeflersin. Eskiler iklim koşullarının insanın kişiliğini de etkilediğini söylerler.

Tarih! Tarih de coğrafya gibi bir katedir. Cumhuriyet tarihi, İslam tarihi, Yahudilik tarihi, Komünizmin tarihi. Bu tarihsel süreçleri düşündüğümüzde kendilerinin tarihsel bir süreç olmaları bakımında geleceklerini belirlemez mi? Şunu demek istiyorum; cumhuriyet tarihi yüzyıl geçti üstünde ama senin kültürel normlarını belirleyen savaşlar, politik olarak alınan kararlar, resmi günler vs. bu süreç içinde gerçekleşen birçok olay bugün bizlerin düşünce sistemini etkilemez mi? Yahudiliğin tarihi bugünün Yahudi'sini etkilemez mi? Coğrafya ile beraber de düşünebilirsin; New York'ta yaşayan bir Yahudi ile İsrail'de yaşayan bir Yahudi aynı yaşam anlamını taşıyor? Aynı amacı mı hedefliyor? Aynı şekilde İslam dünyasında da örnekler var. Deniz aşırı ülkelerdeki Müslümanlık ile Türkiye'deki Müslümanlık aynı şekilde mi yorumlanıyor? Hayır. Ama tarihsel süreçte baktığın zaman tarihsel süreç içinde İslam dünyasında yaşanan olaylar (savaş, zulüm) İslam kültürünü etkilemiştir. Dolayısıyla bunca aksiyomlardan sonra sence insan özgür olarak mı doğar? Yaşamında özgür müdür? Peki ya Adler haklıysa doğum sırasının kişilik özelliklerinde bir etkisi yok mudur?

Y2: Nesnel zemin sadece özgür üzerinden mi kurulur? Yani yaşamın kendisinde bir anlam yok mudur? Bu anlamı bulmamız bizim nesnel bir zemin ihtiyacımızı karşılar (etik zemin ihtiyacı)

Y1: Mutlaka yaşamın bir anlamı vardır. Ama az önce anlattıklarından yola çıkarsak yaşamın kendinde bir anlamı yoktur. Yaşamın kendisinden öte bir anlamı yoktur. Bizler (yaşayanlar) yaşama anlamlar yükleriz ve amaç, alanda ortaya çıkar.

Y2: Ne iyi dedin.

Y1: İçinde yaşadığımız doğayı ve toplumu düşün ve ahlak, amaç, iyi-kötü bu doğa ve toplumda şekillenir. Az önce ise doğada ve toplumda yaşanan durumlar sonunca anlamın-amacın nasıl şekillendiğinden söz ettik. Yaşamın kendinde bir anlamı olmadığı gibi kendinde suç ve cezada yoktur. Toplumsal alanda olsun doğal alanda olsun suçlar ve cezalar coğrafya ve tarih tarafından belirlenmektedir. Evrensel bir kendinde suç, kendinde cezadan söz edilebilir mi? Yahudiliğin tarihinden, İslam'ın tarihsel ve coğrafyada nasıl belirlendiğinden bahsettik o halde evrensel bir etik alanından söz edemiyoruz. Bir yerellik(töre) var. Evrensel bir zeminden, evrensel bir etikten söz edemiyoruz. Yasayı uyguladığın kişi sayısının artması o yasayı evrensel kılmaz! Çoğunluk böyle yapıyor o yüzden evrensel dedğimiz durumlar onu evrensel kılmaz.

Y2: Peki, "evrensel etik budur" iddiasında bulunan etik görüşleri ortadan kaldırdın, sen yerine ne düşünüyorsun?

Y1: Yani, bilmiyorum... Ama konuştuklarımız ne olması gerektiği konusunda doğru şekilde ilerlediğimizi gösterir. Çünkü rasyonel temel arayışımızdayız. Rasyonel olan yanılmaz. Çağdaş etik kuramı Feminist etik anlayışı ise radikal bir şekilde nesnel bir zemin aramaktadır. Coğrafyanın kader olmasına karşı olması çok önemlidir: Coğrafyanın değişmesiyle etik durumları etkileyen dinamiklere karşı olması çok önemlidir. Söylediğim gibi yasayı uygulayan kişi sayısının fazla olması o yasayı evrensel kılmaz. Feminist etik, tüm insanlık adına çağın paradigmalarına rağmen nesnel zemini araması radikal anlamda çok doğrudur. Yaşamın anlamlaşması özgürlükle mümkün olduğunu açıklamıştık. İnsan yaşamlarının cinsiyet üzerinden anlamlılık ve değer atfedilmesi budan önceki paradigma: Kadın etkinliklerinin değersiz görülmesi sadece bir kısma yapılan anlamsızlaştırma değildir. Aynı zamanda insanı özgür varsaymak ve insanı anlamsızlaştırmadır. Feminist etiğin tüm insanlığın özgürlüğü ve anlamlılığı için argümanları çok önemlidir.

Y2: Feminist etiğin argümanlarının doğru olduğunu söyledin. Peki, argümanların doğru sonucun yanlış olması argümanların da yanlışlamaz mı? Yani pratik olarak problemleri bir etik anlayışı ne kadar doğrudur?

Y1: Evet.

Hilal ÖZBEY¹²

Sevgili okurlar;

Felsefenin temelinde düşünmenin ve hatta daha da önemlisi sorgulamanın yattığı bilinen bir gerçektir. Hakikati anlama ve bilme ihtiyacı, bireyi eleştirel düşünmeye ve sorgulamaya iter. Bu sorgulama sürecinin sonucunda farkındalık gelişir ve değişim başlar. Genellikle alışılmış olanın sürdürülmesi ve konfor alanından çıkmak istenmemesi, bireyin kendini yeni olana hazır hissetmemesinden kaynaklanır. Bir diğer deyişle, yeni olanın ne getireceği belirsizdir. Sonuç iyi veya kötü olabilir. Bu nedenle bireyler göz önünde bulunan mevcut kaotik durumları bile sorgulamaktan çekinir. Bu durumlar arasında, “kadının toplumdaki yeri” konusu da günümüzde halen yanlış anlaşılakta ve göz ardı edilmektedir.

Toplumsal cinsiyet çalışmaları, özellikle 20. yüzyılda hız kazanmış olsa da sorunların tamamen çözüme kavuştuğunu söylemek ne yazık ki mümkün değildir. Toplumsal cinsiyet çalışmalarının temel amaçlarının yanlış anlaşılması, bu çözümün gecikmesine yol açan en önemli etkidir. Feminist yaklaşımın temel amacı; kadınların erkeklere kıyasla üstün bir konuma getirilmesinden ziyade, kadın veya erkek ayrımına gitmeksizin herkese birey gözüyle bakılmasını ve tüm bireylere eşit hak ve özgürlüklerin tanınmasını sağlamaktır.

Bu çalışmalar kapsamında erkeklerden çok kadınlara odaklanılmasının sebebi, kadınların erkek egemenliği altında yaşamak zorunda olmaları ve erkeklerden daha alt seviyede görülüyor olmalarındandır. Bu toplumsal bir sorun olduğundan, değişimin de toplumsal bir boyutta olması gerekir. Tabii ki toplumsal bir değişim yaratabilmek için öncelikle bireye inilmeli ve bireylerin düşünce yapılarının değiştirilmesi sağlanmalıdır. Bireysel ve toplumsal anlamda bir değişim meydana getirmek için sorgulamanın tetiklenmesi şarttır. Bir fikri karşıdaki bireye dayatarak değişim sağlanmaz; aksine bu durum, o bireyin dayatılan fikre karşı olumsuz görüşlere sahip olmasına neden olur. Asıl yapılması gereken, bireyin kendi fikirlerini sorgulamasını sağlayarak farkındalık oluşmasını sağlamaktır.

Sizler için de bir farkındalık sağlayabilmek amacıyla, kadının toplumdaki rolünün ve kadınların hislerinin biraz daha anlaşılabilmesini sağlayabilme düşüncesiyle aşağıdaki diyalog çalışmasını kaleme aldım. Bu sayede toplumsal bir değişime küçük bir katkı olabileceğini düşünerek sizleri de sorgulamaya davet ediyorum.

Keyifli okumalar dilerim...

¹² Bartın Üniversitesi Edebiyat Fakültesi Felsefe Bölümü Yan Dal Öğrencisi

DEĞİŞİMİN İLK ADIMI: SORGULAMA

Hülya ve Barış birbirlerini severek evlenmiş mutlu bir çifttir. Hülya öğretmen, Barış ise fabrika işçisidir. Birbirlerine daima saygıyla yaklaşan bu çift, her ikisinin de özerk bir birey olduğunun farkındadır. Henüz çocukları yoktur. Sevgi ve Ahmet'in yaşadığı apartmanın karşı dairesine daha 2 hafta önce taşınmışlardır.

Ahmet ve Sevgi ise görücü usulü ile evlenmişlerdir. Ahmet bir hastanede temizlik görevlisidir. Sevgi ise bir başka hastanede hemşire olarak çalışsa da evlendikten sonra eşinin isteğiyle (ya da zoruyla) işini bırakmıştır. 3 çocukları vardır. Evin reisi Ahmet'tir.

Ahmet ve Sevgi, yeni taşınan çift ile tanışmak maksadıyla Hülya ve Barış'ın evine misafir olurlar.

Barış: Hoş geldiniz. Buyurun, böyle oturun.

Ahmet: Teşekkür ederiz. Hoş bulduk. Asıl siz hoş geldiniz. Ben Ahmet, bu da eşim Sevgi.

Hülya: Çok memnun olduk. Ben Hülya.

Barış: Ben de Barış. Memnun oldum.

Ahmet: Ne işle meşgulsünüz Barış Bey?

Barış: Efendim, ben bir fabrikada çalışıyorum. Siz?

Ahmet: Ben de hastanede çalışıyorum.

Hülya lafa atlar ve gururla kendi mesleğini söyler.

Hülya: Ben de öğretmenim. Sizin mesleğiniz nedir, Sevgi Hanım?

Sevgi: Ben hemşireydim ancak evlendikten sonra işten ayrıldım. Şimdi ev hanımıyım.

Barış: Ne güzel mesleğiniz varmış. Niçin bıraktınız hemşireliği?

Ahmet: Olur mu canım? Evli bir kadının çalışmasına ne hacet! Ben çalışıyorum ya işte.

Hülya: Evliliğin çalışmaya engel olduğu da nerde görülmüş, Ahmet Bey? Her bireyin çalışmaya hakkı vardır.

Ahmet: Ben karımın çalışmasını istemiyorum. O çalışsa ev işleriyle kim ilgilenecek? Ayrıca 3 tane çocuğumuz var bizim. Onlara kim bakacak?

Barış: Efendim, o bahsettiğiniz işler yalnızca kadının sorumluluğu değil ki. İş bölümü yapar halledersiniz.

Sevgi: Bir de maaş konusu var tabii.

Hülya: Maaş konusu mu? Nasıl yani?

Sevgi: Hemşire olarak eşimin aldığı maaştan daha yüksek bir gelir elde ediyordum. O da bazı problemlere neden oldu.

Ahmet: Tabii probleme neden olur. Hem bir işte çalışacaksın hem de evin reisinden daha çok para kazanacaksın. Böyle şeyler bize ters.

Barış: Böyle şeyler niye problem oluştursun ki? Hülya da benden daha çok kazanıyor ama bu hiç sorun olmadı aramızda.

Ahmet: Millet ne der sonra? Milletin ağzı torba değil ki büzesin. “Adama bak, karısından daha az para getiriyor eve. Böyle bir adam evine nasıl sahip çıksın?” demezler mi?

Hülya: Desinler efendim, ne olacak? Bu lafları ancak cahil kesim söyler. Biz kendi kararlarımızı kendimiz vermeliyiz. Bu bizim hayatımız, öyle değil mi?

Barış: Çok haklısın. Başkaları için yaşamıyoruz bu hayatı.

Ahmet: Belli ki bu konudaki düşüncelerimiz bir değil. Tartışmanın lüzumu yok.

Hülya gerginliğin farkına varır ve ortamı yumuşatmaya çalışır.

Hülya: Çay da demini almıştır. Ben en iyisi çayları koyayım. Barış, sen de bana yardımcı olabilir misin?

Hülya ve Barış mutfağa yönelir.

Ahmet: Oldu olacak kadın otursun da kocası ikram yapsın. Baksana şunlara.

Sevgi: Niye öyle diyorsun ki? Ne güzel karısına yardımcı oluyor. Belli ki kadın da işte çok yoruluyor. İşleri de beraber hallediyorlar.

Ahmet: Bana bak kadın! Misafirlikteyiz diye sesimi çıkarmıyorum ama yerini bil. Madem yoruluyor çalışmasın. Erkek dediğin çalışır, kadın dediğin evinde oturur. Herkes görevinin farkında olsa kadın-erkek işleri birbirine karışmaz.

Sevgi sessizleşir. O sırada Barış ve Hülya da salona girer.

Hülya: Çaylar da geldi. Poğaç ve kekten de alın lütfen. Barış gerçekten çok güzel kek yapar.

Ahmet bir kahkaha patlatır.

Ahmet: Çok şakacısınız, Hülya Hanım. Oldu olacak “Bu keki de Barış yaptı.” deyin de tam olsun.

Barış: Evet, ben yaptım. Beğenmediniz mi yoksa?

Sevgi: Çok güzel olmuş, elinize sağlık.

Barış: Afiyet olsun.

Ahmet: Ne yani, kadın gibi mutfağa girip yemek de mi yapıyorsunuz?

Barış: Mutfak sadece kadının alanı değildir. Benim de yemek yapmaya hakkım var ve bunu kimse elimden alamaz, öyle değil mi?

Barış eşine bakıp göz kırpar.

Ahmet: Tabii ki kimse hakkınızı elinizden alamaz. Ancak demek istediğim, bu kadının görevidir.

Hülya: Bizim evimizde “bu kadının görevidir, şu erkeğin görevidir” gibi bir yaklaşım yoktur. Sorumluluk, ikimizin de sorumluluğudur. Hak, ikimizin de hakkıdır.

Barış: Aslında sanırım biraz da empati yapmak gerekiyor.

Ahmet: Ben zaten empati yapıyorum. Eğer Sevgi’nin yerinde olsaydım, kocamın sözünden hiç çıkmazdım ve o ne derse onu yapardım.

Barış: Empati yeteneğinizin olması gerçekten güzel bir şey, Ahmet Bey. Ancak bir de böyle deneyin, lütfen. Siz çalışmak istediğinizde Sevgi Hanım size “hayır, kesinlikle çalışamazsın.” deseydi ve sizin bu duruma karşı gelme hakkınız olmasaydı nasıl hissederdiniz?

Ahmet: Ne münasebet canım. Olur mu öyle şey?

Barış: Yalnızca düşünün.

Bir sessizlik oluşur.

Ahmet: Çalışmak istersem çalışırım. Kimse bana karışamaz. İstediyimi yaparım.

Hülya: Bakınız, o zaman Sevgi de sizin verdiğiniz tepkiyi pekâlâ verebilir.

Ahmet: Olur mu canım? O kadın, ben erkeğim.

Barış: Bu bir kadınlık ya da erkeklik meselesi değildir. Birey olmakla ilgilidir.

Ahmet: Hem Sevgi de istediklerini yapıyor ki. Dikiş kursuna gidiyor mesela.

Sevgi: Evet, küçüklükten beri çok meraklıyım dikiş nakış işlerine. Sağ olsun Ahmet de izin verince başladım kursa.

Hülya: Ahmet Bey izin vermeseydi?

Ahmet: O zaman gidemezdi.

Barış: Bakın efendim, her birey özerk ve bağımsız olmalıdır. Bizler eşlerimizin sahibi değiliz. Onlar da bizim kölemiz değildir ki onların özgürlüklerini ellerinden alalım. İstedğini yapabildiğini iddia ediyorsunuz ancak bu istekler için bile izniniz gerekiyor. Bu durumda nasıl özerklikten söz edilebilir?

Ahmet: Biz geleneklerimize bağlı bir aileyiz. Bu gelenekler çağdaşlık adı altında unutulup gidiyor. Bizim geleneksel aile yapımız budur, Barış Bey. Bizim doğrumuz budur.

Kolundaki saate bakar.

Ahmet: Saat de geç oluyor. Biz gidelim artık.

Sevgi: Haftaya da bize bekleriz.

Hülya: Tabii ki, geliriz.

Ahmet, hafta boyunca sessizdir. Barış'ın sözlerinde haklılık payı olduğunu düşünse de geleneklerinden ve alışık olduğu hayattan vazgeçme düşüncesi iç açıcı gelmez. Ahmet'in aksine Sevgi tüm hafta boyunca neşelidir. Sonunda onu da insan yerine koyan arkadaşlar edinmiştir. Hülya ve Barış arasında ise tartışmalar yaşanır. Barış, Ahmet'e laf anlatmanın boşa kürek çekmekten farksız olduğunu savunurken Hülya, değişim yaratmanın kolay bir süreç olmadığını farkında olarak çabalamaktan vazgeçmemek gerektiği görüşündedir.

Böylece geçen bir haftanın sonunda, planlanmış olduğu gibi Ahmet ve Sevgi'nin evinde toplanırlar. Sohbet esnasında "İdeal eş olarak bir kadın nasıl olmalıdır?" konusu açılmış ve oldukça hararetli bir tartışma başlamıştır.

Ahmet: Kadın dediğin kocasına hizmette kusur etmeyecek. Kocasının sözünden çıkmayacak.

Barış: Olur mu efendim? Kadın dediğimiz de bir insandır. Kocasını da onun sahibi değildir ki sözünden çıkmasın.

Ahmet: Tamam, onlar da insan ama bu dünyaya gelmelerinin bir sebebi var elbet. Çocuklarına ve kocasına bakmak en temel görevidir kadının.

Barış: Tabii ki her bireyin bir dünyaya geliş sebebi vardır. Ancak bu sebep başkalarına hizmet etmek olamaz. Her bireyin kendi hayatı vardır ve bunu istedikleri gibi yaşama hakları bulunur.

Ahmet: Ne yani? Kadınlar için de mi bu geçerli diyorsunuz?

Barış: Aynen öyle.

Ahmet: Böyle diye diye kadınları iyice tepemize çıkartıyorsunuz. Ondan sonra ne söz dinliyorlar ne de başka bir şey...

Barış: Kadınlar, özellikle de eşlerimiz bunu hak ediyorlar. Eşlerimizin zaten daima başımızın üzerinde yeri olmalı.

Ahmet: Sevgi kalk çayları tazele.

Daha fazla sessizliğini koruyamayan Hülya lafa karışır.

Hülya: Bu kez de sizin elinizden bir çay içelim, Ahmet Bey. Sevgi belli ki tüm gün ev işlerine tek başına koşturmaktan yorulmuş.

Ahmet: Olur mu hiç? Sevgi'nin işi bu, yapacak tabii.

Hülya: İyi hoş diyorsunuz da bu ev her ikinizin. İşler de bölüştürülmeli. Herkes üzerine düşen sorumluluğu yerine getirmeli.

Ahmet: Ben de onu diyorum ya işte. Ev kadının sorumluluğundadır. Erkek ise çalışır, eve para getirir.

Barış: Eşinizin de çalışmaya hakkı vardır tıpkı diğer bireyler gibi. Sevgi Hanım çalışmak isterken onu engellememelisiniz.

Sevgi: Barış Bey, merak etmeyin, ben işi kendi isteğimle bıraktım zaten. Bu benim kararımdı.

Hülya: Hayatımızda söz sahibi olan birileri varken sırf o kişileri memnun etmek adına aldığımız kararlar gerçekten kendi kararlarımız mıdır?u

Sevgi: Ama olması gereken bu.

Hülya: “Olması gereken” kavramı kesinlikle bundan çok daha farklı. Sizin dediğiniz nesiller boyu süre gelmiş bir üstünlük yarışının sonucudur. Asıl olması gereken şey kadın veya erkek olsun toplumda eşit muamele görebilmektir.

Ahmet: Geleneklerimize karşı mı gelelim yani?

Barış: Kendi anne babamızdan gördüğümüz ataerkil tavırları normal olarak nitelendiriyoruz. Ancak olması gerek bu değil. Olan ile olması gereken ayrımını yapabilmek için bu konuda düşünmek gerekir.

Ahmet: Ne yapalım peki? Bunca zamandır alışlagelmiş düzenimizden vaz mı geçelim?

Barış: Yanlış bir düzene takılıp kalmaktansa, yeni bir düzen oluşturmak daha kârlı değil midir?

Hülya: Öncelikle kadınların da birey olduğu ve kendi hayatları olduğu unutulmamalıdır. Herkes kendi hayatını yaşar. Bu yolculukta ise çeşitli insanlarla yollarımız kesişir. Siz nasıl ki hayatınıza müdahale edilsin istemiyorsanız, kadınların hayatına da müdahale etme ve onların yaşamlarında söz sahibi olma hakkına sahip değilsiniz. Bunun yerine bu yolculukta el ele verip huzurlu bir şekilde yürüebilirsiniz.

Ahmet: İyi ama bu söyledikleriniz birdenbire olacak şeyler değil ki.

Barış: Elbette birdenbire olmaz. Feminist kuramcılar bile alanlarında uzman kişiler olmalarına rağmen bunca zamandır uğraşıyorlar. Ancak kadının değersiz görülme algısı halen değişmiş değil, görüyoruz ki.

Ahmet: Kadın hiç değersiz olur mu? Onlar olmasa biz ne yapardık?

Ahmet, Sevgi'ye bakıp gülümsedi. Tüm bu sohbet boyunca belki de ilk defa Sevgi'nin gözlerinin içine bakıyordu.

Ahmet: Biz büyüklerimizden ne gördüysek, nasıl öğrendiysek öyle yapıyoruz. Neyin doğru neyin yanlış olduğunu ilk onlardan öğrendik.

Hülya: Burada da şu soruyu sormak gerekiyor: Büyüklerimizden gördüğümüz ve doğru olarak kabul ettiğimiz gelenekler sorgulanabilir mi? Geleneksel doğrular daima doğruluk özelliği taşıyor mu?

Ahmet'in gerçekten kafası karışmış ve ifadesinden de anlaşılacağı üzere sorgulamaya başlamıştı. Sorgulamanın başladığı yerde değişim de başlamış demektir. Ancak toplumsal ve hatta evrensel boyutta bir değişim yaratabilmek için sorgulama ve felsefi düşünme etkinliğinin tüm bireyler için güçlendirilmesi gerekir.

Barış: Ahmet Bey, sizinle bir anlaşma yapalım, ne dersiniz?

Ahmet: Tamam da ne anlaşması?

Barış: Anladığım kadarıyla siz değişime karşı değilsiniz. Yalnızca değişimin birdenbire olması sizi korkutuyor.

Ahmet: Öyle mi dersiniz?

Barış: Kesinlikle. Bu yüzden sizden bir ricam olacak. Yalnızca bir haftalığına da olsa eşinizi yalnızca bir kadın ve eşiniz olarak düşünmeyip onun da bir birey olduğunu düşünerek ona karşı davranışlarınızı şekillendirin. Size yapılırsa rahatsızlık duyacağınız davranışları eşinize yapmaktan kaçının. Onu dinleyin ve duygu-düşüncelerine önem verin. Ev işlerinde iş bölümü yapın. Yalnızca bir hafta. Bakalım hayatınızda neler değişecek.

Ahmet: İyi de ben alışkın değilim ki. Ev işlerini yaparken elim ayağıma dolanır. Her şeyi mahvederim.

Sevgi: Merak etme. Beraber yaparsak her şeyi çok da güzel beceririz.

Hülya, yüzünde gülümsemeyle Barış'a bakar.

Hülya: Sakarlık konusunda Barış'ın üstüne tanımam.

Hep beraber gülüşürler.

Ahmet: Peki, ama yalnızca bir hafta.

“Yalnızca bir hafta” diyerek başlayan değişim deneme süreci hem Sevgi için hem de Ahmet için iyi olmuştu. Sevgi değer gördüğünü hissederken, Ahmet de değer verme duygusunu belki de ilk defa tatmıştı. Birbirlerine karşı olan sevgi bağlarını oluşturan ve güçlendiren bu süreç elbette ki bir haftayla sınırlı kalmamıştı. Baskın karakterinden vazgeçmek zorunda kalan Ahmet için değişim ilk başlarda tuhaf hissettirse de sonradan aslında baskın karakter olmanın kendisine hiçbir şey katmadığını, tam tersine en yakınındaki insanlarla bile arasına duvar örerek onları kendinden uzaklaştırdığını anlamış oldu.

Duygu BAĞCI¹³

Eyyüp GÖKTÜRK¹⁴

Kadın günümüzde hem düşünceleri bakımından hem de davranışları bakımından başkaları tarafından sınırlandırılmaya çalışılmaktadır. Bireysel yaşam tarzına ve hatta insana saygı duyulmadığından ötürü, başkaları kendi yaşam tarzlarını kadınların üzerine endeksleme gayretindedirler. Örneğin bir erkeğin aklında kadının özellikleri, yapması gerekenler ve yapmaması gereken davranışları, giyilmesi gerekenler, giyilmediğinde nasıl bir sıfat yakıştırdıkları hepsi akıllarında mevcuttur. Kadına saygısızlık yapan ve eleştiren her bir erkeğin aklında belirli bir kadın modeli vardır. Etrafında bu modele uygun bir kadın görmediklerinde kötü yakıştırmalarda bulunurlar. Çünkü onun zihnindeki kadın modeline uygun değildir. Bu zihniyetteki insanlar, kadına ve hatta insana saygı duymayı bilmediklerinden eleştirmeye, kötü sıfatlar yakıştırmaya kendinde hak görürler. Oysaki böyle bir hakları kesinlikle yoktur. Hiç kimse, bir başkasına uygun bir şekilde giyinmek ve davranmak zorunda değildir. Bir başkasına uygun olmadığı için de kötü sıfatları duymayı hiçbir kadın hak etmez. Bunların hepsinin en temelinde insana saygı söz konusudur. İnsan, insana saygı duymayı bilmesi gerekir. Bir toplumda bulunmak ve yaşamak bir düzen gerektirir. Bu düzeni sağlayabilen unsurlar arasında saygı gelir. Saygının yoksunluğunda anlayışsızlık ve toplumun refah düzeyinde bozulmalar meydana gelir. Kadına yönelik fiziksel ve sözel olan şiddetinde sebeplerinden bir tanesini oluşturur. İnsan, insanlığa uygun olan erdem ve davranışlarında bulunduğu takdirde bu sorunlar çözüme ulaşır. O yüzden insan önce bireysel olarak zihniyetini ve davranışlarını onarmalıdır. Çünkü bir toplumun sorunu önce bireysel olarak onarılmaktan geçer.

¹³ Bartın Üniversitesi Edebiyat Fakültesi Felsefe Bölümü Öğrencisi

¹⁴ Bartın Üniversitesi Edebiyat Fakültesi Felsefe Bölümü Öğrencisi

MAHKUM EDİLMEMEYE ÇALIŞILAN KADIN

Ünlü bir kadın sokak ortasında bir erkek tarafından bağıarak yüksek sesle sözlü şiddete uğrar. Etrafındaki insanlar korkudan ve kameraya almasından kaynaklı kimse yardım etmez. Polisler gelir ve adamı tutuklar. Adam denetimli serbestlik kararıyla beraat edilir. Sözlü şiddete uğrayan kadın, KAHDDEM başkanı olan Tenzile ile birlikte basın açıklaması yapar.

Muhabir, sözlü şiddete uğramış olan Ece hanıma soruları yöneltir.

Muhabir: Size neden Sözlü taciz yaklaşımında bulundu?

Ece: Açık giyindiğim için onun nefis diye tabir ettiği cinsel duygularını arttırdığım için ve ayrıca onun inandığı dinin kurallarına aykırı olduğumu söyleyip taciz etti.

Muhabir: İlk taciz hareketi veya sözü neydi?

Ece: Önünden geçerken fahişe gibi giyinmişsin gibi bir tabir de bulundu. Ben de dönüp ona bana nasıl hakaret edersiniz diye cevaplar verdim. O kalkıp gözümün önünden git, göz zinasına zorluyorsun beni, dinime aykırı giyinmişsin bir de kalkıp burada laf yapıyorsun cevap veriyorsun diyerek üzerime geldi. Sırf hayvansal iç güdülerinin dürtüldüğünü söyleyemeyip dine bağlayan yobazın tekiydi kendisi. Sonra sözlü tartışmalar başladı, ağza alınmayacak türden hakaretlerde bulundu. Benim kadınlığım hakkında, kendi kafasındaki kurduğu kadının yerini söyledi, siz kadınlar erkeklerin kölesisiniz diyerek tacizlere devam etti. İki kelimesinden birisi hayat kadını olduğumdu. Sırf insanların cinsel güdülerinin yoğun olduğunu söyleyemeyip kıyafetime, bana sözlü tacizde bulunduğu için polisi aradım. Hâkim de denetimli serbestlik kararıyla serbest bırakıldı.

Muhabir: Evet sayın seyirciler olayı dinlediniz. Peki, Ece Hanım, tacizin temelinde yatan sizce etken sebep nedir?

Ece: Oysaki kadının kıyafeti onun mesleği, karakteri, namusu hakkında bilgi vermez. Kadın istediğini giymekte özgürdür. Ataerkil bir toplumda olduğumuz için ve cinsellik yaşının 13 e kadar indiği bir ülkede yaşadığımızdan dolayı bu ülkede insan doğumundan ölümüne kadar hayatın her yerinde cinsellikle karşılaşılıyor. Sosyal medyada, aile içinde, küçükken bile amcalarını göster diyerekten başlar bu sapıklık. Bilinçsiz aile ülkenin sapığını yetiştiriyor aslında. İlerde bu kadına, dinle bağlanıyor. Biz ülkece kendi sapığımızı yetiştirdiğimiz için taciz ediliyoruz. Fakat küçük yaştan cinsellik konusunda eğitim verseydik şayet çok iyi bir şeymiş gibi övmeseydik dini, erkeğin her dediğini yapmasaydık, kadını ikinci plana atmasaydık, kadın akrabalara saygıyı öğretseydik, kadını bir mal olarak değil de insan olarak görseydik, kadını erkeğin objesi olarak görmek yerine erkeğin karşısında eşit görseydik bu kadar kadın ölümleri olmazdı. Dolayısıyla Ülkemiz kendi sapıklarını yetiştiriyor.

Muhabir: Mahkemenin verdiği karar hakkında ne düşünüyorsunuz?

Ece: Mahkemenin verdiği karar sapıkları daha çok artırıyor. Mahkemenin sonucu ibretlik bir karar olsaydı şayet bu kadar sapıklık oranı artmazdı. Tıpkı bir çocuğun elini sobaya vurduğunda elinin yandığını fark edip çekiyorsa, mahkemenin verdiği karar da bu şekilde acı bir sonucu olsaydı eğer bu olaylar defalarca tekrarlanması ve günden güne artması yerine kadının tacizi, ölüm oranlarında azalma olurdu. Çünkü bizim ülkemizin cinsel açlık duygusu ne kadar fazlaysa korku duygusu da o yoğunlukta fazladır. Sonuçlarının acı olduğunu görürlerse korku duyguları cinsel duyguları bastırır. Kadına yönelik birçok olayı suiistimal etmezlerdi.

Muhabir: Kadın Hakları Savunucusu Tenzile hanıma soruyor, peki kadına tacizi ortadan kaldıracak en etkili yol nedir?

Tenzile : İlk olarak ataerkil toplumda yaşadığımız için, kadınlar üzerindeki töre, namus, erkek üstünlüğü kavramının zihnimizden atılması, bir sonraki kuşaklara atılmıyorsa bile doğru bir şekilde aktarılması veya o şekilde eğitim verilmesi gerekir. Bu eğitimde aile içi

destek programlarının yapılması veya hem kadına hem erkeğe eşit şekilde yani ebeveynlere kadının önemi, kadının toplumdaki yeri adlı seminerler verilerek toplantılar düzenlenmesi ve katılımın da zorunlu olması gerekir. Şu anda bulunduğumuz kültürün yaşayış biçiminin tıpkı 1900'lerdeki yaşayış biçimine benzememesi için Mustafa Kemal Atatürk'ün yaptığı kadın haklarına önem verilmelidir.

DÜNYA KADINLAR GÜNÜNDE BİR SKANDAL

Selda adında bir muhabir yoldan geçen biri ile röportaj yapmak ister. Karşı tarafın da rızası alınarak röportaja başlanır. Muhabir, yoldan geçen Abdullah adlı kişiyle bir diyalog başlar.

Muhabir: Toplumdaki kadının rolü size göre nedir? Bugün 8 Mart dünya kadınlar günü size bugünün konusu hakkında soru sorabilir miyim?

Abdullah: Evet sorabilirsiniz.

Muhabir: Hayatınızdaki eşinizin, sevgilinizin, annenizin 8 Mart dünya kadınlar gününü kutladınız mı?

Abdullah: Hayır kutlamadım.

Muhabir: Peki özel değilse kutlamamanızdaki sebebi öğrenebilir miyim?

Abdullah: Bana göre kadınlar günü diye bir gün yoktur. Neden kadınlara özel bir gün tahsis etmişler ki?

Muhabir: Çünkü kadınlar toplumda antik çağdan bu yana hep ezilen hor görülen varlıklar olduğu için onları daha özel ve toplumdaki yerlerini belirlemek amacıyla önemli hissettirilmesi için ortaya çıkmıştır. Peki, siz neden Kadınların özel güne sahip olmasına karşısınız?

Abdullah: Çünkü kadınlar yaşamak için erkeklere muhtaçtır. Bize muhtaç olan varlıkların nasıl özel günü olur? O halde bize neden özel gün yoktur?

Muhabir: Kadınlar yaşamlarını devam ettirebilmeleri için hiçbir erkeğe ihtiyaçları yoktur. Kadınlar kendi ayakları üzerinde durarak yaşamlarını idame ettirebilirlerken ve günümüzde bunların birçok örneği varken siz erkeklere muhtaç olduğumuzu da nereden çıkardınız?

Abdullah: Biz erkekler olmasak kadınlar yolda yürüyemezdi, tacize, tecavüze uğrardı, onlar ihtiyaçlarını karşılayamazlardı. Üstelik onlar her zaman savunmasız olduğu için de korunmaya muhtaçtırlar. Çünkü kadınlar erkeklerin gölgesi altında yaşarlar.

Muhabir: Kadınlar bu sorunları yaşamasının sebebi siz erkeklersiniz. Biz size muhtaç değiliz çünkü size muhtaç olma sebebimiz yine sizsiniz. Çünkü biz kendi paramızı kazanmaya kalksak işe giriyorken sizlere iş hayatınız, kimliğiniz sorulurken bizlere özel hayatımız, medeni durumumuz soruluyor. Evliyse işe alınmıyor, bekar olup işe alındığımızda patronu taciz ediyor, işçisi ayrı taciz ediyor. Yolda giderken otobüste tacize uğruyoruz. Kimisi tecavüz ediyor. Bunun bir örneğini 2015 yılında Özgecan Aslan yaşamıştı. Yolda yürüyoruz laf atıyorsunuz. Hayatımızın her yerinde siz erkekler yüzünden tedirgin ve telaş içindeyiz. Sağ salim bir şekilde erkekler tarafından mağdur bırakılmadığımız bir gün yaşadığımız da seviniyoruz, o gün günümüz güzel geçti diye. Yani siz erkekler o hayvansal içgüdülerinizi tutma özelliğiniz olsaydı size muhtaç görünmezdik.

Abdullah: Siz kadınlar madem güçlüsünüz kendinizi savunun. Açık saçık giyiniyorsunuz hem de tacize uğruyoruz diye ortada geziyorsunuz.

Muhabir: Açık, saçık giyinmenin alakası yok. Evli kadınlar da kocası tarafından öldürülüyordu. Onlar da mı evinde açık, saçık gezdiği için mi öldürüldü? Sizin bize karşı olan hayvansal içgüdülerinizi bastıramayıp, nefsinizi tutamadığınızdan kaynaklı biz bu hallerdeyiz.

Abdullah: Sizin evli kadınların öldürülme konusunda kadınlar belki kocasını aldatmıştır. Kadının bir şey yapıp yapmadığını nereden biliyorsunuz? Erkek belki de namusunu temizlemiş de olabilir.

Muhabir: Namusunu temizleme uğruna bir kadını öldürmeye hakkınız yoktur. Birçok açıdan ölümle sonuçlanmasının hakkı yoktur. Her ne olursa olsun hiçbir insanın canına kastetmeye

zarar vermeye, yaşama hakkını elinden almaya hakkınız yoktur. Hem siyasi hem dinen hem hukuken hiçbir şekilde buna hakkınız yoktur.

Abdullah: Siz dini biliyorsunuz da ondan dolayı mı açık giyiyorsunuz dimi? Dinimize göre de açık giyinmek haram, siz de dine uygun yaşamak yerine açık giyinmişsiniz. O yüzden dinden bahsetmeye hakkınız yok şu an da.

Muhabir: İlk olarak benim açık giyinip, giyinmememin size engeli nedir? Diğer sorum ise madem dinimizle ilgilisiniz bu kadar, dinimizde bir canlının canını yalnızca Tanrı alabilirken siz bir kadının canını almayı nasıl kendinizde hak görüyorsunuz?

Abdullah: Hem açık giyinip gelmişsiniz burada konuşuyorsunuz hem de kadın haklarından, dinden bahsediyorsunuz. Açık giyinme tacize uğrama kardeşim.

(Muhabir kameraya döner, biz bu zihniyette gittiğimiz sürece bu ülkede ne kadına şiddet ne kadına özel haklar ne de kadının erkeklerle eşitliğini sağlamamız mümkün değildir. Çünkü zihniyeti bozuk toplum sadece yok olmaya mahkûmdur. Tıpkı geçmişten bu yana olduğu gibi.)

Elif Ebru ERDEM¹⁵

¹⁵ Bartın Üniversitesi, Edebiyat Fakültesi Felsefe Bölümü Öğrencisi

KENDİM VE KADINLIĞIM ARASINDAKİ DİYALOĞUMSU DENEME

– Öncelikle merhaba içimdeki karanlıklara gömülü benim dahil kimsenin göremediği ve belki de görmeye tenezzül bile etmediği kadınlığım.

–

– Niye konuşmuyorsun?

–

– Biliyorum seni uzuuuunca bir süre ihmal ettim. Sana hak ettiğin değeri gösteremedim. Ama kendimce sebeplerim vardı.

–

– Hani kız çocukları kendi cinsiyetini tanıma aşamalarında televizyondaki kadınların ya da annelerinin yaptığı gibi saç ve makyaj yapıp topuklularla dolaşırlar ya küçük kadın gibi. Heh işte ben öyle dolaştığımda bana hep kızılmıştı ne yapıyorsun sen bu halde diye. Hatta bir kere oje sürdüm diye annem beni babama şikâyet etmiş babam da beni sen büyüünce kötü kadın mı olucan başımıza bu yaşta bunlar ne diye azarlamıştı. Ben, sen daha içimde filizlenmeden seni söküp atmak istedim. Çünkü ne zaman sen olmak istesem hep azarlandım. Sanki kötü bir şey yapmışım gibi kızıldı bana. Aslında sadece kadın olma emareleri göstermeye başlamıştım hepsi bu. Olması gerektiği gibi. Kaç yaşına geldim hala daha anlamam niye öyle davrandıklarını bana. Ama nasıl işlemişse beynime ben kadın olmakta hep zorlandım. Ne zaman süslensem ay dur çok oldu diye silerim makyajımı. Kıyafetlerim dikkat çekmesin isterim. Birinin dikkatini çeker de babamın bana küçükken dediği gibi kötü kadın gibi gözüdürüm diye.

KENDİM VE ANNEM İLE “KADINLIK” ÜZERİNE YAPTIĞIMIZ UFAK BİR DİYALOG

– Samimiyetsiz bir şekilde konuyu uzatmamak adına bodoslama gireceğim. Genel anlamda iyi bir anneydin evet ama bana kadın olmakla alakalı hiçbir şey öğretilmedi. Neden?

–

– Halbuki annem ve bir kadın olarak bana bunu senin öğretmen gerekmez miydi?

–

– Öğretilmedi bana nasıl kadın olayım. Şimdi de bocalıyorum işte. Gerçi kadın olmak öğretilir mi, öğrettin öğrenilir mi? Onu da bilmiyorum.

KENDİM VE BABAM İLE KADIN OLMAK ÜZERİNE DİYALOĞUMSU DENEME

– Kırgınım sana baba. Kalbimde seninle alakalı her şey kırık dökük. Ne yapacağımı bilmiyorum?

–

– Kızların ilk aşkları babaları derler. Bence bizden olmadı ama. Biz birbirimizi anlayamadık. Gerçi uğraştık mı onu da bilmiyorum. Ama şunu biliyorum annemin yerinde olmak ve senin gibi bir eş ile bir ömür geçirmek istemezdim. Neden böyle söylediğimi de az çok tahmin edersin.

–

– Kadın olarak yarım kaldım gibi be baba. Hatta kendime kadın diyemiyorum. Sanki bir şeyler tam değil gibi söyleyebilmem için bunu. Belli ki bana küçükken kızmaların, azarlamaların hala aklımda. En ufak kadın hissettiğim de karabasan gibi üzerime çöküp beni darmaduman ediyor söylediklerin. Keşke bir ufak sinirle demeseydin bana o sözleri ama olan oldu. En çok da benim kadınlığıma tabi...

KONU KOMŞU, AKRABA, ELALEM (KISACASI TOPLUM) İLE ARAMDAKİ KISA BİR SOHBET

– Ne zaman benimle alakalı size asla fikrinizi dahi sormasam da akıl vermeye son vereceksiniz?

–

– Hadi küçük bir çocukken bunları benim iyiliğim için söylediğimize inandırdınız. Büyüdüm ilkokula, ortaokula, liseye ha bir de üniversiteye gittim. Onca dersler aldım sınavlara girdim. Bir şekilde geçtim ve bütün bu okulları bitirdim. Ama yine de sizin gözünüzde hiç mi bir şey olamadım da bana hala herhangi bir konu veya olay hakkında fikirlerinizi dikte ediyorsunuz. Sizi kaale almadığımda ya da sizi dinlemediğimi gördüğünüzde niye hemen ben senin iyiliğin için söylüyorum bu yollardan ben de geçtim ben de senin gibiyken böyle kimseyi dinlemezdim burnumun dikine giderdim ama sonra hep başıma kötü şeyler gelirdi. Keşke annemin bana söylediklerini dinleseydim gibi şeyler söylüyorsunuz. Bak sen de benim yaşımdayken hatalar yapmışsın. Kim ne söylerse söylesin dinlememiş ve başına kötü şeyler geldiğinde ders almışsın bırak bende böyle öğreneyim. Benim hayatımı niye bu kadar kısıtlıyorsun. Ne derler bir musibet bin nasihatten iyidir. Bırak o musibet beni bulsun, beni geliştirsin. Hayatta her zaman doğrular öğretmez insana. Bilakis yanlışlarım beni geliştirir. Neden hayatımı bu kadar kendi istediğiniz gibi şekillendirmek istiyorsunuz?

–

– Küçük kız çocuğuyken elbise giyerdim kiminiz aman çok güzel olmuş nazar değer derken kiminiz güzel olmuş hep böyle giyinsin derdiniz. Benim ne hissettiğim kimsenin umurunda olmazdı. Kimsenin o bugün böyle giyinmek istemiş bunu giymiş demek aklına gelmezdi. Büyüdüm bu sefer ben kendim süslenmek püslenmek istedim hayırdır ne oldu kime beğendireceksin kendini ne bu süs püs demeye başladınız. Sade giyindim bu seferde genç kız biraz bakımlı olur makyaj yapar biraz kendine bak dediniz. Yani kısacası ne yapsam size yaranamadım. Ha hep de derdim ki kimsenin ne dediği umurunda değil herkes kendi hayatına baksın. Nasıl oldu ne ettiniz de aklıma girdiniz bilmiyorum kendimi size kabul ettirmek için çabalarken buldum. Aman anneme babama benimle alakalı şeyler söylemeyin beni çeğiştirmeyin diye. Ama ne yaptım ne ettiysem siz hep konuşacak şeyler mutlaka buldunuz. Tipim şeklim şemailim bitti derslerim sınavlarım başladı. O bitti okullarım devreye girdi. Hangi okulu kazandı hangi okulu okuyor vs. O bitti iş. İşe girdi mi hangi işe girdi. Ne kadar kazanıyor. İş biter evlilik başlar. Yani sizin konunuz uzarr da uzarrrr. Tek istediğim hayatıma müdahale etmemeniz. Beni kısıtlamamanız. Kendi hayatınızdaki kötü giden şeylerin

faturasını bana kesmemeniz. Kendinizle ilgilenmeli bana kafa yormamanız. Ben kendi hayatımı zaten yaşıyorum. Kafamı yoruyorum. Bırakın bunu sadece ben yapayım. Benim hayatımın kötü olması sizi etkilemez ya da bu sizi etkiliyormuş gibi davranmayın. Çok şey istemiyorum zaten yapmanız gereken şeyi istiyorum. Kendi hayatınıza odaklanıp benimkinin yakasını bırakın.

– Bazen kendimi yaşlıyken düşünüp acaba ileriki zaman da gençleri ben de böyle darlar mıyım derken buluyorum. Bir korkum da ileride çocuğum olursa bu tarz her şeye karışan bir anne olmak ve bunu ben senin iyiliğin için yapıyorum kisvesi altında yapmak. Belki sırf bu nedenden dolayı bile çocuk istemiyorum. Kendimi böyle bir anne olarak düşünmek beni korkutuyor. Empati burada önemli. İnsan olarak kendi hayatımızı nasıl yaşamak istiyorsak karşımızdakine de onu sunmalıyız. Empati duygumuzun yeterince iyi olmadığını düşünüyorsak geliştirmeliyiz. Özellikle de anne baba olmak istiyorsak. Empati duygusundan yoksun haset ve kıskanç bir insan olarak anne baba olursak topluma da yine bize benzeyen bir insan katmış oluruz çünkü.

Suzan Būşra KAYSERİ¹⁶

Geçmişte veya günümüzde yaşanan sorunlara hala çözüm üretilmemişken, çözüm getirilmemişken, bizler bu sorunlar için bir şeyler yapmak için harekete geçtiğimizde engellendiğimiz, yok sayıldığımız, ceza aldığımız anları artık geride bırakmak için sanata yöneldiğimiz anlarda kendimizi yansıtırız. Artık sanatta kendimizi bulduğumuz, yöneldiğimiz, yönlendirdiğimiz devre geri dönmek gerekliydi ve sanatın güzelliklerini diyaloglaştırarak okurlarla, yazarlarla, sanatseverlerle, ilgililerle buluşmak hem bize hem de sizlere faydalı olacaktır. Diyaloglarımda yansıttığım ve yansıtmak istediklerim günlük hayatımızda sık sık karşılaştığımız hatta bazen farkında olmadan ayrıştırıldığımız konulardır.

¹⁶ Bartın Üniversitesi Edebiyat Fakültesi Felsefe Bölümü Öğrencisi

RENGÂRENK DENEYİMLER

Sağlıklı olmak için, huzurlu hissetmek için, yaşamak için cinsiyet kalıplarına sığdırılarak kötü deneyimler yaşamadan, renkli bir dünyada yaşamak herkesin hakkıdır. Peki bu hak ne oldu da sekteye uğrayıp cinsiyet rollerine büründü ? Hak denilen şey, yaşam için, özgürlük için doğal olarak vardır ve cinsiyete gerek duymaz. Bu diyalog doğada var olan renklerin, temsil ettikleri anlamların ve insanların onlara yükledikleri anlamları konu almaktadır. Sporun, hareketin, renklerin... günlük yaşamda sıkça içinde bulunduğumuz şeylerin cinsiyeti olmadığını anlattığım diyalogumu zevkle okumanız dileğiyle.

Doğa, Güneş ve Yaşamla birlikte kendilerine uygun olan renkler hakkında konuşuyorlar.

Doğa:Benim rengim yeşil, bana en çok yeşil yakışıyor. Özellikle yağmur ve kar sayesinde kendimi yeniden doğmuş gibi hissediyorum, kendimi çok güzel hissediyorum. Hatta sizlere geçenlerde şahit olduğum bir şeyi anlatmak istiyorum.

Güneş:Ah Doğa'm, güzeller güzeli Doğa'm..Senin ağzından çıkan her şeyi can kulağıyla dinlerim, anlat bakalım.

Yaşam:Güneş yine kendisini Doğa'ya yansıtarak parlamaya başladı.

Güneş:Ne yapayım ama, Doğa'nın rengi yeşil benim rengim ise sarı. Yeşile en çok sarı yakışır.

Doğa:Tamam utanıyorum ama..Anlatayım ben en iyisi. Biliyorsunuz ben hem yer üstünde hem de yer altındayım ve insanlar konuşurken duymuştum. Bir kadın "kadın deneyimi" hakkında konuşuyordu.

Yaşam:Kadın deneyimi mi?

Doğa:Evet

Yaşam:O ne demek?

Güneş:Ben sanırım biliyorum hatta erkek deneyimi ve kadın deneyimi hakkında çok şey gördüm.

Yaşam:Anlatsana ne anlama geliyor kadın deneyimi ve erkek deneyimi?

Güneş:Deneyim denen şeyin ne olduğuna bakalım önce. Deneyim; bir şeyi ilk kez yapmaktır, deneyimlemektir. Yani ilk kez bir elbise giymek, ilk kez saç boyatmak, ilk kez bir yere gitmek gibi şeyler deneyimdir. Kadın deneyimi ise bir kadının cinsiyetinden dolayı yaşadığı deneyimleri kapsar.

Doğa:Evet, aynen öyle Güneş.O gün konuşmasını duyduğum kadın da senin anlattıklarına benzer şeyler söylemişti. Erkek arkadaşıyla bir kafeye gitmişler ve erkek arkadaşı çilekli milkshake sipariş etmiş, kendisi de hafif demli bir çay sipariş etmiş. Siparişleri getiren garson milkshakei kadına, çayı da erkeğe vermiş. Kadın ve erkeğin burada yaşadığı şey cinsiyetlerinden dolayı bir ayrım ve dolayısıyla deneyimdir.

Yaşam:Aaa bakın, Pembe geliyor. Yine çekiciliği üstünde.

Doğa:Hoş geldin Pembe, yine çok güzelsin.

Pembe:Teşekkür ederim, sizler de her zamanki gibi enerjik ve canlısınız.

Güneş:Biz de kadın ve erkek deneyimleri hakkında konuşuyorduk.

Pembe:O halde sizlere bu konuyla ilgili anlatmam gereken şeyler olduğunu tahmin ediyorsunuzdur.

Doğa:Evet Pembe, seni dinliyoruz.

Pembe:Bildiğiniz üzere ben seksi olmaklığı temsil eden bir rengim ve yeryüzünde de genellikle pembe olan her şey kadınlar içindir algısı var. Güney Kore, dünyada en çok kozmetik ürünlerinin üretildiği ve satıldığı ülkedir. Orada erkekler de kadınlar da kişisel bakım, hijyen, kozmetik ürünlerini tüketiyorlar. Batılı bir erkekle Koreli bir erkeğin konuşmasına şahit olmuşum.

Batılı:Sizler de kadınlar gibi makyaj mı yapıyorsunuz ?

Koreli:Kadınlar gibi değil, makyaj sadece kadınlar için değildir, makyajın cinsiyeti yoktur, bizler her insanın yapması gibi bakım yapıyoruz.

Batılı:Makyaj sadece kadınlar içindir, siz de kız gibi olmaya çalışıyorsunuz.

Burada bir erkek deneyimi olduğu açıktır. Bu olaydaki deneyim, bir erkeğin istediği gibi yüz bakımı yapmasını, makyaj yapmasını gibi kozmetik ürünlerini tüketmesini karşı cinsi üzerinden küçük düşürülmeye çalışılmasıdır.

Doğa:Aynı şey bir kadının saçlarını maskülen tarzda kestirdiğinde ona erkek muamelesi yapılması gibidir diyebiliriz.

Yaşam:Kesinlikle diyebiliriz. Hazır Turkuaz da aramıza yeni katılmışken Turkuaz'ın renginden bahsedelim biraz.

Turkuaz:Beni temsil eden şey Sanattır. İnsanlar benim sayemde huzuru yakalıyor.. Huzur demişken Mavi nerede?

Doğa'nın arkasına saklanan Mavi, Turkuaz'a sürpriz yaparcasına ortaya çıktı.

Doğa:Mavi sen ne zamandır buradasın?

Mavi:Ben her zaman buradaydım, konuşmalarınızı dinledim. Benim de söyleyeceklerim var ama önce Turkuaz konuşsun, onun söyleyecekleri vardı lafı bölünmesin.

Turkuaz:Evet Mavi, teşekkür ederim. İnsanlar rahatlamak için çeşitli sanatlarla uğraşırlar; resim çizmek, şiir yazmak, şarkı söylemek, enstrüman çalmak, örgü örmek.. Daha birçok sanat var elbette ama kadın ve erkeğin yaşadığı deneyimler üzerinden konuşacak olursak örgü örmek sadece kadına özgü bir şeymiş gibi konuşuluyor. Sanatın cinsiyeti olur mu ? Elbette sanatın cinsiyeti yoktur. Örgü ören erkeklere yapılan yorumlar da yine karşı cinsi üzerinden aşağılamalar tarzında .

Mavi:Aynen öyle. Kadın ve erkek deneyimlerinin ortak özelliği, her iki cinsiyet de mecbur bırakıldıkları veya yapmak istedikleri şeyler üzerinden karşı cinslerine vurgu yapılarak aşağılanmak. Gerçi ortada bir aşağılama olamaz, her iki cinsiyet de eşittir. Bir kadın meslek üzerinden de deneyimler yaşayabiliyor. Biliyorsunuz ki insanlar huzur bulabilmek çeşitli şeyler yapıyorlar. Buna en iyi örnek spor olacaktır, tıpkı yoga gibi. Yoga, hem bedene hem de ruha şifadır.

Turuncu ve Mor aynı anda:Birileri bizi mi çağırdı?

Mavi gülümseyerek:Evet, tam da sizlerden bahsediyordum. Mor sen Huzuru; Turuncu sen de Şifayı temsil ediyorsun değil mi?

Mor:Evet

Turuncu:Evet

Mavi:Tamam öyleyse devam ediyorum. Yoganın bir şifa olduğundan bahsetmiştim. Şifalı olan bir şeyin cinsiyeti olur mu?

Hepsi bir ağızdan:Elbette olmaz.

Mavi:Yoga yaparken omurgayı dik tutmak önemlidir ve bazen pozlarda (hareketlerde) kadınlar bunun ayırımına uğrayabiliyorlar. Aynı şekilde erkekler de ayırımına uğrayabiliyorlar. Esnek bir beden sadece kadına özgüymüş gibi bir anlayış var.

Turkuaz: Ne kadar zavalıca bir düşünce. Benim olduğum her yerde yaşam vardır, kişi ruhunu bulmuş demektir.

Mor:Bir insanın ruhu ne kadar sağlıklı ise bedeni de o kadar sağlıklıdır.

YAŞAMA MÜDAHALE OLABİLİR Mİ?

Bir insanın en temel haklarından biri yaşam hakkının olmasıdır. Yaşam hakkı ise özgürlükle birlikte var olur. Özgür olan kişi yaşar, nefes alır, hisseder. Peki yaşama müdahale edildiği an buna müdahaleye baş kaldıran birine, diğer insanlar ne tepki verir ? Hepimiz tahmin edebiliyoruz.. Bu bu diyalogda bir başkaldırı, haykırma ve rahatlama yer alıyor. Kendisini hissettiği şekilde yaşayan ve bunu yıllar sonra da olsa yansıtabilen bir karakter ve onun arkadaşlarının çevresinde gelişen metni okurken Ajda Pekkan'ın Sane Ne Kime Ne ? şarkısını açıp, okumanız tavsiye edilmektedir. İyi okumalar.

Deniz:Bilgeeeee baksana şuna, bu benim istediğim kıyafet. BAYILDIM!

Bilge:Aaaa Deniz, bu çok güzel bir kıyafet. Sana çok yakışır.

...

-Bak şu rengi tam senlik, gömleğin beyaz olur, ayakkabın da siyah oldu mu varya süper olursun Deniz.

Deniz: Değil mi ya.. Ben de çok beğendim, bayağı iyi.. iyi de işte...

Bilge:Ne oldu Deniz ? Niye böyle hüzünlü konuştun birden?

Deniz:Takım elbise sadece erkekler içindir ya hani topluma, aileme göre.. Şimdi bunların dırdırlarını çekmek istemiyorum ben Bilge..

Bilge:Denizciğim, güzel arkadaşım. Bakar mısın yüzüme ? Bu senin zevkin, senin tarzın, senin bedenin. Ona ne ? Kime ne ?

Deniz:Doğru söylüyorsun ama işte.. Ne bileyim...Çocukluğumuzdan beri duyduğumuz, işittiğimiz, dayatılan şeyleri hala üzerimden atamadım ki ben.

Bilge:Sen de çok haklısın, seni anlayabiliyorum ama artık kendini bilmen gerekiyor, kendinin özgür bir birey, özgür bir insan ve özgür bir kadın olduğunu bilmen gerekiyor Denizim benim.

Deniz:İyi ki varsın benim can arkadaşım, sayende bazı şeyleri farkediyorum ve yaşıyorum.

Bilge: Lafı olmaz, sen de iyi ki varsın benim biricik arkadaşım. Bak hatta erkekler de etek giyiyor. Ne var ki bunda ? Oje süren, küpe takan, saçını boyatan, makyaj yapan erkeker var. Bunların hiçbiri kadınlar için değil, cinsiyete ait şeyler değil. Kendisini nasıl iyi hissedeceğini bilen insanların yaptığı bazı şeyler bunlar. Bundan doğal olabilir mi?

Deniz:Doğru söylüyorsun.. Ben de saçımı kısa kestirmek istediğimde, pantolon gömlek giymek istediğimde, kumsalda, tatilde bikini, mayo yerine şort giymek istediğimi söylediğimde, bralet takmak istediğimi söylediğimde gerçekten çok fazla saçma şey duyduğum için sanki herkes beni yadırgayacakmış gibi hissediyorum.

Bilge:Evet, böyle hissetmekte ve düşünmekte ne yazık ki haklısın.. keşke haklı olmasan ama haklısın..

...

...

Deniz:Ta daaaa, nasıl olmuşum ??

Bilge:Kızım sen şaka mısın ? Kusursuz görünüyorsun, bak aşık olacağım şimdi.. Çok güzelsin sen.

Deniz: Ya hahaha Bilge, utandırma beni şimdi.

Çocuk:Abla çok güzel olmuşsun, tıpkı benim anneme benzemişsin. Anneee, ablaya baksana ne kadar güzel olmuş, tıpkı sana benziyor.

Anne: Oğlum ayıp olur, bağırma öyle. Kusura bakmayın siz de ama gerçekten oğlumun dediği kadar güzel olmuş, çok yakışmış size bu.

Deniz: Çok teşekkür ederim, sağolun.

Anne: Rica ederim. İyi günler.

Deniz: İyi günler..

...

-Bilge ben gerçekten güzel mi oldum ? Hani aynaya bakıyorum evet ama ne bileyim..

Bilge:Gerçekten çok güzel oldun Deniz. Bayıldım diyorum sana.

Deniz: Mezuniyet için olur yani, eminsin değil mi ?

Bilge: Evet, eminim gerçekten çok yakıştı.

...

İklim: Deniz... Gözlerimi kamaştırdın, ne yaptın böyle. Harikasın.

Deniz: Ya teşekkür ederim, utanıyorum ama.

Laçın:Kendini hissettiğin ve olduğun şekilde görünüyorsun.. Gerçekten çok güzelsin Deniz, çok güzel olmuşsun.

Deniz: Ya gerçekten çok teşekkür ederim arkadaşlar.

...

Ajda Pekkan'dan Sana Ne Kime Ne? çalarken Deniz ve arkadaşları birlikte şarkıya eşlik ediyorlar.

Bilge bağırarak: KİMİN NE HAKKI VAR Kİ KARIŞIR HAYATIMA ?

Deniz de eşlik ederek: HÜR DOĞDUM HÜR YAŞARIM KİME NE KİME
NEEEEEEE

...

Bilge: Harikaydı hahaha, bu şarkıyı ülkenin dört bir yanından çalmak lazım arada bir.

Deniz:Gerçekten çok eğlendim, sanki rahatlamış gibiyim, üstümden büyük bir yük kalkmış gibi hissediyorum. Sende de böyle mi Bilge?

Bilge:Bunca yılın birikimi vardı hepimizde, kadınlar yapamaz, kız gibi yapma etme diye diye..

Deniz: Kız gibi yapma, kadınlar zariftir onlar çalışıp yorulmasın diyen zihniyetlerin esiri değiliz artık. Böyle düşünenler kendilerini eve kapatıp, dışarı çıkmasınlar ve olur biter işte.

Bilge: 4 tane 5 litrelik suyu 3 kat taşırken zarif hissetmiyordum kendimi veya tekli koltuğu omzuma alıp taşırken hiç zorlanmadım, zarif hissetmedim. Kim söylemiş böyle saçma sapan bir şeyi Deniz ahahahhaha?

Deniz: Ben de bana zarar gelecek diye tedirgin tedirgin yürürken aklımdan geçenlerin zarif olduğunu düşünmüyorum hiç.

Bilge: Biz bu tür özgürlükten bihaber olan, kadınların zayıf olduğunu düşünen zihniyetleri hiçbir şekilde toplumda görmesek ne güzel olur aslında. Sanki onları bir kadın dünyaya getirmemiş gibi düşünüp, davranıyorlar ya aklım almıyor Deniz.

Deniz: Aynen öyle, kendilerine saygıları olsa, kendilerine değer verseler, kendilerine güvenseler hiçbir insan, hiçbir kadın hakkında bu tür akıl dışı düşünceler olmazdı.

Bilge: Çok doğru bir yere değindin Deniz. Kendilerini bilmeyen kişiler, etraflarında var olan diğer canlılar hakkında söz sahibi olduklarını sanıyorlar.

Deniz: Sadece sanıyorlar, hakları yok. Kimsenin böyle saçma bir şeye hakkı olamaz.